

Terje Olsen, Ingrid Kvestad og Tormod Bøe

Skape sammenhenger og bygge broer

Evaluering av tolv For alle-prosjekter

Skape sammenhenger og bygge broer. Evaluering av tolv For alle-prosjekter

Rapporten oppsummerer resultater fra en følgeevaluering av tolv prosjekter som har mottatt flerårig prosjektstøtte fra Sparebankstiftelsen SR-Banks satsing For alle. Forskere fra Fafo, NORCE og Universitetet i Bergen har sammen evaluert disse prosjektene i perioden februar 2022 til desember 2024. Norge har en velutviklet velferdsstat og de fleste barn vokser opp med gode levekår. Samtidig er det økende bekymring i Norge som i øvrige europeiske land for økende utenforskap blant unge. Flere studier har vist hvordan oppvekstvilkår og familiens sosioøkonomiske status kan påvirke barns deltakelse i aktiviteter med jevnaldrende, mestring av skolen, mulighet for gjennomføring av utdanning og senere deltakelse i arbeidslivet. Sparebankstiftelsen SR-Banks For alle-satsing gir støtte til prosjekter som bidrar til inkludering av barn og unge som av ulike grunner faller utenfor samfunnet. Barn og unge som lever med lavinntektsutfordringer er en særskilt målgruppe i satsningen. Vi har fulgt et utvalg av disse prosjektene i tre år, med henblikk på å evaluere erfaringer og resultater fra prosjektene.

Fafo-rapport 2025:01
ISBN 978-82-324-0755-2
ISSN 2387-6859
ID-nr.: 20914

NORCE

RKBV VEST
Regionalt kunnskapssenter
for barn og unge

© Fafo 2025

Innhold

Forord	2
Sammendrag	3
1 Innledning	7
1.1 Bakgrunn.....	7
1.2 Fritidsaktiviteter og sosiale forskjeller.....	10
1.3 Utenforskap og inkludering	10
1.4 Barn og unge med minoritetsbakgrunn	12
1.5 Offentlig og frivillig samarbeid	12
1.6 Sparebankstiftelsen SR-Bank og For alle.....	13
1.7 Problemstilling og forskningsspørsmål	13
1.8 Gangen i rapporten.....	14
2 Tilnærming og metode	15
2.1 Evaluering	15
2.2 Utvalg av prosjekter.....	18
2.3 Dokumentstudie	18
2.4 Casestudier.....	19
2.5 Spørreundersøkelser	20
2.6 Forskningsetikk og personvern	22
3 Resultater	24
3.1 Resultater fra casestudiene.....	25
3.2 Kort oppsummering: Noen hovedtrekk ved prosjektene	50
3.3 Resultater fra spørreundersøkelser til deltakere i KUP	53
3.4 Resultater fra spørreundersøkelser til deltakere i CVidere	57
3.5 Resultater fra spørreundersøkelser til deltakere i Alle med i Hå, tidlig innsats.....	59
3.6 Resultater fra spørreundersøkelser til deltakere i Prosjekt Aksept.....	65
3.7 Oppsummering av svar på spørsmål om å føle seg verdsatt fra spørreundersøkelsene	69
4 Diskusjon.....	73
4.1 I hvilken grad treffer de prosjektene barn og unge som lever med konsekvenser av lavinntektsutfordringer?	74
4.2 Hva kjennetegner de prosjektene som lykkes godt med å treffe barn og unge i målgruppen?	76
4.3 Hvilke bidrag gir samarbeidet mellom offentlig og frivillig sektor?.....	78
4.4 I hvilken grad medfører de støttede prosjektene endringer i deltakernes levekår og livskvalitet?	79
4.5 Hva kjennetegner de prosjektene som ser ut til å medføre en positiv endring i deltakernes levekår og/eller livskvalitet?	81
4.6 Et spørsmål om samfunnsnytte: Hva får man igjen for innsatsen?	84
5 Læringspunkter.....	88
Referanser.....	91

Forord

I denne rapporten presenteres resultatene fra en studie av tolv prosjekter som har mottatt flerårige prosjektstøtte fra Sparebankstiftelsen SR-Banks satsning For alle. Prosjekter som gis støtte fra For alle-satsningen, skal etter stiftelsens målsetting bidra til inkludering av barn og unge som faller utenfor samfunnet på forskjellige måter, og spesielt utgjør barn og unge som lever med lavinntektsutfordringer en særskilt målgruppe i satsningen. Studien er gjennomført i perioden februar 2022 til desember 2024 og har form av en følgeevaluering. Vi har vært opptatt av å undersøke hva som fungerer og hvilke erfaringer som gjøres i prosjektene med tanke på videreføring og læring.

Arbeidet vårt har pågått over en periode på nesten tre år, og det er mange vi har hatt gleden av å møte og samarbeide med i løpet av denne tiden. Vi vil takke Sparebankstiftelsen SR-Bank for oppdraget og muligheten til å gjennomføre studien. Det har ikke vært en enkel eller en rett-fram oppgave å evaluere prosjektene. Takk til oppdragsgiver, som har vist stor fleksibilitet og velvilje underveis. Vi vil rette en spesiell takk Jannicke Hangan, som har vært vår kontaktperson i stiftelsens sekretariat.

Seniorforsker ved Fafo, Tone Fløtten, har hatt en viktig rolle i initiering og alle faser av prosjektet, men har av helsemessige grunner vært forhindret fra å delta i slutføringen og skriving av rapporten. Stor takk til Tone for all hennes innsats underveis i prosjektet. En stor takk også til seniorforsker ved Fafo, Inger Lise Skog Hansen, som har vært intern kvalitetssikrer og gitt oss mye god og konstruktiv hjelp i slutføringen av rapporten.

Vi vil rette en helt spesiell takk til alle barn, unge og voksne som har svart på spørreskjemaer og våre spørsmål i intervjuer på ulike tidspunkt underveis i prosjektet. Vi vil også takke spesielt prosjektledere som har stilt opp, delt av sine erfaringer og vurderinger underveis, svart på våre spørreundersøkelser og vært døråpnere til samarbeidspartnere og andre informanter.

Til slutt vil vi takke Sofie Steensnæs Engedal i Fafos informasjonsavdeling, som har hatt ansvar for teknisk ferdigstilling av rapporten.

Tross alle gode bidrag, er det forfatterne som står ansvarlig for innholdet i rapporten, inkludert eventuelle feil og mangler.

Oslo og Bergen, 13. januar 2025

Terje Olsen, Ingrid Kvestad og Tormod Bøe

Sammendrag

I denne rapporten presenteres resultatene fra en studie av tolv prosjekter som har mottatt flerårig prosjektstøtte fra Sparebankstiftelsen SR-Banks satsning For alle. Forskere fra Fafo, Universitetet i Bergen og NORCE har sammen evaluert disse prosjektene i perioden februar 2022 til desember 2024. Prosjekter som gis støtte fra For alle-satsingen, skal etter stiftelsens målsetting bidra til inkludering av barn og unge som faller utenfor samfunnet på forskjellige måter. Barn og unge som lever med lavinntektsutfordringer utgjør en særskilt målgruppe i denne satsingen.

I rapporten diskuterer vi disse spørsmålene:

- I hvilken grad treffer de prosjektene som mottar gave fra For alle-satsingen barn og unge som lever med konsekvenser av lavinntektsutfordringer?
- Hva kjennetegner de tiltakene som lykkes godt med å treffe barn/unge i målgruppen?
- I hvilken grad medfører de støttede prosjektene/tiltakene endringer i deltakernes levekår og livskvalitet?
- Hva kjennetegner de tiltakene som ser ut til å medføre en positiv endring i deltakernes levekår og/eller livskvalitet?
- Samfunnsnytte: Hva får man igjen for innsatsen? Kan noen av prosjektene ha ringvirkninger som er større enn prosjektet selv?
- Hvilke læringspunkter kan være relevante for oppdragsgiver å trekke inn i sine videre prioriteringer?

Prosjektene vi har fulgt har delvis vært drevet av frivillige organisasjoner og delvis av kommuner. I alle tilfeller bygger det på samarbeid på tvers mellom frivillig og offentlig sektor. Dette er prosjektene vi har fulgt:

- Aktivitetsguide i idretten (Vestland idrettskrets)
- Alle med i Hå, tidlig innsats (Hå kommune)
- CVidere (Blå Kors Kristiansand)
- Fedrenettverket (Stavanger kommune)
- Frilager (egen stiftelse)
- Kirkens ungdomsprosjekt (egen stiftelse)
- Prosjekt Aksept (Hjerte for Sandnes)
- Stiftelsen Kortanes (egen stiftelse)
- Kultur For alle Stavanger (Stavanger kommune)
- For alle Bergen (KFUK-KFUM)
- For alle Haugesund (Haugesund Røde Kors)
- For alle Kristiansand (Kristiansand kommune / Blå Kors Kristiansand)

Metode

I studien har vi hatt en *mixed methods*-tilnærming, med kombinasjoner av kvalitative og kvantitative metoder. Vi har kunnet dra nytte av detaljert og kontekstualisert innsikt fra kvalitative studier av prosjektene samt bredere kunnskap fra kvantitative spørreskjema-data om erfaringene til deltakere i prosjektet. Tilnærmingen gir mulighet for en mer

helhetlig forståelse av For alle-satsingens innsatser og resultater. Vi har innrettet det metodiske designet på følgende måte:

Innledende dokumentstudie: Vi tok utgangspunkt i prosjektbeskrivelser fra alle de nevnte prosjektene. Vi gjennomgikk innholdet og så på hvordan de hadde definert målgrupper, arbeidsmetodikk og organisering i hvert av prosjektene.

Casestudier: Hvert av de tolv prosjektene utgjør analytisk sett et case og forstås ut fra sine egne, lokale forutsetninger. Vi har gått relativt grundig inn i hvert enkelt case for å kunne gi omfattende og detaljert innsikt i sammenhenger og prosesser som er spesifikke for hvert tilfelle. Det er gjennomført intervjuer med deltakere, prosjektledere, samarbeidsparter og andre relevante aktører, alt etter hva som har vært mulig og hensiktsmessig underveis.

Spørreundersøkelser til deltakere: I fire av de tolv prosjektene har det vært mulig å innhente data om deltakernes vurderinger og erfaringer. Det er to prosjekter rettet mot ungdommer (CVidere og Kirkens ungdomsprosjekt) og to prosjekter rettet mot familier (Prosjekt Aksept og Alle med i Hå, tidlig innsats). Spørreundersøkelsen bygger på standardiserte og validerte målemetoder, og ble gjennomført i tett dialog med lokale prosjektaktører.

Spørreundersøkelser til prosjektlederne: I tillegg til jevnlige møter, feltbesøk og intervjuer, har prosjektledere også besvart årlige spørreundersøkelser med vurderingsspmål om situasjonen i prosjektene.

Personvern og forskningsetikk: Forskerne har fulgt vanlige regler for personvern og forskningsetikk og personvern slik det er nedfelt i retningslinjer fra Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (NESH). Ettersom vi delvis har samlet inn informasjon som kunne gi ny informasjon om helse, ble deler av forskningen definert som helseforskning og derfor vurdert som fremleggingspliktig for Regional Etisk komite (REK). Godkjenningsprosessen innebar at det ble sendt en utfyllende beskrivelse av prosjektet til REK som så vurderte de etiske, medisinske, helsefaglige og vitenskapelige forholdene ved prosjektet. Prosjektet er også meldt og tilrådd gjennomført hos Sikt, som er Fafos personvernombud for forskning.

Hovedtrekk og erfaringer

Det er en stor variasjon i de lokale prosjektene når det gjelder arbeidsmåter og arbeidsmetoder. De retter seg mot ulike sektorer (idrett, kultur, arbeid, friluftsliv, yrkeskvalifisering, fritidsklubb), mot ulike alderssegmenter og mot ulike systemer rundt barnet/ungdommen. Noen prosjekter retter seg direkte mot barnet/ungdommen, mens andre støtter familien.

Det er også stor variasjon mellom prosjektene når det gjelder økonomi og drift og i måtene prosjektene har utviklet samarbeid mellom offentlig og frivilling/ideell sektor. De fleste av prosjektene er drevet av en frivillig organisasjon eller stiftelse, og enkelte av prosjektene er drevet av en kommune. I alle prosjektene er det etablert samarbeid mellom offentlig og frivillig sektor, og det er et utbredt samarbeid frivillige aktører imellom.

Erfaringene er ulike og situasjonsavhengige. Til tross for alle forskjellene, er det likevel interessant å se etter fellestrekk og erfaringer på noen sentrale områder. Et slikt felles-trekk er betydningen av samarbeidet lokalt mellom aktører, både internt mellom frivillige organisasjoner og mellom disse og kommunene. Når dette samarbeidet fungerer godt, ser det også ut til å være disse prosjektene som har størst potensial for å nå ut og fram til mange i målgruppa.

Noen målgrupper kan være vanskelige å rekruttere, fordi det er vanskelig å nå ut med informasjon til dem. De kan også være vanskelige å rekruttere fordi de av ulike grunner opplever det som stigmatiserende å delta i prosjektet. I flere av prosjektene har man utviklet ulike strategier for nettopp å finne fram til måter å rekruttere deltakere på måter som unngår mulige stigmatiserende effekter.

Et trekk ved flere av prosjektene, er den store betydningen prosjektlederne har hatt for prosjektets gjennomføringsevne og legitimitet lokalt. Uten det personlige engasjementet er det lite trolig at prosjektene kunne nå ut så bredt som de har. Prosjekter drives i mange tilfeller av lokale prosjektmakere som kombinerer stor personlig interesse og engasjement for prosjektets gjennomføring.

I prosjektene sett under ett, er det et noe overraskende trekk at kun et fåtall av prosjektene har etablert noen form for systematisk brukermedvirkning. I prosjektene er det riktignok aktiv involvering på individnivået, men et fåtall har satt opp et system for brukermedvirkning på organisasjonsnivå.

I hvilken grad treffer de prosjektene som mottar gave fra For alle-satsingen barn og unge som lever med konsekvenser av lavinntektsutfordringer? Erfaringene fra prosjektene peker i retning av at prosjektene når fram til de ulike målgruppene som er definert i prosjektene. Noen av prosjektene har en tydelig definert målgruppe, mens andre prosjekter er mer allment rettet. En felles lærdom ser ut til å være at prosjektene i praksis forsøker å finne en balanse mellom å treffe målgruppen og samtidig være såpass åpne at de unngår å være stigmatiserende. Prosjektene befinner seg et sted på et kontinuum mellom å være selektive og universelle.

Hva kjennetegner de tiltakene som lykkes godt med å treffe barn/unge i målgruppen?

De ulike prosjektene har ulike arbeidsmåter og har derfor ulike strategier for å nå målene. Å «lykkes godt» handler om langt mer enn bare å nå ut og tilby aktiviteter. Det innebærer å forstå og tilpasse tilbudene til barnets samlede kontekst, og tilrettelegge for deltakelse på tvers av systemene som former barnas dagligliv. I mangfoldet av prosjekter er det likevel ett trekk som er felles, nemlig tett samarbeid mellom offentlig og frivillig sektor. Mye av styrken i disse prosjektene finner vi nettopp her. Når dette samarbeidet fungerer godt, er tersklene lave for å nå fram, og man kan utnytte hverandres styrker.

I hvilken grad medfører prosjektene endringer i deltakernes levekår og livskvalitet?

Det er godt kjent at det er vanskelig å måle denne type av effekter. Effektevalueringer fordrer design med sammenligningsgrupper, en viss størrelse på antall deltagere og oppfølging over lang tid. Dette er av mange grunner vanskelig å få til når man undersøker levekår til barn som lever med konsekvenser av fattigdom, og var ikke mulig å gjennomføre innenfor rammene av denne studien. Selv om evalueringen ikke kan besvare i

hvilken grad de ulike prosjektene har påviselige effekter på deltakernes levekår og livskvalitet, ser vi av deltakernes svar en opplevd mulighet til å bygge vennskap og kjenne seg inkludert i et felleskap. Deltakerne forteller også om økt forståelse for arbeidsliv, lokale ressurser og støtteordninger og en opplevelse av økt verdighet, framtidstro og tilhørighet til samfunnet.

Hva kjennetegner de prosjektene som ser ut til å medføre en positiv endring i deltakernes levekår og/eller livskvalitet? Et kjennetegn ved prosjekter som har større potensial til å bidra til positive endringer for deltakernes livskvalitet og levekår, er at de tilbyr sosial støtte, praktisk hjelp og aktiviteter som fremmer tilhørighet og verdighet. Dette er tiltak som kan bidra til å redusere stress, bygge relasjoner, og gi økt kompetanse og tilgang til ressurser og nettverk. Gjennom å styrke individuelle ferdigheter og sosiale bånd kan prosjektene bidra til å bedre deltakernes livskvalitet og muligheter for samfunnsdeltakelse.

Samfunnsnytte: Hva får man igjen for innsatsen? Hva får man igjen for den innsatsen, penger og arbeidskapasitet som legges ned i prosjektene? Spørsmål om samfunnsnytte og alternativ nytteverdi vil i mange tilfeller være abstrakte størrelser som er vanskelig å måle direkte. Vi har tatt utgangspunkt i fire hoveddimensjoner for vurdering av samfunnsnytte: 1) oppnådde resultater, 2) tillit og legitimitet, 3) kvalitet og 4) effektivitet. Med utgangspunkt i disse fire dimensjonene har vi satt opp en vurdering av alle prosjektene, brutt ned på et antall variabler som utdyper hver av dimensjonene. Med noen variasjoner tegner det seg samlet sett et bilde av at prosjektene treffer godt på de sentrale dimensjonene for prosjektarbeidet.

Hvilke læringspunkter kan være relevante for oppdragsgiver å trekke inn i sine videre prioriteringer? Vi har oppsummert erfaringer fra datamaterialet i ti læringspunkter. Læringspunktene er ment som råd, rettet til Sparebankstiftelsen, men også til lokale prosjektmakere, prosjektledere og deres samarbeidsparter.

- Bygg opp under samarbeidet.
- Bygg ut samarbeidet på tvers.
- Ta vare på ildsjeler.
- Utvikle prosjektbeskrivelsen på selvstendig grunnlag.
- Finn måter å treffe målgruppen uten å stigmatisere.
- Rydd plass for aktiv medvirkning.
- Tenk gjennom: «Mere penger» eller «bedre penger»?
- Samarbeidsrelasjoner er personlige.
- Ta vare på visjonen.
- Skap sammenhenger og bygg broer.

Hvert læringspunkt har en nærmere begrunnelse i den avsluttende delen av rapporten.

1 Innledning

Like muligheter for alle barn og unge er viktige målsettinger i norsk velferdspolitik (eventuelt oppvekstpolitikk). Norge har en velutviklet velferdsstat og de fleste barn vokser opp med gode levekår. Samtidig er det økende bekymring i Norge, som i øvrige europeiske land, for økende utenforskap blant unge (OECD, 2018). Velferdssamfunnet lykkes ikke godt nok med å forebygge utenforskap og fremme inkludering av utsatte barn og unge. Tross høye ambisjoner i den norske velferdsstaten, viser flere studier hvordan sosioøkonomisk status og oppvekstsvilkår er faktorer som kan påvirke barns deltakelse i aktiviteter med jevnaldrende, mestring på skolen, mulighet for gjennomføring av utdanning og senere deltakelse i arbeidslivet (Fyhn et al., 2021; Lo et al., 2016; Strand et al., 2020).

Sparebankstiftelsen SR-Bank deler hvert år ut betydelige summer i gaver til allmennytige formål. En av deres satsninger er *For alle* (Sparebankstiftelsen SR-Bank, 2024). I prosjektperioden har det sentrale formålet vært å støtte prosjekter som bidrar til å forbedre oppvekstsvilkår og fritids- og aktivitetstilbud for barn og unge. Prosjektene som mottar støtte, skal bidra til inkludering av barn og unge som faller utenfor samfunnet på forskjellige måter. Barn og unge som lever med lavinntektsutfordringer er en særskilt utpekt målgruppe i satsingen For alle.

Fafo, Universitetet i Bergen og NORCE har sammen følgevaluert tolv prosjekter som har mottatt støtte fra Sparebankstiftelsen SR-Banks For alle-satsning. Det overordnede målet for studien har vært å belyse hvorvidt prosjektene treffer barn og unge som lever med lavinntektsutfordringer, hvilke tiltak og strategier fungerer for å nå fram til målgruppen og bidrar deltakelse i prosjektene til bedre levekår og livskvalitet for dem det gjelder. Vi har sett på hvilke lærdommer og erfaringer som kan trekkes fra prosjektene, og som kan ha overføringsverdi til andre tiltak og satsinger.

1.1 Bakgrunn

Barn i Norge har gjennomgående gode levekår. Selv om også de fleste barn i lavinntektsfamilier har tilgang til vanlige levekårgoder, har de likevel større risiko enn andre for å oppleve levekårmangler (With & Thoresen, 2018). I den norske velferdsstaten bidrar omfordelingspolitikk og ulike offentlige ordninger til at de mest alvorlige konsekvensene av barnefattigdom blir motvirket, slik som sult, hjemløshet, mangel på tilgang til helsetjenester eller utdanning. Flere studier har likevel vist at å vokse opp i familier med vedvarende lavinntekt har negative konsekvenser, både på kort og lang sikt.

Boforhold: Barn i lavinntektsfamilier har dårligere boforhold enn andre (Hyggen et al., 2018).

Barns utvikling: Det er også vist at vedvarende lavinntekt kan påvirke barns kognitive utvikling gjennom å begrense foreldres materielle og psykososiale investeringer i familien (Duncan et al., 2023).

Familiereelasjoner: Den psykiske belastningen som er knyttet til det å ha dårlig råd kan bidra til å øke konfliktnivået i familien, påvirke foreldreferdigheter og samspillet mellom foreldre og barn negativt (Dearing, 2008; Bøe et al., 2019).

Økt sårbarhet: Barn og unge som vurderer sin egen families økonomi som dårlig, uttrykker oftere enn andre at de opplever mobbing (Sletten et al., 2008).

Sosialt nettverk: Ungdom som vokser opp i familier med høy sosioøkonomisk status er oftere enn andre trygge på at de har nære venner som de kan stole på (Bakken et al., 2016).

Utdanning: Foreldrenes inntekt påvirker systematisk unges risiko for å ha et lavt utdanningsnivå og for å oppleve arbeidsledighet i ungdomsårene (Wiborg & Hansen, 2009).

I Norge er det godt utbygde tilbud av fritidsaktiviteter. Mer enn ni av ti barn er innom en eller flere fritidsaktiviteter i løpet av oppveksten (Andersen & Bakken, 2018). Selv om de fleste barn og unge deltar i fritidsaktiviteter, er det imidlertid forskjeller mellom barn fra lavinntektsushold og andre barn. Flere studier viser at barn fra lavinntektsfamilier i mindre grad enn andre barn deltar i organiserte fritidsaktiviteter (Stefansen, 2004; Sletten, 2010; Sletten, 2011, Fløtten & Kavli, 2009; Fløtten & Pedersen, 2009). Blant barnefamilier med vedvarende lavinntekt, er det rundt 66 prosent som oppgir at barna deltar regelmessig i fritidsaktiviteter. Blant barn der foreldre kun har grunnskoleutdanning er andelen som deltar 60 prosent (With & Thorsen, 2018). En av fem barnefamilier med vedvarende lavinntekt reiser ikke på ferie årlig. Fem prosent sier at de ikke har råd til å feire spesielle anledninger (With & Thorsen, 2018).

Når det gjelder uformell vennekontakt, er betydningen av økonomi mer usikker. Andelen foreldre som oppgir at barna ikke kan invitere venner hjem for å leke eller spise er to prosent mens en av ti barnefamilier med årlig lavinntekt sier at barna deres ikke kan dra på skoleturer eller andre arrangementer som koster penger (With & Thorsen, 2018).

Selv om det er godt dokumentert at barn fra lavinntektsfamilier deltar mindre i fritidsaktiviteter enn andre barn, kan vi ikke med sikkerhet vite om det er lavinntekten i seg selv som er årsaken til lavere deltakelse, eller om det er andre kjennetegn ved familiene som også har betydning. Fra myndighetenes side er det innført flere ordninger for å sikre at alle barn og unge kan delta i aktiviteter sammen med jevnaldrende.

Først og fremst blir det tilrettelagt for at alle barn og unge skal ha de samme mulighetene til å være del av et sosialt miljø gjennom et felles utdanningssystem. I tillegg inviterer lokale og sentrale myndigheter samt frivillige og private aktører i fritidstilbud for barn og unge. Delvis er disse innsatsene rettet mot alle barn og unge generelt, mens andre er innrettet mot nærmere avgrensede grupper, som for eksempel barn og unge fra lavinntektsfamilier.

De nyeste tallene fra Statistisk sentralbyrå viser at 10,6 prosent, eller 102 600 barn, i perioden 2020–2022 levde i en familie med vedvarende lavinntekt (Normann, 2024). Dette er en liten nedgang sammenlignet med perioden 2019–2021. Fram til denne siste målingen har antallet barn i familier med vedvarende lavinntekt økt markant over flere år. Samtidig må det bemerkes at andelen barn i familier i lavinntekt var noe høyere i 2022

enn i 2021 (10,9 fra 10,7). Dette kan ha sammenheng med at det kom et høyt antall ukrainske flyktninger med barn til Norge dette året. Da disse familiene ikke hadde vært i Norge de siste tre årene, påvirker ikke dette beregningen av antall barn i vedvarende lavinntekt i perioden.

Lavinntekt i barndommen kan ha langvarige konsekvenser som påvirker både den umiddelbare livskvaliteten og framtidige muligheter. Barn som vokser opp under fattigdomslignende forhold har en større risiko for å møte en rekke utfordringer, som lavere deltakelse i utdanning, dårligere helse og i noen tilfeller sosial isolasjon (Normann, 2024; Arnesen & Hansen, 2024). Fattigdom er ikke bare et økonomisk fenomen, men påvirker også barns sosiale tilhørighet og muligheter til å delta i aktiviteter som fremmer utvikling. Forskning viser at barn som vokser opp i lavinntektsfamilier ofte føler seg ekskludert fra fellesskapet, spesielt når det gjelder deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter (Arnesen & Hansen, 2024; Jacobsen et al., 2021; Andersen & Bakken, 2018). Mangelen på muligheter til å delta i organiserte aktiviteter som idrett, kultur eller friluftsliv forsterker ofte denne isolasjonen og kan ha langsiktige effekter på barns psykiske helse og generelle velvære.

Å leve i en lavinntektsfamilie kan også føre til negative psykososiale konsekvenser. Barn som vokser opp i økonomisk usikkerhet, har økt risiko for å utvikle psykiske helseplager som angst og depresjon, særlig når de opplever sosial eksklusjon på grunn av manglende deltakelse i fritidsaktiviteter (for oppsummering, se Ekspertgruppen om barn i fattige familier, 2023).

Definisjon av fattigdom i Norge – fokus på vedvarende fattigdom

Fattigdom i Norge måles ofte i forhold til inntekt og levekår, men det finnes flere tilnærminger til å definere og forstå fattigdom. En av de vanligste indikatorene er vedvarende lavinntekt, som refererer til husholdninger med inntekter under 60 % av medianinntekten i samfunnet over en periode på tre år. Dette brukes som et mål på relativ fattigdom, der man ser på hvordan en familie står i forhold til gjennomsnittsnivået i befolkningen (Hattrem, 2024). Ifølge Statistisk sentralbyrå (SSB) betyr dette at en husholdning som har en inntekt lavere enn 60 % av medianen, har mindre økonomiske ressurser tilgjengelig enn det som anses som nødvendig for å opprettholde en akseptabel levestandard i dagens samfunn (Arnesen & Hansen, 2024).

Vedvarende fattigdom anses som mer alvorlig enn midlertidig lavinntekt, da det indikerer at familier over lengre tid mangler tilstrekkelige ressurser til å dekke grunnleggende behov som bolig, mat, og klær samt til å delta i samfunnsaktiviteter. I Norge er dette en relativt liten, men voksende gruppe som opplever vedvarende lavinntekt, og barn utgjør en betydelig andel av de som rammes. Tidligere forskning viser at barn som vokser opp i familier med vedvarende lavinntekt, har større risiko for å bli stående utenfor utdannings- og arbeidsmarkedet som voksne (Normann, 2021). Disse barna opplever ofte flere levekårsproblemer samtidig, slik som dårlige boforhold, lav deltakelse i fritidsaktiviteter og manglende tilgang til helse-tjenester.

Definisjonen av fattigdom som et relativt fenomen setter også søkelyset på de sosiale konsekvensene av lavinntekt. Selv om de fleste barn i Norge vokser opp med relativt gode levekår, kan økonomiske forskjeller ha store konsekvenser for barns livskvalitet og muligheter. Dette betyr at fattigdom ikke bare handler om å mangle de mest nødvendige materielle godene, men også om å være ekskludert fra det sosiale fellesskapet (Ekspertgruppen om barn i fattige familier, 2023).

1.2 Fritidsaktiviteter og sosiale forskjeller

Sosioøkonomisk status (SES) har vist seg å være en av de mest avgjørende faktorene for barns deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter. Forskning viser at barn fra familier med høyere inntekt deltar betydelig mer i slike aktiviteter enn barn fra familier med lav inntekt. Dette gjelder både for idrett, kultur og friluftsliv. Data fra nasjonale undersøkelser, som Ungdata, viser at det er en markant forskjell i deltakelse mellom barn fra høy- inntekts- og lavinntektsfamilier, noe som i stor grad skyldes økonomiske barrierer knyttet til kostnader for medlemskap, utstyr og transport (Ekspertgruppen om barn i fattige familier, 2023).

Familieøkonomi påvirker ikke bare den direkte muligheten for deltakelse, men også hvilke typer aktiviteter barna engasjerer seg i. For eksempel er det ofte slik at barn fra familier med lavere inntekt deltar mindre i aktiviteter som krever dyrt utstyr eller høye avgifter, som enkelte idretter og kulturaktiviteter. Dette fører til at de mister viktige sosiale arenaer der de kan utvikle ferdigheter, etablere vennskap og oppleve mestring (Arnesen & Hansen, 2024).

Sosioøkonomisk status påvirker også foreldrenes engasjement og støtte i barnas deltakelse i aktiviteter. Foreldre fra lavinntektsfamilier kan ha færre ressurser til å følge opp barnas deltakelse i organiserte aktiviteter, enten på grunn av mangel på tid, penger eller kjennskap til hvordan man kan få barna med i slike aktiviteter. I tillegg kan kulturelle normer og forventninger variere mellom familier med ulik SES, noe som påvirker barnas muligheter til deltakelse. Familier med høyere utdanning og inntekt har ofte en sterkere tradisjon for å prioritere fritidsaktiviteter som en del av barnas utvikling (Arnesen & Hansen, 2024).

Økonomiske barrierer blir spesielt tydelige i overgangen fra barndom til ungdom, når kravene til utstyr og prestasjon i mange organiserte aktiviteter øker. Dette fører til at mange barn fra lavinntektsfamilier faller fra i løpet av ungdomsårene, da de ikke lenger har råd til å delta på lik linje med jevnaldrende fra bedre stilte familier. Frafallet er spesielt markant i idrett, der økte kostnader for medlemskap, utstyr og reiser blir en stor utfordring for familier med begrensede økonomiske ressurser (Ekspertgruppen om barn i fattige familier, 2023).

1.3 Utenforskap og inkludering

Inkludering, deltakelse og forebygging av utenforskap; begrepene som brukes som uttrykk for å beskrive hvordan velferdssamfunnet kan skape trygge rammer for barns oppvekst er mangetydlig, og innholdet kan i noen grad variere. Med utenforskap

menes det her at barnet eller ungdommen står utenfor sentrale sosiale arenaer eller har svake sosiale relasjoner til andre, enten jevnaldrende eller voksne. Årsakene kan være mange og sammensatte. Ensomhet, mobbing, omsorgssvikt, sykdom eller fattigdom kan være situasjoner som bidrar til å plassere unge mennesker på sidelinjen sosialt (OECD, 2018). Det å ha fortrolige venner, mulighet til å ta del i organiserte eller uorganiserte aktiviteter på fritiden, være noen i fellesskapet – «en av flokken» (Kermit et al., 2014) kan være av stor betydning i oppvekstårene.

I norsk og internasjonal forskning har man gjennom flere år vært opptatt av de sosiale aspektene ved barn og unges muligheter til å være en del av fellesskapet, enten det er i nabolaget, i klassen og på skolen, fritidsarenaer og åpne møteplasser. I de senere årene er det publisert to kunnskapsoversikter som samler trådene på hva oppvekst i vedvarende lavinntekt kan bety (Hyggen et al., 2018; Fløtten & Nielsen, 2020). I begge disse oversiktene vises det til at det er komplekse sammenhenger mellom oppvekstsvilkår og livssituasjon senere i livet, men også at det er sannsynlige sammenhenger mellom det å vokse opp i lavinntektsfamilier og en rekke utfall knyttet til barn og unges situasjon med hensyn til sosial inkludering og farene for utenforskap.

Barn og unges muligheter til å ha en aktiv fritid og delta i fritidsaktiviteter er nedfelt i Barnekonvensjonens artikkel 31. Det er altså å forstå som en grunnleggende rettighet i seg selv, uavhengig av at det også kan ha flere gode følger. Av FNs bærekraftsmål er delmål 1 knyttet til å utrydde fattigdom, og barn nevnes spesifikt. Deltakelse i organiserte og uorganiserte aktiviteter sammen med jevnaldrene gir muligheter til å bygge sosiale relasjoner og har betydning for opplevelse av mestring, sosial kompetanse, tilhørighet og psykisk helse (Fløtten & Nielsen, 2020).

I Solberg-regjeringens samarbeidsstrategi *Like muligheter i oppveksten* (Departementene, 2020) peker et eget ungdomspanel spesielt på ungdomsklubben som en viktig arena for å etablere trygge og gode relasjoner for ungdom. Ungdom trenger et sted å være – og mange foretrekker et tilbud som ikke har faste oppmøtetider og dager (Ungdomspanelets rapport, 2020). Et vesentlig poeng i denne sammenheng er at ungdomsklubber er en arena for å oppleve mestring og bygge erfaringer. Delvis har klubbene sosiale formål, kulturelle aktiviteter og pedagogiske og andre formål, gjerne blandet sammen i en helhet. Det kan også være holdningsskapende arbeid, for eksempel antirasisme (Gjertsen & Olsen, 2011). Samlet sett er dette aktiviteter som kan fange opp og være et særlig viktig tilbud for barn og unge som ellers ikke finner seg til rette i mer organisert idrett og sport.

Mange forskjellige forhold kan påvirke utvikling og deltakelse hos barn og unge både i de organiserte fritidsaktivitetene og de mer u- og selvorganiserte aktivitetene. Delvis kan det være individuelle forhold hos det enkelt barn eller ungdom som påvirker dette, og delvis kan det henge sammen med strukturelle forhold. Fløtten & Nielsen peker på at det ikke eksisterer norske studier som fastslår spesifikke effekter av deltakelse i fritidsaktivitet, verken på kort eller lang sikt. Det er svært komplekse sammenhenger, og utfordrende å isolere noen bestemte faktorer.

Hyggen og kollegaer peker på at forskning finner at det er en svak til moderat sammenheng mellom familier med dårlig råd og vanskeligheter med å delta i fritidsaktiviteter. De oppsummerer at det er spesielt når oppveksten i lavinntektsfamilier påvirker negativt

mulighet til å delta i sosiale aktiviteter og at det kan få uheldige konsekvenser i form av mobbing eller lav status i vennegjengen (Hyggen et al. 2018). Fløtten og Nielsen (2020) peker også på muligheten til å delta i aktiviteter sammen med jevnaldrende som en vesentlig kompetanse for barn og unges utvikling av sosiale relasjoner til andre, i form av sosial kompetanse, psykisk helse, og opplevd tilhørighet og mestring. Som vi kommer tilbake til utover i rapporten, spiller tilgangen til fritidsaktivitetene og åpne fritidsarenaer en betydelig rolle i flere av prosjektene vi har fulgt over tid.

1.4 Barn og unge med minoritetsbakgrunn

Etnisk bakgrunn er en annen faktor som påvirker deltakelsen i fritidsaktiviteter. Studier viser at minoritetsungdom oftere deltar i fritidsklubber og religiøse foreninger, mens majoritetsungdom deltar i idrettsaktiviteter og organiserte friluftslivsaktiviteter (Bakken & Strandbu, 2023). For minoritetsungdom er deltakelsen i religiøse foreninger og fritidsklubber en viktig arena for sosial tilhørighet. En utfordring som spesielt rammer minoritetsjenter, er kulturelle forventninger og forpliktelser hjemme, som kan begrense deres muligheter til å delta i organiserte fritidsaktiviteter. Barna møter dermed en dobbel utfordring: De har både færre økonomiske ressurser og kan oppleve kulturelle hindringer som påvirker hvilke aktiviteter de har mulighet til å delta i (Erdvik & Ervik, 2022). Dette fører til sosial ekskludering og tapte utviklingsmuligheter for barn fra utsatte familier. Tiltak som kan redusere disse barrierene, som fritidskort, gratis utstyr og støtte til medlemsavgifter, er nødvendige for å sikre at alle barn får muligheten til å delta i aktiviteter som fremmer mestring og sosial tilhørighet.

1.5 Offentlig og frivillig samarbeid

I Norge spiller offentlige velferdsordninger en sentral rolle i å motvirke og forebygge fattigdom. Velferdsstaten er bygget på prinsippet om at alle innbyggere skal ha tilgang til grunnleggende tjenester som helse, utdanning og økonomisk trygghet, uavhengig av deres økonomiske situasjon. Blant de viktigste velferdsordningene er barnetrygd, sosialhjelp, bostøtte og kontantytelser som AAP (arbeidsavklaringspenger) og uføretrygd, som gir økonomisk støtte til familier med lav inntekt. Disse ordningene er utformet for å bøte på den økonomiske situasjonen til lavinntektsfamilier og sikre at barna deres har tilgang til nødvendige ressurser og tjenester (Fløtten & Hansen, 2018).

For å kunne håndtere de økende økonomiske ulikhetene og sikre like muligheter for alle barn, er det avgjørende med et nært samarbeid mellom offentlige instanser og frivillige organisasjoner. Frivillige organisasjoner har historisk sett spilt en viktig rolle i kampen mot fattigdom og utenforskap. De tilbyr en rekke tjenester og tiltak som direkte hjelper barn i lavinntektsfamilier. Frivillige organisasjoner har en lang tradisjon for å yte materiell og sosial støtte til personer i økonomisk vanskelige situasjoner, både som supplement til offentlige velferdsordninger i form av akutt nødhjelp og mer langsiktig støtte til mennesker i vanskeligstilte situasjoner (Fløtten & Hansen, 2018). Frivillige organisasjoners innsats er særlig viktig når det gjelder å fylle gapene som de offentlige ordningene ikke dekker fullt ut (Fløtten & Hansen 2018; Loga, 2018).

Frivillige organisasjoner har utviklet både lavterskeltilbud og mer strukturerte programmer som er tilpasset de mest sårbare gruppene i samfunnet. Eksempler på slike tilbud

inkluderer utdeling av mat og klær, samt tilrettelegging for at barn og unge kan delta i sosiale aktiviteter som fritidsklubber og idrettslag. Mange av de frivillige organisasjonenes tjenester er rettet mot å gi barn en trygg og inkluderende oppvekst, der de kan få positive opplevelser til tross for familiens økonomiske situasjon.

Frivillige aktører bidrar også med «hjelp til selvhjelp», der de bistår familier og enkeltpersoner med å finne løsninger på sine utfordringer. I tillegg til materielle støtteordninger, legger disse organisasjonene vekt på å skape sosiale arenaer der barn og unge fra vanskeligstilte familier kan delta i aktiviteter som styrker deres sosiale ferdigheter og psykiske helse. Frivillige aktørers rolle har blitt stadig viktigere, ettersom det politiske og offentlige fokuset på frivilliges innsats har økt de siste årene (Loga, 2018).

1.6 Sparebankstiftelsen SR-Bank og For alle

Sparebankstiftelsen SR-Bank deler ut midler for å fremme inkludering blant barn og unge i økonomisk vanskeligstilte familier (Sparebankstiftelsen SR-Bank, 2024). Midlene er en del av overskuddet fra aksjeutbytte, som gis til allmennnyttige formål. Formålene er hovedsakelig knyttet til kultur, idrett, oppvekstmiljø, friluftsliv og kompetanse i regionene Sør-Vestlandet og Oslo. Stiftelsen har som visjon å «skape gode lokalsamfunn», og dens verdier er å «engasjere, skape og utvikle» (Sparebankstiftelsen SR-Bank, 2024).

Siden opprettelsen har Sparebankstiftelsen SR-Bank delt ut til sammen drøyt 1 milliard kroner til større og mindre prosjekter. I 2024 delte Stiftelsen totalt ut ca. 62 millioner kroner til For alle-satsingen. Av dette ble 14 millioner kroner gitt til aktivitetsstøtte, og 48 millioner kroner gikk til større prosjekter for å styrke samarbeid på tvers av sektorer for å gi et helhetlig og bedre tilbud for inkludering av barn og unge som vokser opp i økonomisk vanskeligstilte familier.¹ Aktivitetsstøtten gis til lag og foreninger som organiserer fritidsaktiviteter, og midlene brukes til å dekke utgifter til medlemsavgifter, utstyr, busskort og egenandeler til turer og turneringer. Formålet er at alle barn og unge skal ha like muligheter til å delta i aktiviteter uavhengig av familiens økonomi. I løpet av prosjektperioden har stiftelsens målsetting blitt utvidet til også å omfatte styrking av samarbeidet om fritidstilbud og arbeidstilbud til ungdommer for å forhindre av fattigdom «går i arv».

Stiftelsens sekretariat har en aktiv rolle i utvikling og konkretisering av søknadene som kommer inn, og driver workshops i hver region for å dyrke fram nye samarbeidskonstellasjoner og offentlig-frivillig samarbeid. Summen av dette innebærer at tilfanget av prosjekter blir mangfoldig og variert, både når det gjelder arbeidsmåter, omfang og størrelse på prosjektene, formål og målgrupper.

1.7 Problemstilling og forskningsspørsmål

Stiftelsen ønsket en forskningsbasert studie av For alle-satsingen. Opprinnelig omtalte vi det som en evaluering. Den brede viften og mangfoldet av prosjekter har gjort det mer hensiktsmessig å omtale det som en studie av resultater og erfaringer fra prosjektene. Studien skal gi kunnskap om i hvilken grad prosjektene som tildeles gavemidler når målgruppen, og hva som eventuelt kjennetegner de prosjektene som har god måloppnåelse. Det skal også undersøkes i hvilken grad prosjektene medfører positive

¹ Tall oppgitt fra stiftelsen.

endringer for barn og unge som deltar. Kunnskapen som opparbeides gjennom evalueringen skal legge grunnlag for at Sparebankstiftelsen SR-Bank i framtiden kan rette innsatsen/gavetildelingene inn mot prosjekter som kan utgjøre en forskjell.

Studiens hovedproblemstilling ble formulert på denne måten:

I hvilken grad gjør gavetildelingene fra Sparebankstiftelsen SR-Bank innenfor For alle-satsingen en forskjell for barn og unge som lever med konsekvenser av lavinntektsutfordringer?

Problemstillingen er operasjonalisert i et sett av forskningsspørsmål som har vært leddene for gjennomføringen av studien:

- I hvilken grad *treffer* de prosjektene som mottar gave fra For alle-satsingen barn og unge som lever med konsekvenser av lavinntektsutfordringer?
- Hva *kjennetegner* de tiltakene som *lykkes* godt med å treffe barn/unge i målgruppen?
- I hvilken grad medfører de støttede prosjektene/tiltakene *endringer* i deltakernes levekår og livskvalitet?
- Hva *kjennetegner* de tiltakene som ser ut til å medføre en positiv endring i deltakernes levekår og/eller livskvalitet?
- Samfunnsnytte: Hva får man igjen for innsatsen? Kan noen av prosjektene ha ringvirkninger som er større enn prosjektet selv?
- Hvilke *læringspunkter* kan være relevant for oppdragsgiver å trekke inn i sine videre prioriteringer?

1.8 Gangen i rapporten

Gangen videre i denne rapporten er som følger: I kapittel 2 beskrives de metodiske tilnærmingene vi har benyttet. Ettersom dette er en studie hvor vi kombinerer flere ulike typer forskningsmetoder, blir disse redegjort for hver for seg. Vi redegjør også for de personvernmessige og forskningsetiske hensynene som ligger til grunn for gjennomføringen av studien. Kapittel 3 presenterer resultatene fra de ulike delene av studien. Først beskrives hovedinnholdet, arbeidsmåter og sentrale erfaringer i alle de tolv prosjektene vi har fulgt via intervjuer med aktører i prosjektene og i spørreundersøkelser til prosjektledere underveis. Deretter følger resultatene fra spørreundersøkelsene rettet til deltakere i fire av prosjektene. I kapittel 4 drøfter vi resultatene fra studien med bakgrunn i de forskningsspørsmålene vi stilte innledningsvis, og avslutter i kapittel 5 med å oppsummere det vi anser som sentrale læringspunkter.

2 Tilnærming og metode

Prosjektet er opprinnelig utformet som en følgeevaluering. I dette kapittelet redegjør vi for evalueringstilnærmingen i prosjektet og metodene som er benyttet for innsamling av data og analyse av disse. Prosjektene i følgestudien har stor bredde i tema, arbeidsmåter og aktiviteter. Gjennom en mixed-methods tilnærming, med en kombinasjon av kvalitative og kvantitative metoder, drar vi nytte av detaljert og kontekstualisert innsikt fra kvalitative studier av prosjektene samt bredere kunnskap fra kvantitative data om deltakere i prosjektets erfaringer fra å delta. Tilnærmingen gir mulighet for en mer helhetlig forståelse av For alle-satsningens innsatser og resultater. Vi har innrettet det metodiske designet på følgende måten:

- innledende dokumentstudie
- casestudier
- spørreundersøkelser til deltakere
- spørreundersøkelser til prosjektlederne

Nedenfor redegjør vi for evalueringsdesignet og de ulike metodiske tilnærmingene som er benyttet.

2.1 Evaluering

Evaluering innebærer å vurdere verdien av noe. Direktoratet for forvaltning og økonomistyring definerer evaluering som «en systematisk datainnsamling, analyse og vurdering av en planlagt, pågående eller avsluttet aktivitet, virksomhet, et virkemiddel eller en sektor» (Finansdepartementet, 2006, s. 8). Det finnes mange varianter av evalueringer, og måten vi bruker begrepet på i denne studien, er en kombinasjon av formativ følgeevaluering og resultatevaluering. Denne kombinasjonen har gitt mulighet til å kombinere kvalitative og kvantitative metodiske tilnærminger underveis (Krogstrup, 2024; Vedung, 2017).

Følgeevalueringen innebærer at forskerne innhenter informasjon om utvikling og endringer i casene over en viss tid, dokumenterer og analyserer hva som gjøres og hvilke erfaringer som trekkes i prosjektene (casene). Hvilke prioriteringer gjøres, hvem deltar, hvilke aktiviteter gjennomføres? Hvilke erfaringer og læringspunkter kan oppsummeres og videreføres til andre? Vi har innhentet data ved å følge aktiviteter, intervjuet prosjektledere og andre aktører på ulike tidspunkt. Det formative aspektet av evalueringen innebærer at forskerne på noen bestemte tidspunkt formidler sine vurderinger av foreløpige funn og resultater tilbake til prosjektet, slik at aktørene har mulighet til å nyttiggjøre seg foreløpige resultater og sette seg inn i utviklingen i forskningen mens dette arbeidet pågår (Baklien, 2018). Vi har løst dette gjennom å holde innlegg på For alle-konferansene og pre-konferanser. I enkelte av prosjektene har vi også gitt tilbakemelding om foreløpige resultater til prosjektlederne. Dette gjelder de fire prosjektene der vi har gjennomført spørreundersøkelser med deltakerne. Tilbakemeldingen fungerte her som en kvalitetssikring av funnene fra datainnsamlingen. Utenom disse arenaene, har vi ikke hatt noen rolle i å mene noe om det som foregår i prosjektene lokalt.

Resultatevaluering innebære å sammenstille og summere informasjonen vi har om arbeidet, erfaringene og utbytte av de lokale prosjektene vi har fulgt. Som det fremgår av metodebeskrivelsene, består datamaterialet av flere typer data, og metodene er tilpasset hva som er mulig og hensiktsmessig i hver case. De lokale prosjektene har alle beskrevet målsettinger i sine søknader til stiftelsen, og vi har tatt dette som utgangspunkt for innretningen av prosjektet og de aktivitetene som har foregått i hvert prosjekt. De lokale forutsetningene for å gjennomføre prosjektene har vært ulike. Det gjelder alt fra prosjektøkonomi, tilgang på frivillige, tilgang på ansatte, kunnskap om målgruppene, ryktet i lokalmiljøet og mye annet. Muligheter for påvirkningene fra eksterne forhold kan være mange, og ikke alltid lett å ta høyde for i planleggingen av prosjektet. For å kunne forstå utviklingene i hvert enkelt prosjekt, har det vært nødvendig å forstå og vurdere hvert prosjekt på sine egne premisser. Sammenstilling og systematisering av data har gitt mulighet for å gjøre sammenligninger mellom flere innbyrdes ulike cases, slik at det er mulig å peke på felles erfaringer og læringspunkter på tvers.

Et mål med effektevaluering er ofte å gi svar på om «noe virker». Effektevalueringen søker i kontekst av rapporten å påvise kausale sammenhenger mellom deltakelse i bestemte aktiviteter i prosjektene og (positive) konsekvenser av denne deltakelsen. I studier hvor man ønsker å måle effekt benyttes gjerne eksperimentelle design. Her fordeler man tilfeldig (randomisert) noen deltakere til en *eksperimentgruppe* hvor man gjør en intervensjon og andre deltakere fordeles til en *kontrollgruppe* hvor man ikke gjør intervensjonen. Når man sammenligner gruppene i etterkant på et gitt utfallsmål som man antar vil påvirkes av intervensjonen, kan man tilskrive forskjeller mellom gruppene til intervensjonen. Dette eksperimentelle designet er ikke lett å anvende når intervensjoner finner sted i en naturlig setting hvor man ikke har den samme kontrollen som man vil kunne ha i et eksperiment. Det er heller ikke alltid etisk forsvarlig å tilfeldig fordele deltakere til en intervensjons eller kontrollgruppe. Dette gjør det krevende å påvise kausale effekter (årsak-virkning), som for eksempel å måle effekten av at barn fra lavinntektsfamilier deltar i aktiviteter i regi av frivillige organisasjoner. Noen av utfordringene er som følger:

Det er kjent at deltakelse i fritidstilbud kan gi barn positive opplevelser av mestring og tilhørighet, og ha betydelig positiv innvirkning på barns utvikling, læring, psykisk helse og sosiale ferdigheter (Arnesen & Hansen, 2024; Wiium & Säfvenbom, 2019). Med bakgrunn i dette, ville tilfeldig fordeling (randomisering) i grupper som mottar aktiviteter i regi av frivillige organisasjoner (intervensjon) eller ikke (kontroll), være etisk betenkelig. Det ville med andre ord innebære å nekte en del av barna et tilbud som potensielt har positive konsekvenser, og igjen bidra til ytterligere marginalisering. Uten mulighet for slik tilfeldig fordeling, vil det ikke være mulig å kontrollere for en rekke feilkilder som oppstår når den eksperimentelle studien finner sted i en naturlig setting.

Selvseleksjon: Barn og unge som deltar i frivillige organisasjoner kan ha foreldre som er mer motivert for å gi dem muligheter til å delta. Dette kalles selvseleksjon. Familier med lav inntekt som prioriterer at barna få delta i frivillige aktiviteter, kan også være forskjellig fra andre lavinntektsfamilier på måter som ikke nødvendigvis fanges opp i forskningsdataene. Det kan for eksempel henge sammen med holdninger, verdier og sosiale nettverk i familien. Det kan også være trekk ved foreldrenes eller familiens situasjon

som påvirker dette: tid, språkkompetanse, helse, antall barn i familien eller trangboddhet. Det er altså komplisert å vite om effektene skyldes selve deltakelsen i tiltaket, eller om det er egenskaper ved familien og hjemmesituasjonen for de barna som deltar.

Tilgang til ressurser og sosiale nettverk: Barn og unge fra lavinntektsfamilier som deltar i frivillige organisasjoner kan få tilgang til nye venner, ressurser og nettverk gjennom det som kalles bridging (brobygging). Likevel, det er vanskelig å isolere dette fenomenet fra andre ting som også påvirker barn og unges utvikling, slik som støtte fra skole, familie eller deltakelse i andre nettverk og vennerelasjoner. Frivillige organisasjoner kan være en faktor blant mange som påvirker barnas utvikling, og gjør det vanskelig å vise tydelige årsakssammenhenger.

Endringer tar lang tid og virkningen kan være diffus: Mange av de fordelene som er knyttet til å delta på frivillige aktiviteter, slik som sosialt samhold, bedre psykisk helse og økt tillit, er resultater som kommer over tid. For å kunne vise mulige sammenhenger mellom et tiltak og endringer, forutsetter det muligheter til å måle endringer gjennom å følge barn, unge og familier over flere år. Slike studier er dyre og tar lang tid. Erfaringsvis vil en del av deltakerne droppe ut underveis, og det forutsetter derfor at svært mange må rekrutteres inn i testgruppen fra start. En annen utfordring er at flere prosjekter har brede eller uklare mål som er vanskelig å måle kvantitativt og det kan også være en utfordring å avgjøre hva «å nå målet» innebærer.

Kontekstuelle faktorer: I et barn, en ungdom eller en families beslutning om å delta i et tiltak, vil det alltid være en rekke forhold i hverdagen og lokalsamfunnet som påvirker de subjektive vurderingene og erfaringene knyttet til dette. Det kan preges av hva vennene synes er interessant, eller hvilke andre alternative tilbud som er tilgjengelige. Prosjekter som retter seg mot barn og unge er bygd opp med utgangspunkt i lokalsamfunnets forutsetninger og behov, slik vi også har vist i omtalene av våre caser. Det gjør at det er vanskelig å sammenligne resultater på tvers.

Alternativer til deltakelse: For å isolere den kausale effekten av deltakelse, må forskere også vurdere hva alternativene er for barn som ikke deltar. Uten deltakelse i frivillige organisasjoner kan barn fra familier med lav inntekt ha begrensede muligheter til å delta i organiserte fritidsaktiviteter, men dette kan variere sterkt avhengig av kommune, støtteordninger og andre tilbud. Dermed er det utfordrende å finne en klar sammenligningsgruppe som reflekterer hva disse barna «mister» ved å ikke delta.

Tiltak som skjer i naturlige omgivelser, gir mindre mulighet til å kontrollere deltakelse og til å rekruttere kontrollgrupper som kan belyse årsak-virkning av elementer relatert til deltakelse. Denne mangelen på kontroll over hvem som deltar får også konsekvenser for bruken av funnene fra forskning som skjer i naturlige omgivelser. Når man ikke kan forhåndsdefinere hvem som får delta i et prosjekt, vil dette også kunne begrense i hvilken grad funnene fra forskningen på dette prosjektet kan overføres eller *generaliseres* til andre. Om egenskaper ved et prosjekt gjør at det tiltrekker seg deltakere fra en spesiell aldersgruppe, eller om det rekrutteres deltakere fra et bestemt segment i befolkningen, er det ikke sikkert at funnene fra forskningen er gyldig eller lar seg overføre til andre aldersgrupper eller segment i befolkningen. Funnene fra forskningen må derfor ses i lys av de demografiske kjennetegnene på deltakerne som forskningen er gjort på.

Graden av overførbarhet avhenger da av i hvilken grad deltakerne som er forsket på er representative for andre.

2.2 Utvalg av prosjekter

Ved oppstarten av vår evaluering fikk alle prosjektene som hadde fått en større bevilgning fra stiftelsen en forespørsel fra stiftelsen sekretariat om å delta i evalueringen. Den enkelte prosjektleder kunne melde sin interesse for å delta. Det ble understreket at dette var helt frivillig, og at det ikke var knyttet til noen forventning om deltakelse fra stiftelsens bevilgning til prosjektet. Samtlige av de forespurte meldte tilbake at de ønsket å delta i studien.

Geografisk var prosjektene spredt mellom Bergen, Haugesund, Stavanger, Jæren og Kristiansand. Utvalget representerte samlet sett en bredde på flere måter:

- geografisk spredning
- en viss variasjon i målgrupper og arbeidsmetoder
- inkludere prosjekter der det er mulig å følge deltakere over en lengre periode
- inkludere de større koordineringsprosjektene

Prosjektene kan leses inn i en lokal kontekst, og de oppstår ut fra lokale forhold og ønsker eller behov.

Å følge deltakere i prosjekter over en lengre periode kan gi mulighet til å undersøke eventuelle endringer hos den enkelte underveis, for eksempel i holdninger, vurderinger og erfaringer. Innledningsvis ble det klart at en del av prosjektene ikke var av en slik art at det ville være mulig. Det ble derfor prioritert å ta med fire prosjekter hvor det ville være mulig å følge deltakerne over tid. I de øvrige prosjektene var deltakelse mer basert på en form for «drop in». Deltakerne har ikke noe fast tilknytning eller forpliktelse til aktiviteten over tid. De fire koordineringsprosjektene ble valgt ut fordi de representerer satsinger i de større byene (Bergen, Stavanger, Kristiansand og Haugesund), og de har alle det til felles at de jobber spesifikt i grenselandet mellom kommunal og frivillig sektor.

Samtlige prosjekter har pågått i den perioden vi har gjennomført vår studie. Noen av dem har blitt avsluttet underveis, og noen har gått videre i en ny prosjektfase – eller funnet andre former. I ett av prosjektene skjedde det noen endringer underveis, slik at vi mistet kontakten med prosjektet. I dialog med oppdragsgiver ble vi enig om å ta ut dette fra datasettet. Vi endte derfor opp med et utvalgt på tolv lokale prosjekter. Hver av dem redegjør vi nærmere for nedenfor.

2.3 Dokumentstudie

Ved oppstarten av prosjektet fikk vi tilsendt prosjektsøknader fra alle prosjektene som var valgt ut. Vi gjennomgikk innholdet og så på hvordan de hadde definert målgrupper, arbeidsmetodikk og organisering i hvert av prosjektene. Dokumentstudien dannet grunnlaget for den arbeidsformen vi valgte for datainnsamlingen og det videre forløpet av studien. Dette ble konkretisert i et internt designnotat, januar 2022. Dokumenter ble lagret og analysert i analyseprogrammet Nvivo. Vi utarbeidet ingen egen oppsummering av denne delen av arbeidet. Dokumentstudien hadde også en viktig funksjon i å danne

en kontekstbeskrivelse for prosjektene, og var vår første orientering inn mot det empiriske feltet.

2.4 Casestudier

Hvert av de tolv prosjektene utgjør analytisk sett en case. Formålet med casestudier er å studere et fenomen på sine egne betingelser, ut fra sine lokale forutsetninger. Casestudier gir på denne måten mulighet til å gå relativt grundig inn i hvert enkelt tilfelle og kunne gi omfattende og detaljert innsikt i sammenhenger og prosesser som er spesifikke for hvert enkelt empiriske tilfelle (Yin, 2018; Andersen, 2013).

I denne studien har vi flere caser og derfor mulighet til å hente erfaringer fra flere ulike kontekster. Casestudiet som metode springer ut av interesse for det individuelle fenomenet, og ikke ut fra ønsket om å utvikle generell teori (Stake, 1994). Likevel kan casestudier like fullt være hensiktsmessig for å få øye på både det allmenne og det særegne, ettersom det i den analytiske fasen gjør det mulig å gjøre komparasjoner (sammenligninger) mellom de ulike casene. Casene i vår studie er ikke valgt med hensyn til representativitet. Som allerede nevnt, er de ganske tilfeldig valgt, og vi forskere har ikke hatt noen påvirkning på utvalget. I denne studien har det tvert imot vært av betydning å innlemme caser som er mest interessante og som har et potensial man kan trekke erfaringer fra. Dette er også i tråd med anbefalinger fra Robert Stake om hvordan man velger ut case:

My choice would be to take that case from which we feel we can learn the most. That may mean taking the one that we can spend the most time with. Potential for learning is a different and sometimes superior criterion to representativeness. Often it is better to learn a lot from an atypical case than a little from a magnificently typical case. (Stake, 1994:243.)

Vi har fulgt prosjektene i perioden fra februar 2022 til desember 2024. Innledningsvis gjennomførte vi et førstegangsintervju med alle prosjektledere for å opprette kontakt og få et foreløpig inntrykk av situasjonen i hvert prosjekt.

Underveis har vi gjort flere feltarbeid i de lokale prosjektene, med intervjuer, kortere feltsamtaler, møter og deltakende observasjon på møter og ulike sammenhenger der prosjektet foregår. Informantene i casene har vært: prosjektledere, barn og unge som deltar i prosjektene, samarbeidspartnere i frivillige organisasjoner, kommunalt ansatte, lokale arbeidsgivere og andre aktører som er relevante i de enkelte prosjektene. Denne delen av studien har vært designet for å innhente prosjektledere og deltakeres subjektive erfaringer, med fokus på hvordan aktørene selv opplever og beskriver det. Hvor hyppig og i hvilken form feltarbeidene har vært, har variert mellom prosjektene, alt etter hva som har vært hensiktsmessig og relevant i hvert enkelte tilfelle.

Intervjuene er gjennomført som åpne, semistrukturerte intervjuer, vanligvis som en-til-en-samtaler. I flere tilfeller har vi vært to forskere som har intervjuet sammen, og i noen tilfeller har vi intervjuet to eller flere informanter samtidig. Vi har brukt intervjuguider som er utarbeidet på forhånd, og disse har vært benyttet ganske fleksibelt, som en huskeliste for temaer av betydning å ta opp i intervjuene. Vi har også deltatt på

arrangementer i regi av de lokale prosjektene underveis i de tilfeller hvor vi har hatt mulighet til det. I disse sammenhengene har det også blitt gjort en del kortere feltsamtaler med aktører i de lokale prosjektene, som vi også har skrevet korte notater fra. I forbindelse med For alle-konferansene har vi også deltatt på workshops og pre-konferanser som har gitt oss oppdatert informasjon om prosjektene. I siste fase har vi gjennomført oppsummerende intervjuer med samtlige av prosjektlederne på Teams.

Datamaterialet fra intervjuer og feltarbeid er samlet og skrevet ut, og analysert som kvalitative data. Til sammen har vi i løpet av prosjektperioden gjennomført 70 intervjuer og feltsamtaler med prosjektledere, medarbeidere, tiltaksdeltakere, samarbeidsparter og andre aktører i casene. Så sant det har vært praktisk mulig, har vi gjort lydopptak av intervjuene etter avtale med informantene. Datamaterialet er skrevet ut fortløpende, delvis i fulltekst og delvis i stikkordsform. Alt av intervjuutskrifter og feltnotater er importert i analyseprogrammet Nvivo og behandlet videre gjennom koding og tematiske analyser.

2.5 Spørreundersøkelser

Som allerede nevnt, har vi gjennomført en spørreundersøkelse med deltakerne i fire av prosjektene, og med alle prosjektlederne på tre tidspunkter i prosjektperioden. Nedenfor forklarer vi kort innretningen og gjennomføringen av disse.

Spørreundersøkelser med deltakerne

I de prosjekter der vi vurderte at det var mulig å nå målgruppen for prosjektet direkte, gjennomførte vi spørreundersøkelser med disse. Dette gjaldt to prosjekter rettet mot ungdom: CVidere og Kirkens ungdomsprosjekt, og to prosjekter rettet mot familier: Aksept-prosjektet i Hjerte for Sandnes og Alle med i Hå.

Ungdomsprosjektene: I begge prosjektene utarbeidet vi en elektronisk undersøkelse i tett samarbeid med ledelsen av prosjektene. I flere møter med prosjektlederne og andre personer som var tilknyttet prosjektene, fikk vi informasjon om målgruppe, målsetting og arbeidsform. Prosjektene ble også oppfordret til å komme med innspill på tema og spørsmål som var relevante å inkludere i undersøkelsen. I møte med prosjektlederne presenterte vi forslag til standardiserte og validerte spørreskjemaer, som kunne inkluderes. Gjennom disse møtene ble spørreundersøkelsene tilpasset det enkelte prosjektet, deres arbeid og den konkrete ungdomsgruppen.

Undersøkelsene innhentet relevant bakgrunnsinformasjon om deltakerne, som alder, etnisitet og familiesituasjon og spesifikk informasjon om prosjektet og deltakernes erfaringer i prosjektet. I undersøkelsene inkluderte vi også standardiserte og validerte instrumenter om temaer som helserelatert livskvalitet, om å føle seg som en betydningsfull del av samfunnet og opplevd sosial status. Vi tilstrebet så langt som mulig å bruke de samme spørsmålene til begge prosjektene for å kunne sammenligne på tvers, men med lokale tilpasninger til de organisasjonsspesifikke spørsmålene.

Standardiserte og validerte instrumenter som ble inkludert i ungdomsundersøkelsene:

- **KIDSCREEN** (Andersen et al., 2016) undersøker helserelatert livskvalitet gjennom kartlegging av temaene fysisk og psykisk velvære, autonomi, venner og sosial støtte, og skolemiljø. Spørreskjema gir mulighet til å kartlegge generell livskvalitet (ti

spørsmål) eller livskvalitet på de ulike temaene (27 spørsmål). I ungdomsprosjektene svarte alle deltakerne i begge prosjekter på ti spørsmål, i KUP fylte også noen ungdommer ut undersøkelsen med 27 spørsmål.

- *Mattering in Domains of Life Scale (MIDLS)* (Scarpa et al., 2022) undersøker det å føle seg betydningsfull, verdig og anerkjent, og i hvilken grad man bidrar til at andre føler seg betydningsfull, verdig og anerkjent i ulike deler av livet, for seg selv, i relasjon til andre, i arbeid/skole og i samfunnet, gjennom ni enkle spørsmål.
- *MacArthur Scale of Subjective Social Status* (Adler et al., 2000) undersøker hvordan en person opplever sin egen sosiale status i relevans til andre. Instrumentet består av et bilde av en stige med ti trinn, og en beskrivelse av at de som er på det øverste trinnet av stigen er de med mest penger, utdanning og de beste jobbene, og de på det nederste trinnet har minst penger, lavest utdanning og ingen eller en dårlig jobb. De som svarer på undersøkelsen, blir så bedt om å angi på hvilket av stigens ti trinn de vil plassere seg selv.

Prosjekter som retter seg mot familier: I likhet med ungdomsprosjektene utformet vi spørreundersøkelser i tett samarbeid med prosjektets ledelse for å sikre oss at undersøkelsen i størst mulig grad skulle treffe. Basert på samarbeidet utformet vi undersøkelsene med demografisk informasjon om deltakerne og prosjektspesifikk informasjon. I det ene prosjektet inkluderte vi også standardiserte og validerte spørreskjema.

Standardiserte og validerte instrumenter inkludert i familierettede prosjekter:

- *Mattering in Domains of Life Scale (MIDLS)* som beskrevet over.
- *MacArthur Scale of Subjective Social Status* som beskrevet over.
- *Citizenship measure* (Rowe et al., 2012) måler medborgerskap og personers opplevde tilhørighet i samfunnet gjennom ni enkle spørsmål. Citizenship Measure kan være et nyttig verktøy for å måle i hvilken grad personer opplever at de har tilgang til ressurser og muligheter som er sentrale for å kunne delta i og tilhøre nærmiljøet og samfunnet.

Gjennomføring av undersøkelsene rettet mot deltakerne: Spørreundersøkelsene til deltakerne ble i alle prosjektene gjennomført elektronisk via Nettskjema (et nettbasert verktøy for å gjennomføre spørreundersøkelser). Den enkelte deltaker fikk tilgang til spørreskjema i Nettskjema via en elektronisk lenke, og fylte det inn via smarttelefon/iPad/PC. Data fra Nettskjema ble så direkte lastet inn i Tjenester for Sensitive Data og videre behandlet på SAFE (et system for sikker oppbevaring og behandling av denne type informasjon i henhold til gjeldende lovverk).

I alle prosjektene ble deltakerne invitert til å delta enten direkte når de var til stede i prosjektets lokaler, eller gjennom forespørsel per SMS fra prosjektleder. Deltakerne fikk informasjon om undersøkelsen både skriftlig og muntlig. I familieprosjektene ble informasjonsskrivene oversatt til flere språk, som engelsk, arabisk og russisk basert på kjennskap til målgruppen. For deltakere mellom 16–18 år ble det også gitt informasjon om undersøkelsen til deltakernes omsorgspersoner.

I alle prosjektene ble undersøkelsen gjennomført i prosjektets lokaler, eventuelt i nærliggende lokaler (for eksempel flyktningetjenesten i Hå kommune). Alle deltakerne fikk tilbud om å svare på undersøkelsen med prosjektmedarbeidere til stede. Prosjektmedarbeideren kunne lese spørsmålene høyt og/eller svare på generelle spørsmål til undersøkelsen ved usikkerhet. Prosjektmedarbeiderne hadde ikke tilgang til å se hva den enkelte deltaker svarte. En slik tett oppfølging ble vurdert som avgjørende for alle de fire prosjektene for å få deltakere til å svare. Forskerne har også brukt tilsvarende tilnærming med hell i tidligere prosjekter.

Analysen av data: Datamaterialet ble analysert ved hjelp av statistikkprogrammene Stata versjon 18 (StataCorp, 2023) og R (R Core Team, 2023). På grunn av et begrenset utvalg deltakere er analysene begrenset til deskriptive analyser og presentert som gjennomsnitt (standardavvik) eller antall (prosent).

Spørreundersøkelser til prosjektlederne

I løpet av prosjektperioden har vi sendt en kort spørreundersøkelse med et sett standardiserte spørsmål ut til de tolv prosjektlederne på tre tidspunkter. Målet med spørreundersøkelsen har vært å skaffe et internt sammenligningsgrunnlag for å forstå utviklingen i prosjektene, og den har bestått av 15 spørsmål. Vi har stilt spørsmål om endringer i prosjektets innretning eller målgruppe, hvorvidt de opplever at de treffer målgruppen og hvem de samarbeider med.

Svarene som prosjektlederne gir vil nødvendigvis være farget av den rollen de har, og hensikten har først og fremst vært å få en jevnlig «temperaturmåler» på situasjonen i alle prosjektene. Spørreundersøkelsen er sendt ut og besvart på tre forskjellige tidspunkt, november 2022, november 2023 og november 2024. Til gjennomføring av disse spørreundersøkelsene benyttet vi henholdsvis Quenchtec og Walr. Begge er programmer for å gjennomføre elektroniske spørreundersøkelser som Fafo benytter.

Analysen av data: Svarene er overført og analysert videre i SPSS, som er programvare for å analysere kvantitative data. Dette har gitt oss en viss oversikt over noe enkle fordelinger. Siden spørreskjemaet har flere åpne svarkategorier, har materialet blitt analysert videre i Nvivo, som er et analyseprogram for kvalitative data.

2.6 Forskningsetikk og personvern

Forskningsetiske hensyn

Prosjektdeltakerne er barn, unge og foreldre som i sårbare situasjoner, og omfattes derfor av strenge krav til forskningsetiske vurderinger. Ettersom vi i ungdomsprosjektene samlet inn data som kunne gi ny informasjon om helse, ble forskningen definert som helseforskning og derfor vurdert som fremleggingspliktig for Regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk (REK). Det ble sendt separate søknader for undersøkelsene i CVideo og KUP. Godkjenningssprosessen innebar at vi sendte en utfyllende beskrivelse av prosjektet til REK, som så vurderte de etiske, medisinske, helsefaglige og vitenskapelige forholdene ved prosjektet.

Etter helseforskningsloven må deltakere som er yngre enn 16 år ha foresattes samtykke for å kunne delta i forskningsprosjekt. I dialog med prosjektlederne i CVideo og KUP

ble det ansett som lite realistisk å klare å få en dialog med deltakernes foresatte, og det ble derfor bestemt at prosjektet kun skulle samle informasjon fra deltakere som er eldre enn 16 år, og som dermed selv kunne samtykke til deltakelse. Deres foresatte ble informert gjennom et informasjonsskriv som deltakerne tok med hjem.

Søknaden ble behandlet av REK sør-øst og godkjent 20. mars 2023 (søknadsnummer: 564366).

Personvernmessige hensyn

Andre opplysninger som ble samlet inn i prosjektet er av mindre sensitiv karakter. I disse tilfellene holder det at opplysningene meldes inn og søkes tilrådd hos Sikt, som er personvernombud for forskning for forskningsinstitusjonene. Sikt har gjort en vurdering av om informasjonen som samles inn er rimelig sett i lys av nytten ved å samle inn opplysningene, om datamaterialet er tilstrekkelig sikkert lagret og med de rette adgangsbegrensende tiltakene, og de har vurderer at vår databehandling oppfyller kravene til personvern (ref.nummer 382690, 983006, 402131 og 770608).

Spørreskjemadata ble samlet inn via Nettskjema og direkte overført til Tjenester for Sensitive Data også videreført til SAFE, tilrettelagt for å lagre sensitive data i henhold til gjeldende lovverk. Bare to av forskerne i prosjektet har hatt tilgang til data etter endt innsamling.

3 Resultater

I dette kapittelet presenter vi datamaterialet innhentet gjennom forskningsprosjektet, som er basert på de metodiske tilnærmingene som er beskrevet i forrige kapittel. Vi skal først beskrive innholdet og utviklingen i samtlige prosjekter vi har fulgt. Av hensyn til lesbarhet og oversikt har vi tilstrebet en så kort og overordnet form så mulig, samtidig som hensynet til å gi leseren mulighet til å forstå innholdet i prosjektene nødvendigvis tar litt plass. Deretter presenterer vi resultater fra de fire prosjektene hvor det har vært mulig å gjøre spørreundersøkelser rettet direkte til deltakerne. Hver av de to bolkene har en egen oppsummering.

Den innledende dokumentstudien viste et bilde av en relativt bredt sammensatt prosjektportefølje med et heterogent tilfang av prosjekter. Prosjektene kan deles inn i to hovedtyper.

1) Større enkeltprosjekter er prosjekter som er tildelt flerårig økonomisk støtte. En del av prosjektene har ansatt prosjektarbeidere og driver mer langsiktig utviklingsarbeid. Målgrupper og metoder varierer mellom prosjektene, men de relaterer seg til målsettingen om å nå ut til barn, unge og barnefamilier som lever med konsekvenser av lavinntekt. Prosjektene er utviklet med bakgrunn i engasjement og interesse fra frivillige aktører lokalt, og de representerer en stor bredde med hensyn til temaer og målsettinger, i organisering og drift. Flertallet av prosjektene drives av frivillige aktører, i form av lag, foreninger og stiftelser. Noen av prosjektene er tildelt og drives av en kommune. Det er en uttalt forutsetning fra For alle-stiftelsens side at prosjektene skal bygge opp samarbeid mellom frivillige organisasjoner, og mellom frivillige og offentlige aktører. Prosjektene har en prosjektleder og en lokal prosjektrigg, og de er del av en liten «familie» av prosjekter som satsingen sentralt har jevnlig kontakt med gjennom regelmessige møter. Vi har fulgt et utvalg prosjekter som del av vår studie:

- Aktivitetsguide i idretten
- Alle med i Hå, tidlig innsats
- CVidere
- Fedrenettverket
- Kirkens ungdomsprosjekt (KUP)
- Frilager
- Prosjekt Aksept
- Stiftelsen Kortanes

I tillegg til disse var ytterligere et prosjekt opprinnelig en del av utvalget: SMIL-prosjektet i regi av Rogaland idrettskrets. SMIL (samhold, mat, idrett, leksehjelp) rettet seg til elever i 5.–7. klasse og ble iverksatt på Skeie skole i Stavanger, Hundvåg bydel. Endringer i prosjektledelse og organisering medførte at vi mistet kontakten med prosjektet, og de er ikke med i våre data.

2) Koordineringsprosjekter utgjør en egen kategori av de større og langsiktige prosjektene i porteføljen. Dette er For alle-prosjekter som er knyttet til arbeidet i en by eller

tettsted. Forventningene i disse prosjektene er at det skal drives et aktiv koordinerings- og samskaping på tvers mellom frivillig og offentlig sektor. Da vi påbegynte vår følge-studie, var det etablert fire slike koordineringsprosjekter. Siden har flere byer og tettsteder mottatt gavemidler til egne For alle-prosjekter. Målsettinger, innretning og organisering av prosjektene har også her en stor bredde, og har det til felles at de retter seg mot lokalt samarbeid om målgruppen barn og unge, innenfor de målene som er nevnt over. De fire koordineringsprosjektene vi har fulgt er:

- For alle Bergen
- For alle Haugesund
- For alle Kristiansand
- Kultur for alle Stavanger

3.1 Resultater fra casestudiene

Prosjektene som søker midler fra For alle-satsingen, har utarbeidet søknader ut fra sine lokale forutsetninger og muligheter. I dette kapittelet beskriver vi i korte trekk innholdet og innretningen i de tolv prosjektene som inngår i datamaterialet for evalueringsprosjektet. Beskrivelsene er gjennomlest og kommentert av prosjektledere for å sikre rett informasjon.² I alle tilfeller er det forskerne som har ansvaret for disse beskrivelsene, og oppsummering til læringspunkter er forskernes egne samlede vurderinger.

Aktivitetsguide i idretten

Prosjekteier: Vestland Idrettskrets

Når: 2022–2024

Prosjektmidler fra SR-Bank: 1 mill. kr

Målgruppe: Elever i barne- og ungdomsskole, innføringsklasser

Antall: Anslagsvis 20 barn siste halvår

Viktigste samarbeid: Lærere i innføringsklasser i et utvalg skoler

Vestland Idrettskrets sitt prosjekt Aktivitetsguide i idretten er rettet mot elever i innføringsklasser ved barne- og ungdomsskoler i Bergen, Askøy og Øygarden kommuner. Utgangspunktet er at nyankomne elever med innvandrerbakgrunn og enslige mindreårige som ønsker å drive idrett skal få hjelp av en ungdom eller ung voksen (aktivitetsguide) til å komme i kontakt med et idrettslag, sportsklubb eller et annet organisert aktivitetstilbud. Aktivitetsguider rekrutteres blant ungdom og unge voksne som selv har erfaring fra idrettsmiljøene. Disse blir brobyggere mellom den enkelte elev og idrettslaget.

Bakgrunn: Aktivitetsguidene er ungdommer som selv har bakgrunn fra idrett. Det er idrettskretsen og prosjektleder som rekrutterer dem. De fleste har en bakgrunn fra idrettslederkurs og har selv vært trenere for yngre aldersgrupper. Man ønsker seg ungdommer som kan være voksne nok til å ta ansvar og ha et blikk for de sosiale aspektene ved det å delta i en idrett. «Vi har hatt veldig mange dyktige aktivitetsguider. Men det som gjør at de utpeker seg hos oss, er jo det som gjør at de utpeker seg i andre settinger også. De vokser ikke på trær, den type ungdommer», sier prosjektleder. Oppgavene er oppdragsbasert, og den enkelte aktivitetsguide får lønn for hvert barn eller ungdom som

² I For alle Bergen innebar bytte av prosjektleder at vi ikke har klart å få denne siste sjekken.

følges opp. Lønnen oppfattes som relativt lav, slik at idrettskretsen lett utkonkurreres som arbeidsgiver. Flere av aktivitetsguidene er studenter, og har mange andre forpliktelser på de tidspunktene dette arbeidet er aktuelt.

Aktivitetsguiden hjelper den enkelte til å etablere første kontakt, følger til første trening, hjelper til med å avklare praktiske spørsmål, sørger for hjelp til å skaffe riktig utstyr og/eller formidle informasjon og kontakt mellom klubb og foreldre/foresatte. Aktivitetsguidene motiverer deltakerne, etablerer kontakten mellom klubben og familiene, og hjelper deltakerne inn i en varig aktivitet. Oppfølgingen skal ikke gå over for lang tid, men skal hjelpe den enkelte med å komme i kontakt med et idrettslag i nærheten, gi nødvendig støtte og oppfølging, sjekke at det fungerer og deretter avslutte relasjonen. Vanligvis er det snakk om rundt to eller tre møter.

Rekruttering av deltakere: Selve inngangsarenaen for aktivitetsguidene er kroppsøvingstimene, der aktivitetsguidene møter elevene, kartlegger idrettsønsker som elevene måtte ha, og/eller gi informasjon til foreldre/foresatte om hva de eventuelt kan få av økonomisk hjelp til å dekke utgifter til utstyr, kontingent eller andre utgifter. Det innebærer at deler av oppdragene foregår i skoletiden, altså på dagtid.

Organisering og samarbeid: Prosjektet har avtaler om samarbeid med den enkelte skole og enkelte lærer, slik at aktivitetsguidene kan komme til klassene og informere om tilbudet, møte elever og forklare hva de kan hjelpe med. Samarbeidet med den enkelte lærer ser ut til å være et avgjørende punkt for hvorvidt prosjektet når ut og lykkes. Ordningen med aktivitetsguider bygger på et lokalt behov som idrettskretsen har sett gjennom flere år. Man har hatt erfaringer med at det er tungt for en lokal trener å ta imot nyankomne barn og unge som vil prøve en idrett. Det kan fordre en del ekstraarbeid som er krevende å få inn i en hektisk kveldsaktivitet som frivillig trener. Prosjektleder og idrettskretsen viser til at det erfaringsvis er lettere å få til den nødvendige oppfølgingen når en ny deltaker kommer i følge med en aktivitetsguide som tar seg av de praktiske tilrettelegginger, avklaring og kan forklare det som er nytt og ukjent.

Ungdommene som rekrutteres er selv aktive i en sport/idrett, slik at de har kunnskap om hvordan man melder seg på, hva som trengs av utstyr og hvordan man «finner fram i systemet». Ungdommene rekrutteres ut fra flere lokale lag og klubber, og prosjektleder viser til at de velger ut ungdommer som de merker er flinke sosialt og som de vurderer vil klare å håndtere de oppgavene som rollen innebærer. Ungdommer «håndplukkes» i noen grad blant de som de ansatte i idrettskretsen kjenner til, blant annet fra lederkurs som de arrangerer for ungdommer. Ungdommene som rekrutteres inn får et lite honorar. Det er snakk om få timer arbeid for hver enkelt elev som følges opp. Siden dette er oppdragsbasert er det arbeid som er sporadisk, og som ikke genererer spesielt stor eller stabil inntekt for den enkelte. Idrettskretsen har også merket seg at det etter hvert er vanskelig å rekruttere aktivitetsguider.

Utvikling i prosjektperioden: Ved starten av vår studie ble prosjektet kalt «Feltarbeid i idretten», men endret navn i løpet av det første året. Opprinnelig var prosjektet tenkt å omfatte flere kommuner, men det har blitt noe nedskalert underveis. I utgangspunktet hadde man en forhåpning om å kunne nå ut til rundt 100 elever per år, og rekruttere drøyt halvparten av dem inn i en sports- eller idrettsaktivitet. Tanken var at dette kunne

være en nyttig hjelp til å få barn og ungdom over den første terskelen, selv om det også er varierende hvor lenge de henger med.

Undervis i prosjektet har man erfart at det er vanskelig å få aktivitetsguidene til å nå ut i innføringsklassenes gymtimer, som ligger spredt rundt på ulike tidspunkt i timeplanene fordelt på ulike skoler. Dette har ført til at prosjektet har nådd ut til langt færre barn og unge i målgruppen. Per høsten 2024 er det fire aktivitetsguider som følger opp innføringsklassene.

Oppsummering til læringspunkter: Etter vår vurdering er det liten tvil om at prosjektet når den definerte målgruppen, som er nyankomne barn/unge med innvandrerbakgrunn. Aktivitetsguidene er koblet på innføringsklassene, og treffer de elevene som ønsker å drive med en eller annen form for idrett. Gjennom idrettskretsen har prosjektet et tett samarbeid med et bredt utvalg av lokale idrettslag og -foreninger i områdene rundt, og det er enkelt for aktivitetsguidene å ta kontakt og følge opp med den enkelte trener. Prosjektet har medvirkning i den forstand at det er den enkelte elev som selv melder interesse og velger hvilken idrett hen ønsker å delta i.

Omfanget har imidlertid blitt langt mindre enn hva det var planlagt for. En viktig flaskehals ser ut til å være å etablere et tett samarbeid med de av skolene i nærområdene som har innføringsklasser, slik at aktivitetsguidene kan komme inn og informere, etablere kontakt med elevene som ønsker å komme inn i eller prøve ut en idrett. En annen flaskehals ser ut til å være rekrutteringen av aktivitetsguidene. Ugunstige arbeidstider og lave honorarer gjør at de mest aktuelle ungdommene rekrutteres inn til annet deltidsarbeid. Den samlede vurderingen er at det lave omfanget gjør det vanskelig å si at prosjektet når sine målsettinger.

Alle med i Hå, tidlig innsats

Prosjekteier: Hå kommune

Når: 2020–2023

Prosjektmidler fra SR-Bank: 600 000 kr

Målgruppe: Husstander som lever med vedvarende lavinntekt spesielt rettet mot småbarnsfamilier (0–6 år)

Antall: Ca. 200 barnefamilier i året

Viktigste samarbeid: Flyktningtjenesten, Nav, barnevern, helsestasjon, PPT, barnehage, skole, lag og organisasjoner i nærmiljøet

Arbeidet i Hå kommune startet som et tilbud rettet mot barn 6–16 år i 2017, og ble etter hvert utvidet til å innlemme barn opp til 18 år. Hå kommune har en ansatt som jobber i en full stilling med disse barna og familiene. Med midler fra For alle-satsning ble prosjektet utvidet i 2020 til også å inkludere familier med barn i barnehagealder (0–6 år). Denne delen av prosjektet kalles *Alle med i Hå, tidlig innsats*. Innholdet i tilbudet er et gjenbrukslager som deler ut klær, husholdningsartikler og utstyr til familier i Hå kommune som har behov for slik hjelp. Bevilgningen fra stiftelsen har gått til å ansette en person i halv stilling. Fra januar 2024 ble denne etablert som en fast 50 prosent stilling i kommunen.

Bakgrunn: Alle med i Hå er en tjeneste i Hå kommune som jobber for at alle barn, uavhengig av bakgrunn og familieøkonomi, kan delta i fritidsaktiviteter i kommunen. Hå kommune ligger i Rogaland, i den sørlige delen av Jæren. Kommunen har mange innbyggere med minoritetsbakgrunn og i det siste årene har kommunen bosatt mange ukrainske flyktninger. Gjennom flere år har kommunen arbeidet med å inkludere barn og unge som lever med konsekvenser av lavinntekt inn i organiserte fritidsaktiviteter. Delta-kelse i fritidstilbudene er som en nøkkel til at barn og familier skal bli aktive deltakere i samfunnet. Viktige elementer i arbeidet er relasjons- og tillitsbygging til barna og familiene, hjelp til det praktiske, som påmelding på aktiviteter og å stille opp, skaffe utstyr og å søke støtte fra relevante innsatser for påmeldingsavgifter og lignende.

Utgangspunktet for arbeidet i prosjektet er tanken om at utenforskap starter tidlig, og at familier som lever med konsekvenser av lavinntekt ofte ikke har skikkelig klær og utstyr som forventes for å delta på like fot i det norske samfunnet. I barnehagene kommer de økonomiske og praktiske behovene til uttrykk og kan fanges opp tidlig, for eksempel gjennom å se hva barnet har med seg eller på seg. De familiene som trenger hjelp, kan fanges opp og kanaliseres videre. Typisk kan det dreie seg om hjelp med klær og passende utstyr for turdager, matboks, barnesete til bil, barnevogn, leker eller andre ting.

Organisering og samarbeid: Barnehagene i kommunen er en sentral samarbeidspartner, både de kommunale og private. Prosjektet blir presenter på foreldremøter og i foreldresamtaler, slik at tjenesten får kontakt med mange familier. Barnevernstjenesten, flyktningeheten, helsestasjonen, Nav, PPT og skole er andre instanser som hjelper med å opprette kontakt, og en del familier tar også direkte kontakt selv. Alle med i Hå, tidlig innsats får også kontakt med familiene gjennom sosiale medier. Prosjektleder er barnehagepedagog av fagbakgrunn, og har en tydelig tilknytning til barnehagesektoren i sin andre halve stilling. Det innebærer at informasjonen om behov og ønsker flyter lett mellom sektorene.

Nytte: Som svar på de praktiske og materielle behovene som man har sett, har Alle med i Hå, tidlig innsats bygd opp et omfattende utstyrlager for klær og utstyr som barn og barnefamilier trenger til ulike årstider. Prosjektleder viser til at det har vært stor oppslutning fra lokalbefolkningen i kommunen om å gi til utstyrlager og bruktklærlageret. Prosjektleder viser til at når en først får kontakt med familien, åpner det seg fort mange andre spørsmål som familiene trenger hjelp til. Det kan eksempelvis være rådgiving, veiledning og praktisk hjelp til søknadsskriving, forstå et brev fra Nav, praktiske oppgaver eller hjelp til å forklare «hvordan systemet er i Norge». For å få en viss spredning i ressursbruken, har man satt noen begrensninger på hvor ofte hver familie kan hente fra utstyrsbanken. Den begrensningen som er satt per i dag, er at hvert hushold kan hente én gang i halvåret.

Oppsummering til læringspunkter: Vår samlede vurdering er at prosjektet i stor grad når ut til målgruppen. Det er godt besøkt og etterspurt, og benyttes av de som trenger det i lokalsamfunnet. Både norske familier og familier med minoritetsbakgrunn kan få hjelp med klær og utstyr fra utstyrssentralen. Det varierer i hvor stor grad de ulike familiene benytter tjenestene. Noen familier er innom én gang for å få utstyr eller hjelp inn i aktivitet mens andre familier blir fulgt opp over tid. Det er en viss brukermedvirkning på

den måten at familiene selv velger ut det de ønsker å ta med, men etter det vi kjenner til er det ingen brukerrepresentasjon i styringsgruppen, brukerrådet eller tilsvarende. Prosjektet når sine målsettinger.

Et viktig læringspunkt i prosjektet er behovet for å sette ramme for hjelp. Selv om tiltaket er opplært og har stor legitimitet i lokalmiljøet, er det ikke nok klær eller utstyr til å dekke alle behov. Når husholdningen har begrensninger på antall uttak, er dette et rettferdighetshensyn som må tas for at knappe goder kan nå flest mulig.

CVidere

Prosjekteier: Blå Kors Kristiansand

Når: Fase 1: 2022–2024. Fase 2: 2025–2027.

Prosjektmidler fra SR-Bank: Fase 1: 1 670 000 kr. Fase 2: 1 750 000 kr.

Målgruppe: Unge i Agder, 16–24 år med sammensatt problematikk

Antall: Til enhver tid rundt 70 ungdommer

Viktigste samarbeid: Ungdomstjenesten, NAV, Cemo AS (lokal bedrift)

CVidere er et jobbprosjekt for ungdom drevet av Blå Kors Kristiansand. Formålet er å gi et reelt arbeidstilbud med lønn for ungdom på ettermiddag og kveld, og sommerjobb i ferietiden. Oppdragene varierer fra pakkearbeid, vedproduksjon, butikkarbeid og andre mindre oppdrag. Prosjektet har arbeidsledere som er rekruttert inn og følger oppdragene og veileder ungdommene i arbeidet. Blå Kors tar på seg oppdrag hos ulike bedrifter i lokalområdet, og det er Blå Kors selv som er arbeidsgiver og betaler ut lønn til den enkelte ungdom. Ungdommene er ansatt på timebasis. Timelønnen er satt likt med den lønnen som Kristiansand kommune gir i ungdomsjobber i tilsvarende aldersgrupper. CVidere har også et samarbeid med ungdomstjenesten og Nye mønstre i Kristiansand kommune om rekruttering inn i prosjektet.³ Nav, Kirkens ungdomsprosjekt (KUP) og Fellesverket (Røde Kors) er lokale aktører CVidere har et jevnlig samarbeid med. Blå Kors har lang erfaring med lignende type tiltak også for andre utsatte grupper av mennesker, og samarbeider ofte med de større kommunene om arbeid og inkludering. CVidere er tildelt midler for en i andre prosjektperiode. I fortsettelsen er det en ambisjon om å knytte prosjektet tettere opp mot koordineringsprosjektet For alle Kristiansand.

Rekruttering av deltakere: Slik de tenker om det selv, er målgruppen «litt utsatt ungdom». I praksis er deltakerne en blanding av ungdommer som har en eller annen sårbarhet (eksempelvis sosiale problemer, begynnende rusproblem eller psykisk uhelse) og alle andre ungdommer. Etter en første prøveperiode med 5–10 ungdommer inne, åpnet man opp for å rekruttere inn en bredere gruppe av ungdommer. Ryktet på byen gikk, og man opplevde at det var lett å rekruttere. Ungdommer sender et enkelt søknadsskjema, og alle som søker inviteres på jobbintervju. Her informeres det om hvilke regler som gjelder, og forventningene som gjelder i arbeidslivet. Prosjektleder viser til at noen

³ Nye mønstre er en modell for koordinering av tjenester til familier med vedvarende lavinntekt som er implementert i Kristiansand kommune. Målet er å bryte mønsteret hvor utfordringer knyttet til barnefattigdom videreføres mellom generasjoner. Familekoordinator organiserer innsatsen rundt hele familien, og skal se hele familiens behov under ett.

er nervøse i intervjusetting, og det er tydelig at dette jobbtilbudet er noe som betyr mye for dem. CVidere erfarer at jobbtilbudet er populært blant mange ungdommer, og mange spør om å få komme inn. Prosjektleder anslår at ni av ti ungdommer som deltar har minoritetsbakgrunn. En del av dem som rekrutteres inn har en sammensatt problematikk, enten selv eller i familien.

Utvikling i prosjektperioden: Prosjektideen ble utviklet i 2018, og var opprinnelig rettet mot en avgrenset gruppe unge med omfattende og sammensatte problemer. Etter litt modning ble prosjektideen revidert. Man anså at prosjektet ble for smalt og at det ville være vanskelig å få det til å «gå rundt». Målgruppen ble definert langt bredere, slik at det kunne nå ut til langt flere. Det ga en større arbeidskapasitet slik at prosjektet kunne ta på seg eksterne oppdrag. Erfaringen har også være at dette gjør det mindre stigmatiserende og man kunne få den sosialiserende effekten som arbeidsfellesskapet gir. Erfaringene fra CVidere er at ungdommene etter hvert begynner å treffes utenom på ledige kvelder for å spille bowling, være i byen eller møtes privat. Prosjektleder forklarer til oss at: «Det beste vi hører de sier er: *'Jeg fikk en venn'*». Samtidig er et sentralt element ved CVidere sitt arbeid å gi ungdommene arbeidserfaringer, slik ser vi at arbeidet går utover det å skape gode relasjoner til også å ruste ungdommene for et framtidig arbeidsliv.

Per i dag er rundt 70 ungdom innrullert til enhver tid. CVidere har en fast avtale med en lokal produsent av kaffe, te og krydder, og står for en stor del av pakking av varer for bedriften. I tillegg har de oppdrag for andre bedrifter i området. 9–14 av ungdommene har jobbet i Blå Kors' egen gjenbruksbutikk. Denne høsten har man også startet eplehøsting, produksjon og salg av eplejuice fra butikken, som er en ny satsing i prosjektet.

Organisering og samarbeid: Blå Kors Kristiansand utviklet prosjektideen til CVidere gjennom et grundig arbeid med en prosjektbeskrivelse. Deretter har man søkt prosjektmidler fra ulike kilder for få prosjektdriften og -økonomien til å gå rundt. I tillegg til midler fra For alle-satsningen har Bufdir vært en viktig finansiør, og Blå Kors har lagt inn noen interne midler selv. I noen grad tilpasses søknaden og prosjektaktiviteten slik at det passer de utlysningene og kriterier som økonomiske tilskuddsytere setter. I dette prosjektet går prosjektmidlene i hovedsak til å lønne arbeidsledere. Inntektene fra salg av pakketjenester og andre oppgaver som man gjør for oppdragsgiverne går til lønn til ungdommene, og det er lite overskudd fra oppdragene ut over det. I prosjektet jobbes det for å etablere en mer bærekraftig økonomi, og man erfarer at det er vanskelig. Enkelte av ungdommene har fått hjelp i oppstarten med å dekke utgifter til busskort til og fra. Siden tilgangen på oppdrag fra lokale bedrifter varierer over tid, har det vært vanskelig å opprette faste stillinger. Erfaringen er at det er vanskelig å rekruttere arbeidsledere i midlertidige stillinger.

Nytte: Arbeidsfellesskapet er en vesentlig side ved CVidere. Det arbeidet som ungdommene deltar i, foregår i et fellesskap. Det er enten rundt produksjonsbordene i pakking av varer, i butikken eller på andre steder der de har oppdrag. Samtalene som oppstår ungdommene imellom, og mellom ungdommer og arbeidsledere, er en viktig del av arbeidsfellesskapet. En annen viktig side ved CVideres virksomhet, er at det gir ungdommene arbeidstrening og erfaring til å komme seg videre i arbeidslivet. I prosjektet lærer ungdommene å sette opp en CV og skrive jobbsøknad. Arbeidsledere skriver attester og

er referanse. «Suksess hos oss er at de får seg en jobb», sier prosjektleder. Noen av de eldre ungdommene som tidligere har vært deltakere blir rekrutterer inn som arbeidsledere. For noen av deltakerne kan det å rykke opp til å selv være arbeidsleder for yngre deltakere også være en kilde til anerkjennelse og bekreftelse.

Oppsummering til læringspunkter: Etter vår vurdering treffer prosjektet målgruppen, og samtidig ganske bredt også utenfor den primære målgruppen. Det bidrar til vennskap og nettverk mellom ungdommene, på tvers av deltakernes sosiale bakgrunn. En viktig side ved deltakelse i prosjektet er også den voksenkontakten ungdommene får erfaring med gjennom arbeidet. Som i flere av de andre prosjektene er det heller ikke her noe etablert system for brukermedvirkning på organisasjonsnivå. Det viktigste læringspunktet fra prosjektet er den koblingen prosjektet har fra ungdomsliv og inntreden inn i arbeidslivet og voksentilværelsen, og de sosiale båndene som oppstår spontant ungdommene imellom.

Fedrenettverket

Prosjekteier: Stavanger kommune

Når: 2020–2023

Prosjektmidler fra SR-Bank: 2,4 mill. kr + 500 000 kr til reetablering

Målgruppe: Foreldre med innvandrerbakgrunn

Antall: Ca. 60–70 fedre (og indirekte, ca. 180–200 barn/unge)

Viktigste samarbeid: Skoler, SFO-ledere, Nav, Frivillighetssentralen, kommunalt flyktningkontor, frivillige organisasjoner, Kirkens Bymisjon, Stavanger turistforening

Stavanger kommunes prosjekt «Foreldre vil være med» har vært innrettet mot å skape gode nærmiljøer, trygge foreldre og trygge barn. I prosjektet jobbes det for å bygge opp kompetanse og egne ressurser hos foreldre med minoritetsbakgrunn gjennom å utvikle lokale sosiale nettverk mellom foreldrene og nettverk mellom frivillige organisasjoner og kommunale tjenester. Foreldrenes egne ønsker og behov ligger til grunn for alt arbeidet i prosjektet. Målet i prosjektet har vært å skape arenaer for å bygge gode relasjoner på tvers av kultur og lokale tilbud, styrke foreldrene og gi dem den tryggheten de trenger for å bli mer delaktige i eget nærmiljø og i egne barns liv.⁴

Organisering og samarbeid: Prosjektleder har stilling i avdelingen ungdom og fritid i Stavanger kommune, og er den som holder det daglige nettverksarbeidet gående gjennom e-post, sosiale medier, telefoner og fysiske møter. Limet i nettverksarbeidet ser ut til å være knyttet til prosjektleder, som har et omfattende personlig nettverk og bred sosial kontaktflate ut i kommunale tjenester og til personer i bydelene. Innholdet i Fedrenettverket er i stor grad assosiert med prosjektlederens navn og rolle. Prosjektleder framhever at et sentralt element i nettverksarbeidet er å bygge tillit og relasjoner mellom folk. Han vektlegger at det er viktig å kunne lytte og vise respekt for at folk er forskjellige, og har ulike interesser og utfordringer i hverdagen.

Utvikling i prosjektperioden: «Foreldre vil være med» er tittelen på hele prosjektet, og i perioden vi har fulgt prosjektet er det Fedrenettverket som har vært aktivt.

⁴ <https://www.stavanger.kommune.no/kultur-og-fritid/ungdom-og-fritid2/foreldre-vil-vare-med/>

Datamaterialet og læringseffektene er derfor i sin helhet hentet fra aktivitetene og erfaringene fra Fedrenettverkets virksomhet. Metoden som Fedrenettverket bruker, består i å involvere familiefedre med minoritetsbakgrunn aktivt i lokalt samfunns- og organisasjonsliv, med mulighet til å delta på like fot og bruke sine ressurser aktivt i lokalsamfunnet. I dette innebærer det å bygge opp ressurspersoner og lokale nettverk blant foreldrene. Prosjektet har rettet seg spesielt mot foreldre i tre bydeler i Stavanger, Hillevåg, Kvernevik og Storhaug, som alle omfattes av områdesatsinger. Ved inngangen til vår studie (våren 2022) var det også etablert et mødrenettverk. Nettverket hadde tidligere vært aktivt i en periode, men oppslutningen hadde dalt. Det ble forsøkt å blåse liv i igjen med en prosjektstilling i Stavanger kommune, men dette ga lite uttelling.

I perioden 2022 og 2023 mottok Stavanger kommune For alle-midler til Fedrenettverkets arbeid, hovedsakelig i form av lønn til prosjektleder lokalt. I 2024 har det samme arbeidet blitt drevet i regi av Stavanger kommune, i denne perioden med kommunens egne midler. Det lå i kortene at dette var en ettårig løsning, og parallelt har det blitt arbeidet med å etablere Fedrenettverket som en ideell organisasjon. I september ble Fedrenettverket formelt godkjent som ideell organisasjon og kan selv søke prosjektmidler og drive aktiviteter på egen hånd.

Rekruttering av deltakere: Det samlede antallet deltakere i Fedrenettverket utgjør mellom 60 og 70 personer. På temakveldene er det erfaringsvis rundt 25–40 deltakere. Det er etablert en liten styringsgruppe for prosjektet som sammen med prosjektleder legger planer for arrangementer og bidrar i den praktiske gjennomføringen av møter.

Prosjektet er rettet til foreldre, og berører derfor bare indirekte situasjonen til de barna som For alle-prosjektene retter seg mot. Fedrenettverket er åpent for alle som ønsker det. Anslagsvis er tre fjerdedeler av deltakerne fra familier med lavinntekt, ifølge prosjektleder. Prosjektleder vurderer at prosjektet bidrar til bedre livskvalitet for en del barn og unge, ved at foreldre blir tryggere i rollen som samfunnsborgere.

Nytte: Fedrenettverket har drevet en serie med arrangementer og aktiviteter, og drevet lokalt samarbeid og lokale møteplasser for de involverte. Helt konkret innebærer det at prosjektleder og en styringsgruppe har arrangert og ledet møteplasser der fedre kan treffes, bli kjent, utveksle erfaringer og lære av hverandre. Det har vært arrangert månedlige temakvelder på kveldstid, delvis i Sølvberget bibliotek og kulturhus, og delvis på aktivitetshus ute i bydelene. Møtene har vært knyttet til ulike temaer, slik som:

- ungdom og utenforskap
- ungdomskriminalitet med lokalt politi og SLT: Samordning av lokale rus- og kriminalitetsforebyggende tiltak
- møte med lokale politikere
- ekskursjon til Oljemuseet
- kurs i natteravnarbeid (seks-syv fedre har tatt kurs og deltar jevnlig i patruljer) i samarbeid med Kirkens Bymisjon

- turbolag i Hillevåg (friluftaktivitet for mindre grupper i nærmiljøet) i samarbeid med Stavanger turistforening, månedlige turer med barnefamilier
- hytteturer for fedre med barn i samarbeid med Stavanger turistforening
- kurs i foreldreveiledning i samarbeid med FLAM Norge (basert på metodikk fra International Child Development Programme, ICDP)
- kurs i Flexid i samarbeid med Stiftelsen Felxid. Dette er et kurs opprinnelig rettet til flerkulturell ungdom. Her ble kurset testet på voksne fedrene, og holdt på tigrinja og arabisk.

Aktiviteten i nettverket kan sies å være selvhjelp og empowermentarbeid på grasrotnivå. Samarbeidet bygger på tillit mellom foreldre med ulike landbakgrunn, med ulike kompetanse i norsk og ulike kjennskaper til og erfaring med å orientere seg i det norske samfunnet. Nettverket omfatter både tettere og løsere forbindelser mellom folk, slik at det går an å rådføre seg og få hjelp til både praktiske ting og med å lære eller forstå ting. Fedrenettverket har etablert en tilknytning til det danske BABA-nettverket, som driver en tilsvarende innsats med å styrke foreldrekompentanse spesielt hos etniske minoritetsforeldre i en dansk kontekst. BABA-nettverket har drevet sin virksomhet i ti år og har etablert seg over hele Danmark, og Fedrenettverket har vært på besøk i to runder.

Oppsummering til læringspunkter: Arbeidet i regi av Fedrenettverket synes i stor grad å være knyttet til å støtte og styrke foreldrerollen og medborgerrollen for voksne menn med minoritetsbakgrunn. Blant dem som deltar jevnlig i nettverkets aktiviteter, er det til dels personer med kort fartstid i landet, små sosiale nettverk og begrensede norskkunnskaper. Motsatt er det også personer med god norskkompetanse og som er godt etablert i lokalt arbeids- og næringsliv som er aktive i nettverksarbeid og møtevirksomhet. En spesiell erfaring fra nettverksarbeidet det siste halvannet året, er at det har vært vanskelig å nå ut til nyankomne fedre fra Ukraina. Prosjektleder forklarer dette med at disse personene trolig har hatt en tettere oppfølging enn andre minoriteter i Norge, og at de får hjelp fra hjelpeorganisasjoner.

Frilager

Prosjekteier: Frilager (stiftelse)

Når: 2018 – pågår

Prosjektmidler fra SR-Bank: 16 725 000 kr

Målgruppe: Medlemmer av organisasjoner og deltakende institusjoner

Viktigste samarbeid: Stavanger turistforening, Jæren friluftsråd, Ryfylke friluftsråd, Vesterlen speiderkrets, Rogaland Røde Kors, Rogaland fylkeskommune og elleve kommuner i regionen

Frilager er en form for en felles utstyrsbank for friluftaktivitet. Dette er et bredt samarbeid av deling og tilgjengeliggjøring av tur- og friluftsutstyr på tvers av organisasjoner og institusjoner. Grunnideen innebærer at det er bygd opp en delingsmodell for utstyr som turledere kan bestille på vegne av deltakerne. Midler er fordelt på Frilager Nord-Jæren, Frilager Haugalandet, Frilager Bergen og Frilager Oslo. Siden oppstart har det

skjedd en gradvis utvidelse av ordningen. Over tid har Frilager opparbeidet et stort omfang av utstyr som er tilgjengelig for brukere.

Organisering og samarbeid: Friluftsansisasjoner og institusjoner som disponerer utstyr kan delta i ordningen og gjøre sitt utstyr tilgjengelig for andre aktører, mot at deres egne medlemmer får tilgang til å bestille og bruke andres igjen. Frilageret har over tid bygd et omfattende samarbeid mellom kommuner, frivillige organisasjoner, speidergrupper og kommunale friluftsråd. Store organisasjoner som Turistforeningen, Speideren, Røde Kors og andre deltar aktivt i arbeidet, og bidrar til at tilfanget av utstyr blir omfattende, variert og av høy kvalitet. Det er alt fra skiutstyr, skøyter, turklær, fjellsko, telt, redningsvester, fiskestenger, kanoer, hengekøyer og stormkjøkken – for bare å nevne noe.

Nytte: Delingsmodellen innebærer at registrerte turledere bestiller alt av utstyr for sin turgruppe. Turleder registrer seg i en nettportal, enten som privatperson eller som tilknyttet en organisasjon. Utstyret for hele gruppen bestilles av turleder via nettsiden. Det er en liten leie på hvert produkt som bestilles. Utstyret leveres og hentes direkte til en skole eller organisasjon, eller til det stedet turen skal arrangeres. Gjennom avtaler med kommuner er ordningen uten kostnad for den enkelte organisasjon og skole. Nettsidene har en oversikt over et omfattende antall steder i regionen der utstyret kan bestilles til og hentes ut. I tillegg er det mange såkalte aktivitetssteder, som er plasser der tur- og friluftsutstyr allerede står klart tilgjengelig og kan hentes ut etter at en turleder har registrert det som skal lånes. Frilager har bidratt til at skolene på Jæren lettere kan tilby deltakelse i frilftsaktiviteter i regi av skolen. Når skolene kan skaffe det som trengs av klær og utstyr, bidrar det til at en mulig økonomisk barriere reduseres for friluftsopplevelser og for å kunne velge friluftsliv som valgfag.

Rekruttering av deltakere: Frilager har et allmenntilgitt formål, og retter seg til alle innbyggerne i sin region. Frilager har et ikke-økonomisk formål. Kostnader til vedlikehold og reparasjon av utstyr dekkes av leieinntektene. Frilager er en ideell organisasjon etablert i 2017 med flere ansatte og et budsjett på mellom 8 og 10 millioner kroner per år. Frilager har mottatt midler fra For alle-satsningen over flere år. Tidligere mottok de også støtte fra Gjensidigestiftelsen. I tillegg blir det finansiert i form av tilskuddsmidler fra Bufdir, Rogaland fylkeskommune, Stavanger kommune og ti andre kommuner i regionen. Flere mellomstore og mindre organisasjoner melder seg stadig på.

Frilager jobber på systemnivå med å etablere et nettverk med deling av ressurser i form av turutstyr mellom organisasjoner. Prosjektlederen ser ut til å ha vært en vesentlig «primus motor» som har tatt ansvar og eierskap til prosjektideen, og har lagt inn personlig investering av tid og entusiasme for å prosjektet i gang.

Utvikling i prosjektperioden: En erfaring hos Frilager, er betydningen av å arbeide ut fra en fleksibel prosjektbeskrivelse som kan endres og utvikles etter hvert som prosjektet kommer i drift. Et annet aspekt ved fleksibiliteten er prosjektets evne til å utvide aktivitetene til flere steder. Delvis har dette skjedd gjennom en stadig vekst og utvidelse i Rogaland. I tillegg er Frilager-modellen i ferd med å starte opp i Bergen- og Oslo-området. Det er etablert egne ideelle stiftelser for Frilager Norge, Frilager Bergen og Frilager Oslo. Stiftelsen har vært en aktiv part i denne utvidelsen. Vi ser at organisasjonen har en

fleksibilitet og organisatorisk kapasitet til å løfte grunnideen fra prosjektet over til et større format, trekke inn flere krefter i frivillig og betalt arbeid alt etter de muligheter man ser.

Oppsummering til læringspunkter: Frilageret driver et omfattende samarbeid på tvers av offentlig og frivillig sektor. Det får de til gjennom tett samarbeid med partene, forankring i tydelige avtaler om hvilke forpliktelser som gjelder og hva partene får igjen. Fleksibiliteten i prosjektideen innebærer at prosjekteier har kunnet tilpasse og vektlegge ulike sider ved prosjektet, alt etter hvilke finansiører man henvender seg til – samtidig som grunnideen i prosjektet beholdes. Eksempelvis kan prosjektet velge å vektlegge miljøaspekt (deling av utstyr, istedenfor at alle har vært sitt), folkehelseaspekter (mange innbyggere ut på tur og i aktivitet) eller lavere terskel for deltakelse fra barn og unge fra lavinntektsfamilier (lav kostnad for å delta). Alt dette er sentrale trekk ved prosjektet, som prosjekteier kan betone på ulike måter og til ulike formål. Tiltaket er omfattende og allment, og kan derfor vanskelig hevdes å være rettet til en bestemt eller avgrenset målgruppe

Kirkens Ungdomsprosjekt (KUP)

Prosjekteier: Kirkens ungdomsprosjekt (stiftelse)

Når: 2020–2022 og 2022–2024

Prosjektmidler fra SR-Bank: 1 350 000 (utvidelse til Søgne og Songdalen), 1 200 000 (etablering av KUP Lillesand)

Målgruppe: Unge i utsatte livssituasjoner, aldersgruppe 13–18 år

Antall: 144 ungdommer. Tolv ungdommer i tolv aktivitetsgrupper

Viktigste samarbeid: Oppvekstetaten i Kristiansand og Lillesand kommune, ungdomsskolene, skolehelsetjenesten, barnevern, ungdomstjenestene, forebyggende politiarbeid, familiehus, BUP

Kirkens Ungdomsprosjekt (KUP) er en ideell diakonal organisasjon som driver forebyggende og relasjonelt arbeid for barn og unge i utsatte livssituasjoner. KUP setter søkelys på å gi barn og unge gode opplevelser, mestring og et sosialt fellesskap gjennom deltakelse i faste grupper og individuell oppfølging. KUP jobber for at ungdommene skal mestre livet sitt, bli myndiggjort og oppleve inkludering og tilhørighet i et positivt miljø. Disse erfaringene, sammen med trygg voksenkontakt skal hjelpe dem å ta gode valg og gjøre dem i stand til å møte livet som ung voksen. I 2020 bevilget Sparebankstiftelsen prosjektmidler til å utvide tilbudet til Søgne og Songdalen, som ble en del av den nye storkommunen Kristiansand. I 2022 bevilget stiftelsen prosjektmidler til å prøve ut etablering av KUP i Lillesand kommune. Lillesand kommune og kirken gikk også inn med midler. Det ble etablert to aktivitetsgrupper etter samme modell som i Kristiansand, med til sammen 24 ungdommer. Når KUP-modellen prøves ut i Lillesand, er det i tett dialog mellom KUP og Lillesand kommune. De frivillige og faglige ansatte er knyttet til KUP i Kristiansand, slik at de er del av et større fagmiljø, får veiledning, oppfølging og kvalitetssikring.

Bakgrunn: Modellen for det arbeidet som KUP driver består i å bygge opp langvarige relasjoner til unge mennesker som av ulike grunner er i utsatte livssituasjoner. Utsatte

livssituasjoner kan her referere til alt fra levekårsutfordringer, psykiske helseproblemer, ensomhet, traumer, manglende omsorg eller andre alvorlige problemer i livet. I Kristiansand kommune er det ti grupper med til sammen 120 ungdommer som deltar. To av disse gruppene er forbeholdt jenter med flerkulturell bakgrunn. Midlene fra For alle-satsningen er brukt for å opprette en tilsvarende ordning i Lillesand kommune.

Rekruttering av deltakere: Rekrutteringen inn i tiltaket skjer via flere ulike kanaler. Det kan eksempelvis være henvendelser fra helsesykepleier, politiet, skolene, skolehelsetjenestene, ungdomstjenesten eller barnevernet. Noen tar også kontakt direkte. Vurderingen av hvem som tilbys plass er det KUP selv som gjør, men avgjørelser og prioriteringer tas vanligvis i dialog med kommunale samarbeidsparter. På våre spørsmål om sammensetningen av deltakere, viser KUP til at de spiller godt samfunnet i Kristiansand og Lillesand med hensyn til etnisk bakgrunn. Anslagsvis halvparten av deltakerne har bakgrunn med levekårsutfordringer.

Nytte: Deltakelse i KUP innebærer å skape nye relasjoner med trygge voksenpersoner og lære seg å løse konflikter («reparere relasjoner»). Ungdommene som kommer inn, blir en del av et forpliktende fellesskap sammen med elleve andre ungdommer. De møtes fast i tre timer hver uke, for aktiviteter, snakk, sosialt samvær, mat og hygge. Utenom de ukentlige møtene drar de på helge- og sommerturer sammen, og gjør andre ting sammen som gruppe. «Relasjoner og tid, det er i grunnen det som det handler om!», uttrykker prosjektleder. Tilhørigheten til fellesskapet i gruppen er det sentrale elementet i dette arbeidet, og samarbeidsproblemer eller konflikter skal løses i gruppen – det er en del av læringen. Hun sammenligner gruppen med en «surrogatfamilie», der ungdommene skal lære seg å forholde seg til hverandre. De skal få det organisasjonen omtaler som en «overdose av vedvarende normalomsorg». Den relasjonskompetansen som ungdommene skal lære, innebærer blant annet at man må kunne hold ut med hverandre over tid, og lære at de fleste ting i livet kan gå opp og ned.

Organisering og samarbeid: Hver gruppe ledes av en fast ansatt i KUP, og det er i tillegg tre–fem frivillige voksne knyttet til gruppen. Når gruppen etableres, understrekes det en forventning om at deltakerne skal holde sammen og møtes ukentlig gjennom de neste fire årene. De ansatte og frivillige skal være de trygge voksne for ungdommene. På samme måte som ungdommene, forplikter også de voksne seg til å følge gruppen i hele perioden. De som leder gruppene er fast ansatt i KUP. Tidligere ble de rekruttert i hovedsak blant sosionomer. I dag rekrutterer de bredere, og har ansatte med sykepleiefaglig, pedagogisk, folkehelse, sosialfaglig og politifaglig bakgrunn. De frivillige trenger ikke ha en spesifikk kompetanse. Likevel er det også flere av dem som har en eller annen form for sosialfaglig bakgrunn, ifølge prosjektleder.

Utvikling i prosjektperioden: KUP har en drøy 30 år lang historie med å drive oppfølgende ungdomsarbeid i Kristiansand. De har en langsiktig, løpende samarbeidsavtale med Kristiansand kommune om det arbeidet som drives. Ansatte i de kommunale tjenestene og KUP kjenner hverandre godt etter mange års samarbeid. De kommunale tjenestene virker trygge på at det faglige oppfølgingsarbeidet i KUP har tilfredsstillende kvalitet. Kristiansand kommune har inngått denne type langsiktige avtaler med driftsstøtte til enkelte fagmiljøer etter en gjennomgang og evaluering av hvilke miljøer de

samarbeider tettest med. De har pekt ut noen sentrale miljøer innenfor hvert fagområde, og KUP er et av disse. Inntektene fra dette samarbeidet utgjør likevel bare en tredjedel av totalen hos KUP. I likhet med de andre prosjektene vi følger er også KUP en «prosjektmaker» som hele tiden må være på jakt etter prosjektmidler.

I tillegg til aktivitetsgruppene, har KUP en rekke andre tilbud. KUP-ute, KUP-skole og mødregrupper rettet til unge småbarnsmødre. Samlet innebærer det at KUP ukentlig har kontakt med nærmere 300 ungdommer i vanskelige livssituasjoner og fare for utenforskap.

Oppsummering til læringspunkter: Vår vurdering er at KUP treffer målgruppen, og skårer høyt på de fleste av områdene vi har vurdert prosjektene på bakgrunn av. Som nevnt over, favner målgruppen for prosjektet langt bredere enn barn og unge fra familier i lavinntekt. De ungdommene som deltar i prosjektet deltar over lengre tid, og det er derfor en viss avgrensning av antall deltakere som rekrutteres inn i hver gruppe. Et viktig læringspunkt fra det arbeidet som KUP driver, finner vi i det tette samarbeidet med så å si hele bredden av kommunale tjenester, slik som oppvekstsektoren, barnevern, flykningstjenesten, Nav og skole. KUP har også utviklet et bredt samarbeid med andre frivillige organisasjoner i regionen, slik at det arbeidet som KUP driver inngår i en rekke andre innsatser rettet mot de ungdommene som deltar i programmet. KUP har i mindre grad utviklet et samarbeid med lokalt næringsliv, hvilket også er forståelig ut fra det som er prosjektets profil og arbeidsmåte. Så vidt vi kan vurdere det, har ungdommene som deltar i programmet medvirkning innenfor den gruppen de deltar i, men det er i mindre grad etablert et system for medvirkning på organisasjonsnivå. Vi vurderer at prosjektet oppnår de målsettinger som de har satt seg.

Prosjekt Aksept

Prosjekteier: Hjerte for Sandnes

Når: Fase 1: 2021–2024. Fase 2: 2025–2026.

Prosjektmidler fra SR-Bank: Fase 1: 2,3 mill. kr. Fase 2: 1,2 mill. kr

Målgruppe: Familier som lever med vedvarende lavinntekt

Antall: Ca. 30 familier har deltatt i undervisning om livsmestring

Viktigste samarbeid: Sandnes kommune, Nav Sandnes

Prosjekt Aksept er drevet av organisasjonen Hjerte for Sandnes. Organisasjonen har som sitt overordnede mål å bekjempe fattigdom og utenforskap. Støtten fra For alle-satsningen har gått til å utvikle et eget program, Prosjekt Aksept, som er en helhetlig modell for oppfølging av familier som lever med konsekvenser av lavinntektsutfordringer. Prosjekt Aksept har dessuten lagt et grunnlag for koordineringsprosjektet For alle Sandnes, som starter i 2025 (fase 2). Koordineringsprosjektet skal bygge på samarbeid mellom Sandnes kommune, Sandnes Røde Kors, Språkverkstedet og Hjerte for Sandnes.

Bakgrunn: Formålet med Prosjekt Aksept har vært definert som todelt. 1) Utvikle en metode for bedre samarbeid mellom kommuner og frivillige organisasjoner i arbeidet rettet mot sårbare og vanskeligstilte barnefamilier. 2) Utvikle et digitalt verktøy i form av et opplæringsprogram for å stimulere til økt samfunnsdeltakelse blant sårbare familier.

Arbeidet har vært rettet mot fem livsområder: økonomi, fritidsaktiviteter, arbeid, politisk deltakelse og frivillig innsats. I praksis har prosjektet rettet seg mot barnefamilier med minoritetsbakgrunn, som har strevd med å finne seg til rett i det norske samfunnet. Erfaringsvis oppsøker ofte ikke disse familiene offentlige tjenester og får da heller ikke tilgang til hjelpen disse kan bidra med.

Rekruttering av deltakere: I regi av prosjektet har det blitt utviklet fem undervisningsfilmer, hver på 15–20 minutter, en om hver av de nevnte livsområdene. Den opprinnelige ambisjonen var at filmene skulle benyttes i et opplæringstilbud til familier i regi av Hjerte for Sandnes, og der opplæringen skulle foregå i deres lokaler. Filmene skulle være utgangspunkt for gruppediskusjoner. Det viste seg imidlertid at oppslutningen og deltakelse var mindre enn man først så for seg, og kanskje var de problemene som familiene hadde av en art som gjorde at deltakerne opplevde det som vanskelig å diskutere i grupper. Dette erfarte man tidlig at ikke fungerte som planlagt fordi familiene i liten grad var interessert. Løsningen ble at man heller gjennomførte veiledning rettet til familier enkeltvis.

Filmene blir likevel brukt, om enn i mindre skala enn opprinnelig tenkt. Prosjekt Aksept benytter filmene som utgangspunkt for samtaler i veiledningssituasjoner for familiene i å bli mer selvhjulpne, finne fram i offentlige tilbud og selv ta tak i egen livssituasjon for å mestre livet og hverdagen. Alle de fem filmene er publisert og er åpent tilgjengelig på nett.

Organisering og samarbeid: Prosjekt Aksept er ett av en rekke tiltak som Hjerte for Sandnes driver rettet mot forebygging av utenforskap og fattigdom. Organisasjonen driver ukentlig utdeling av matposer, klær, leker og barneutstyr. Det arrangeres mamma-grupper, foreldresamlinger, sommerleir, helgeturer og andre aktiviteter. Aktiviteter og tilbud er tett sammenvevd i hverdagen, og i noen grad kan det være vanskelig å skille aktivitetene i Aksept-prosjektet tydelig fra disse andre aktivitetene.

Utvikling i prosjektperioden: Målsettingen om å utvikle bedre samarbeid mellom kommuner og frivillige organisasjoner ser ut til å ha kommet et stykke på vei gjennom etableringen av Sandnes inkluderingsråd i 2024, med representasjon fra rundt 20 lokale frivillige organisasjoner. Rådet er tenkt å ha en koordinerende rolle i samarbeidet mellom disse og kommunene om inkludering av sårbare grupper i samfunnet. Opprinnelig var det en målsetting å utvikle en samarbeidsmodell og opplæringsform som kunne ha overføringsverdi for andre kommuner. Dette viste seg imidlertid å være mer krevende enn først planlagt.

På bakgrunn av erfaringene fra Aksept-prosjektet, har Hjerte for Sandnes utviklet en prosjektplan for videreføring, kalt «Aksept 2.0». Videreføringen er spesielt rettet mot inkludering av barn som faller utenfor i grunnskolen. Stikkord som nevnes er forebygging av ensomhet, utjevning av sosiale forskjeller, mathjelp, hjelp til relasjonsbygging, hjelp til utstyr og økonomisk støtte for deltakelse i fritidstilbud og ferier. I det denne rapporten skrives, er det etablert et samarbeid med en barneskole og en ungdomsskole i regi av dette arbeidet.

Oppsummering til læringspunkter: Vurdert opp mot de ambisjonene Prosjekt Aksept hadde for sitt arbeid, anser vi at det er flere forhold som har blitt vanskeligere enn hva man hadde sett for seg ved oppstart av prosjektet. Det gjør at Prosjekt Aksept vanskelig kan sies å ha etablert en helhetlig modell for oppfølging av familier som lever med konsekvenser av lavinntektsutfordringer, slik ambisjonen var. Delvis ser dette ut til å ha sammenheng med hva organisasjonen har hatt kapasitet til å drive av kurs og opplæring. Delvis ser en i ettertid at prosjektet hadde overvurdert mulighetene for å drive gruppeundervisning i det opplæringsprogrammet som er utviklet i regi av prosjektet.

Likevel ser vi at prosjektet når ut til den definerte målgruppen, og barnefamilier i lavinntekt har hele veien vært sentralt for arbeidet i prosjektet. I løpet av prosjektperioden har det skjedd en gradvis utvikling av samarbeidet med Sandnes kommune og med andre frivillige organisasjoner lokalt. Etableringen av Sandens inkluderingsråd ser ut til å være et vesentlig ledd i et slikt utviklingsarbeid. Som i flere av de andre prosjektene, er brukermedvirkning også i Prosjekt Aksept knyttet til deltakernivået, og i liten grad til medvirkning på organisasjonsnivå.

Stiftelsen Kortanes

Prosjekteier: Stiftelsen Kortanes

Når: 2021–2023

Prosjektmidler fra SR-Bank: 1,65 mill. kr

Målgruppe: Ungdom og unge voksne, 17–25 år (enkelte også litt eldre)

Antall: Ca. 20 ungdommer deltar jevnlig i nettverket

Viktigste samarbeid: Nav, lokale arbeidsgivere

Stiftelsen Kortanes er navnet på den sosiale oppfølgingsdelen av et arbeidsmarkedstiltak i Haugesund, rettet til ungdom og unge voksne med særlige sammensatte utfordringer på arbeidsmarkedet. Arbeidsmarkedstiltaket drives av Stiftelsen Haugesjøen, med tolv AFT-plasser (arbeidsforberedende trening). Tilknytningen til Stiftelsen Kortanes består i oppfølging av den enkelte ungdom underveis i tiltaksperioden og en frivillig tilknytning videre etter at tiltaksperioden er avsluttet.

Bakgrunn: AFT-tiltaket i Haugesjøen har gjennom flere år tatt imot ungdommer med til dels store utfordringer, personlig og sosialt. Det er unge mennesker som står langt fra det ordinære arbeidsmarkedet. Selv arbeidsinnholdet og aktiviteten i hver enkelt AFT-plass er basert på en arbeidsavtale mellom tiltaksbedriften og den enkelte ungdom, og utarbeides i dialogen mellom partene. Oppgaver, plikter og ansvar utvikles og endres etter hvert som deltakere utvikler seg, lærer og mestrer mer. Arbeidsavtalen etableres når den enkelte ungdom tas inn i tiltaket, og den revideres hver tredje måned i en samtale mellom partene. Innholdet i disse avtalene varierer nødvendigvis betydelig, ettersom de er tilpasset den enkeltes situasjon og hva hun eller han har behov for av hjelp og opptrening. Over tid var erfaringene at en del av de personene med omfattende utfordringer ofte hadde begrensede sosiale nettverk og ofte ble ensomme da de kom ut i jobb. I noen tilfeller falt de ut av jobb igjen. Prosjektet i regi av Stiftelsen Kortanes er et sosialt nettverksarbeid, bestående av felles møtepunkter mellom de ungdommene som deltar i AFT-tiltaket i dag og tidligere AFT-deltakere som er avsluttet til jobb, studier eller annen aktivitet.

Rekruttering av deltakere: Tidligere og nåværende tiltaksdeltakere inviteres jevnlig til sosiale sammenkomster, og flere av dem kommer jevnlig. All deltakelse er basert på frivillighet, både for nåværende og tidligere tiltaksdeltakere. Det er ikke forpliktende oppmøte, men erfaringen er at flere av ungdommene deltar i lengre tid etter endt tiltak. For de ungdommene som kommer ut i jobb, innebærer deltakelsen i nettverket at hun eller han beholder tilknytningen til stedet, til miljøet og til stabile voksenpersoner som jobber i tiltaksbedriften. Kortanes peker på at dette også er en trygghet for arbeidsgivere: «Det er mye lettere å ta på seg arbeidsgiveransvaret når jeg vet at jeg kan ringe og si fra hvis det er noe», er beskjeden fra en av arbeidsgiverne som har tatt imot kandidater på utprøving. Nettverket består i at det hver måned sendes ut åpne invitasjoner til alle nåværende og tidligere tiltaksdeltakere med invitasjon til sosiale sammenkomster på kveldene, enten i tiltaksbedriftens egne lokaler eller andre steder i byen. I sommerhalvåret kan det også være båtturer med mat og fiske, eller andre aktiviteter. Noen av de tidligere tiltaksdeltakerne kommer tilbake i flere år, mens andre avslutter etter kort tid. For nåværende tiltaksdeltakere har det også vist seg å være interessant å delta i sosiale aktiviteter for å møte tidligere tiltaksdeltakere og høre om deres erfaringer med veien ut i arbeidslivet.

Organisering og samarbeid: Varemerket for stiftelsen er knyttet opp mot den gamle kystkulturen, som er en viktig lokal identitetsmarkør for Haugesund. På denne måten blir også deltakelse i tiltaket koblet til lokal stolthet og identitetsbygging for byen og området. To eldre seilskuter driftes og vedlikeholdes av stiftelsen og tiltaksdeltakerne. I tillegg til turoppdrag der tiltaksdeltakere deltar som mannskap, er det mye jobb og arbeidstrening i vedlikehold av skutene. Deler av innholdet i AFT-tiltaket er også å lære sosiale ferdigheter, lære å holde avtaler, følge arbeidstider og tilegne seg de normer og verdier som forventes for å kunne fungere i arbeidslivet og være en stabil arbeidskraft. Enkelte av deltakerne har allerede bestemt seg for en karrierevei, eller det blir klart i løpet av den første tiden de er i tiltaket. Hvis det er yrker som har bestemte kvalifikasjonskrav som førerkort, sikkerhetskurs, truckførerbeis eller andre sertifiseringer, kan de ta dette som del av tiltaket. I noen tilfeller dekkes dette av det lokale Nav-kontoret, og i andre tilfeller bidrar også tiltak og nettverket til med støtte.

Nav på fylkesnivå tildeler og betaler for tiltaksplasser, og Nav lokalt melder inn deltakere til de konkrete plassene i tiltaket. Etter tiltaksforskriften kan AFT-plassene vare i inntil ett år, med forlengelse i ytterligere ett år. Stiftelsen Haugesjøens lokaler ligger sentralt i Haugesund, rett ved sjøkanten i Smedasundet. Virksomheten ble etablert i 1981, og har tilhold i et eldre sjøhus med innredet mekanisk verksted, snekkerverksted og to fullriggede, eldre seilskuter liggende ved kai.

Utvikling i prosjektperioden: Selv om de har ulike funksjoner, er Stiftelsen Haugesjøen og Stiftelsen Kortanes på mange måter to sider av samme sak, sett fra ungdommenes perspektiv. Både fra Nav på fylkesnivået og Nav lokalt uttrykkes det stor tillit og respekt for det arbeidet som Haugesjøen og Kortanes driver overfor tiltaksdeltakerne. De erkjenner at tiltaksarrangøren har fått mange deltakere med til dels store og sammensatte problemer. De lokale arbeidsgiverne vi har intervjuet gir uttrykk for en trygghet på kandidatene de får på arbeidsutprøving fra tiltaksbedriften.

Nytte: Siden oppstarten har Stiftelsen Haugesjøen drevet samarbeid med lokale bedrifter og arbeidsgivere for å sluse ungdom i AFT-tiltak inn i ordinært arbeid, og har etablert et betydelig nettverk av kontakter og samarbeidsaktører. Noen av arbeidsgiverne tar imot flere av deltakerne, og arbeidsgivere understreker betydningen av dialog og tillit til tiltaksarrangøren som bygges opp over tid. Etableringen av et sosialt nettverk for tiltaksdeltakerne i regi av prosjektet kan ses som et utviklingsarbeid i samme retning, nettopp for å styrke relasjonene mellom tiltaket og deltakerne. Det bidrar til å gi den enkelte mulighet til å være del av en større sammenheng, et sted å høre til og voksenkontakter å kunne få råd eller hjelp hos. I hverdagen foregår det et en vesentlig, men lite synlig form for oppfølging av tidligere tiltaksdeltakere, gjennom den muligheten de ungdommer har til å få praktisk hjelp, råd og støtte for å gradvis lære seg å fungere i voksenlivet.

Oppsummering til læringspunkter: Etter vår vurdering er det liten tvil om at Stiftelsen Kortanes treffer sin definerte målgruppe, som er de nåværende og tidligere tiltaksdeltakerne. Ungdommene som sluses inn i tiltaket er rekruttert via Nav Haugesund, som kjøper tiltaksplasser. Det er ikke den samme målgruppen som i For alle-satsningen, men det kan være visse tangeringspunkter. Prosjektet har et visst omfang av deltakere, og deltakere deltar over en viss tid. Stiftelsen Kortanes og Stiftelsen Haugesjøen er i praksis tett sammenvevd, og det er vanskelig å trekke klare skiller mellom dem. Et sentralt trekk ved aktiviteten i regi av stiftelsene er det tette samarbeid med Nav lokalt og på fylkesnivå. Likeledes er det etablert et tett samarbeid mellom stiftelsene og lokalt næringsliv og arbeidsgivere i regionen. Dette er kanskje det sentrale læringspunktet fra prosjektet: Et langvarig og systematisk arbeid for å etablere og ivareta tillit og legitimitet for å følge opp og kvalifisere unge tiltaksdeltakere som i utgangspunktet står langt fra det ordinære arbeidslivet.

Så vidt vi er kjent med, er det liten grad av systematisk brukermedvirkning inn i aktivitetene som drives i regi av stiftelsen Kortanes, men siden dette er et nettverksarbeid som i stor grad drives som et uformelt fellesskap er det grunn til å anta at medvirkning foregår direkte i de sosiale sammenkomstene som drives av nettverket. Tiltaksdeltakere vi har møtt og intervjuet gir uttrykk for at mye har skjedd i livet gjennom deltakelse i tiltak og det sosiale fellesskapet på arbeidsplassen. Med bakgrunn i dette vurderer vi at prosjektet når de målsettinger de har satt seg.

Kultur for alle Stavanger

Prosjekteier: Stavanger kommune

Prosjektperiode: 2021–2024

Prosjektmidler fra SR-Bank: 5 mill. kr

Målgruppe: Ungdom, 13–18 år

Antall deltakere: Har kun tall for forventet deltakelse

Viktigste samarbeid: Frivillige organisasjoner, større og mindre kulturaktører lokalt

For alle Stavanger er drevet av Stavanger kommune, avdeling ungdom og fritid og er ett av de fire større koordineringsprosjektene vi har fulgt. Tildelingen til dette prosjektet ble gitt på bakgrunn av kommunens egen utredning fra en Utenforslagskommisjon, uten en

direkte prosjektsøknad. Det ble tildelt en ramme, og deretter utarbeidet avdelingen en prosjektbeskrivelse som stiftelsen vurderte og godkjente før endelig tildeling ble gitt.

Prosjektet ble døpt til Kultur for alle, og har blitt rettet inn mot å bidra til en inkluderende kultursektor for unge. Målet i prosjektet er definert som å redusere utenforskap hos ungdommer i Stavanger kommune gjennom å skape trygge, relevante og tilgjengelige kulturaktiviteter på ungdoms premisser. Kultur for alle skal gi ungdommer mulighet til å delta i skapende, kreative aktiviteter, oppleve mestring, samhold og tilhørighet gjennom deltakelse i kunst og kultur. Primær målgruppe for prosjektet er ungdom i alderen 13 til 18 år. Kultur for alle videreformidler økonomisk støtte til frivillige organisasjoner som er aktive i kulturfeltet og som retter seg mot ungdommer, og med ulike kunst- og kulturuttrykk som hovedaktivitet, basert på gavemidler som Stavanger kommune mottok i prosjektmidler fra Sparebankstiftelsen i 2021.

Organisering og samarbeid: Stavanger kommunes Kultur for alle-prosjekt bygger på et utrednings- og planarbeid som kommunen satt i gang under pandemitiden. Dette arbeidet resulterte i to rapporter fra kommunens egen Utenforskapskommisjon, og tok for seg situasjonen for unge i kommunen, og hvordan ungdom i aldersgruppen 13–25 år ble rammet av pandemien og tiltakene mot smittespredning. I rapportene ble det blant annet pekt på et behov for å sette inn tiltak som bidrar til at barn og unge får delta i fellesskap på fritiden, gjennom støtte til inkluderende fritidstilbud. I kommisjonens rapporter ble tett samarbeid mellom offentlig sektor og frivillige aktører pekt på som et viktig grep. Innretningen av prosjektet Kultur for alle må ses i lys av de vurderinger som ble gitt i de to rapportene. I likhet med flere av de andre prosjektene, er også dette kontakter og kompetanse som til en viss grad er personavhengig. Prosjektleder er ansatt i Stavanger kommune, og utgifter til prosjektledelse dekkes av kommunale midler.

I prosjektet er det definert et mål om å styrke frivilligheten i kulturfeltet med veiledning, tilrettelegging og opplæringstilbud. I tillegg til de konkrete bevilgningene til organisasjonene, har avdelingen arrangert en fagdag i mai 2024, der representanter for organisasjonene møttes. Dette var en mulighet for aktørene til å drøfte felles problemstillinger og få faglig påfyll. I tillegg til gjensidig utveksling av informasjon om hverandre, ble det gitt informasjon fra relevante kommunale tjenesteområder, slik som uteseksjon, barnevern, fritidskoordinator og kurs i førstehjelp fra Røde Kors. Anslagsvis rundt 20 representanter for lokale kulturaktører deltok på møtet, og praktisk talt alle de organisasjoner og enkeltaktører som var tildelt midler var til stede.

Utvikling i prosjektperioden: Stavanger kommune har utlyst og delt ut prosjektmidler i to runder til lokale kulturaktører som driver aktiviteter rettet mot målgruppen. Gjennom to tildelingsrunder er det delt ut 4,7 millioner kroner til kulturaktiviteter rettet mot ungdom, drevet av frivillige organisasjoner. En rask opptelling viser at til sammen 14 ulike aktører har mottatt midler i løpet av to runder med utdeling, med til sammen 27 lokale prosjekter. Den minste bevilgningen er på 45 000 kroner, og den største er på 499 000 kroner. På lista over mottakere er det filmklubb, sommerskole, danseprosjekter, barne- og ungdomsteater og musikkklubb med mer. I tråd med Kultur for alles egenpresentasjon skal bevilgningene bidra til at frivilligheten skal kunne samarbeide på tvers for å legge til rette for sosiale og utviklende miljøer for ungdom i målgruppen.

Prosjektstøtte til lokale tiltaksarrangører tildeles etter en enkel søknad til avdeling ungdom og fritid i Stavanger kommune. I søknadsskjemaet blir søkerorganisasjoner bedt å beskrive hvorvidt de eventuelt har en strategi for å rekruttere ungdom som er i fare for utenforskap eller har psykiske plager. Alle innkomne søknader til kulturprosjekter har blitt vurdert av prosjektleder sammen med en rådgiver i avdeling ungdom og fritid og en ansatt i uteseksjonen. I siste tildelingsrunde deltok også avdelingsleder. Alle har lang fartstid i kommunens tjenester til ungdom og god oversikt over frivillige kulturaktører i regionen. I vurderinger av hver enkelt søknad blir kriteriet om rekruttering av ungdom i målgruppen tillagt betydelig vekt. Søkere må kunne vise til et troverdig samarbeid med andre aktører for å nå målgruppen, slik som kommunale aktører eller andre, som har kontakt med de ungdommene man ønsker å nå ut til. Hensynet til at det ikke kun skal være ungdom i utenforskap eller med psykisk uhelse tilsier samtidig at man har lagt vekt på at det rekrutteres inn en viss blanding av ungdommer i tiltakene.

Rekruttering av deltakere: I kommunikasjonen ut til søkere ble det understreket at aktivitetene som støttes, skal være gratis og legge vekt på fellesskap og mestring. Man har også prioritert de tiltakene som har vært rettet til ungdommer som ikke ellers deltar i andre faste fritidsaktiviteter. I søknadsskjemaet er det spesifisert at de søknadene som blir prioritert må kunne vise til at de har måter å rekruttere inn ungdom som står i fare for utenforskap, eller som har psykiske plager. Prosjektleder understreket at dette prinsippet også har blitt fulgt i tildelingene. Når vi legger sammen antallet forventede deltakere i de lokale kulturprosjektene som er tildelt midler, er det langt over tusen barn og unge. Trolig er tallet lavere enn det, men prosjektet har uansett nådd ut til en bred gruppe av barn og unge. Spørsmålet er likevel hvorvidt tildelingene bidrar til større og varige endringer. I tråd med det som pekes på i kommisjonsrapporten, blir det fra kommunen understreket at for å nå målet trenger man robuste organisasjoner som kan ta den utfordringen det er å gjennomføre aktivitetene de er tildelt midler til å gjennomføre.

Oppsummering til læringspunkter: Som nevnt innledningsvis i kapittelet, er de fire koordineringsprosjektene (For alle-prosjektene) rettet inn mot samarbeid og koordinering av frivillige og offentlige innsatser som retter seg mot målgruppen i For alle-satsningen. Vi har derfor lagt større vekt på samarbeidet med andre organisasjoner når vi beskriver disse prosjektene. Prosjektmidlene i Kultur for alle er i hovedsak delt ut i løpet av 2024. Prosjektet har arrangert fagdag og møter med lokale søkere, og man har etablert tydeligere samarbeid med frivillige organisasjoner. Gjennom prosjektet er det opparbeidet en betydelig kontaktflate med frivillige kulturaktører i regionen som kan bli en viktig ressurs i det videre arbeidet som avdeling ungdom og fritid gjør innenfor kulturfeltet. Prosjektet Kultur for alle treffer målgruppen som er definert i prosjektet. Selv om lokale kulturarangører som søker støtte må kunne vise i søknaden at de retter seg til unge i fare for utenforskap, er likevel dette en bredere målgruppe enn i For alle-satsningen. Bevilgningene som gis når potensielt mange ungdommer i målgruppen. Siden dette er basert på begrensede midler over en relativt kort periode på ett år, er det likevel grunn til å stille spørsmål om hvorvidt dette bidrar til å skape varige samarbeid. Prosjektledelsen videreføres i 2025, og det er planlagt flere samlinger med nettverket av kulturaktører som allerede er etablert. Det kan tyde på at det er grunnlag for en videreføring av samarbeidsrelasjonene også etter at tildelingene tar slutt, men det gjenstår å se.

Etter vår vurdering er det kanskje viktigste læringspunktet fra Kultur for alle, den betydningen lokalt prosjekteierskap har i egen organisasjon. I motsetning til de øvrige prosjektene, ble Kultur for alle tildelt midler uten en forutgående prosjektsøknad. Det gjorde at det tok tid å etablere en tydelig prosjektbeskrivelse, målsettinger og arbeidsform for prosjektet. Prosjektleder har drevet dette arbeidet i tillegg til de ordinære oppgavene hun har i egen organisasjon. Så vidt vi kan se, foregår brukermedvirkning primært i de lokale prosjektene som mottar støtte og i mindre grad i det arbeidet som skjer i regi av Kultur for alle. Samlet sett anser vi at prosjektet til dels når de målsettinger som de har satt seg fore.

For alle Bergen

Prosjekteier: KFUK-KFUM Bergen (fase 1 og 2)

Når: Fase 1: 2021–2023. Fase 2: 2023–2025.

Prosjektmidler fra SR-Bank: Fase 1: 2020–2022: 2,4 mill. kr. Fase 2: 2023–2024: 1,6 mill. kr

Definert målgruppe: Ungdom, 13–23 år

Antall: Vanskelig å anslå

Viktigste samarbeid: Kirkens Bymisjon, SLT, Nyby, Fellesverket, Blå Kors, utekontakt, kulturkontor, lokalt politi og kulturaktører

For alle Bergen er et av de fire koordineringsprosjektene vi har fulgt. Prosjektet ble startet i 2020 og avsluttes ved utgangen av 2025. KFUK-KFUM driver prosjektet. Prosjektarbeidet er lokalisert til Forandringshuset, som ligger sentralt i Bergen ved Nedre Korskirkeallmenningen og bygger på et samarbeid mellom KFUK-KFUM og Kirkens Bymisjon.

Forandringshuset har mangfoldige aktivitets- og kulturtilbud rettet mot unge som holder til i sentrum. Prosjektet har mottatt midler til prosjektkoordinator fra Sparebankstiftelsen i to perioder. De to første årene skulle midlene brukes på prosjektdrift og å bygge opp samarbeidsrelasjoner med andre frivillige organisasjoner som hadde aktiviteter som rettet seg om mot målgruppen barn og unge. Deretter har prosjektet fått midler i to år til å utvikle et samarbeid med Bergen kommune om å drifte en digital plattform, Nyby.

Organisering og samarbeid: KFUK-KFUM, Bergen Røde Kors, Kirkens Bymisjon, Papillon og Frelsesarmeen ville drive dette prosjektet sammen. Organisasjonene inviterte også med andre aktører som jobber med den samme målgruppen. Det ble etablert en styrings- og prosjektgruppe for arbeidet. Hovedmålet i For alle Bergen ble formulert som koordinering og samarbeid mellom lokale organisasjoner som hadde fritids-, aktivitets- og ferietilbud rettet mot ungdommer i aldersgruppen 13–23 år.

Prosjektleder beskriver For alle Bergen som en arena og plattform for å skape samarbeid og forene krefter om ungdommene. Konkret består koordineringsarbeidet, som drives i regi av For alle Bergen, i jevnlig koordineringsmøter mellom ledere i de samarbeidende organisasjonene. Det var formulert et mål om å etablere et samarbeid med Bergen kommune, men det viste seg å være vanskeligere enn antatt. I de to siste årene har prosjektet vært drevet i samarbeid med Nyby, som er en digital plattform som kobler sammen tjenestemottakere, offentlige tjenesteytere og frivillig sektor. Formålet har vært å knytte det kommunale ungdomsarbeidet i Bergen tettere sammen på tvers av

organisatoriske grenser. Underveis i prosjektet har det likevel blitt tydelig at det har vært vanskelig å få til et aktivt samarbeid med Bergen kommune om Nyby, slik grunnideen for prosjektets andre fase var. Denne fasen er imidlertid ikke avsluttet og det er grunn til å tro at dette kan utvikles videre.

Rekruttering av deltakere: Tiltakene på Forandringshuset er åpne for alle ungdommer i Bergen sentrum. Alle tiltak skal være gratis, slik at barn fra lavinntektsfamilier kan benytte ordningene. Huset er åpent alle ukedager. To av dagene drives tilbudet av Bergen kommune, og av For alle Bergen de andre dagene. Lokalene i Forandringshuset er bygd opp med kafédrift, møtelokaler, diverse aktivitetsrom for ulike interesser, som søm, musikk, scenekunst, data og diverse andre aktiviteter. Ungdommene deltar aktivt i kjøkken-tjenester på huset. I første etasjen er det innredet en konsertsal, og det arrangeres en rekke større og mindre konserter. Hver sommer arrangeres det en stor konsert som samler rundt 600–700 ungdommer. Disse konsertene drives til dels av flere frivillige organisasjoner.

Utvikling i prosjektperioden: Utviklingen av samarbeidet og koordineringen internt mellom frivillige organisasjoner, og mellom kommunen og organisasjonene, har vært den bærende ideen i For alle Bergen. Per desember 2024 har huset åpne fritidstilbud alle ukedager. Selv om det er en betydelig aktivitet knyttet til huset, er inntrykket likevel at dette har vært noe vanskeligere å iverksette enn først planlagt. Delvis har det vært mer komplisert å få til et godt samarbeid internt mellom organisasjonene som retter seg mot åpne fritidstiltak til ungdom. Noen av aktørene har såpass stor egentyngde at de har kjent en lavere forpliktelse til å delta enn prosjektleder opprinnelig hadde forventet. Enkelte av de mindre organisasjonene man ville samarbeide med har hatt interne problemer og trukket seg ut.

Det er imidlertid etablert et tydelig samarbeid med kommunale oppsøkende tjenester og lokalt politi gjennom prosjektet. Lokalene i Forandringshuset ble gjort tilgjengelige gjennom en fusjon mellom KFUK-KFUM og Kirkens Bymisjon, slik at man i dag har hele bygget til rådighet. Den øvre etasjen benyttes som kontorfellesskap som Forandringshuset leier ut til relevante organisasjoner og aktører som arbeider med ungdom. Kirkelig dialogsenter, Forandringsfabrikken, SLT-koordinator og enkelte andre aktører har plass i lokalene. I tillegg til førstelinjetjenester, har prosjektet hatt et samarbeid med flere av kulturinstitusjonene i byen. I prosjektrapporteringer til stiftelsen kommer det også fram at det er etablert en ordning med aktiv medvirkning fra ungdommene inn i styret av aktivitetene på huset.

Oppsummering til læringspunkter: Aktivitetene i Forandringshuset når ut til mange ungdommer som oppholder seg i Bergen sentrum, og brukes aktivt av mange på daglig basis. Huset har åpne fritidsaktiviteter alle ukedager og driftet av ulike arrangører. Vi vurderer dette som et viktig resultat av prosjekt. Selve hensikten med prosjektet er at det skal nå bredt, og ungdom fra lavinntektsfamilier kan være en av flere brukergrupper.

Det var formulert som et mål for prosjektet å etablere et samarbeid med Bergen kommune og oppvekstetaten om målgruppen unge fra lavinntektsfamilier. Det viste seg imidlertid vanskelig å få til. Vårt inntrykk er at dette har vært forsøkt fra prosjektet, men at man ikke har fått en samarbeidspart på banen. Samarbeidet med andre frivillige

organisasjoner har gått bedre. Det er etablert jevnlig samarbeidsmøter med flere av de andre aktørene. Men også her har det vært tyngre å drive koordineringsarbeidet enn hva man hadde sett for seg. Enkelte av aktørene som var påmeldt i innledende runder har av ulike grunner trukket seg ut. Betydningen av forarbeid med tydelige og forpliktende avtaler om prosjektsamarbeid kan etter vår vurdering være et viktig læringspunkt for prosjektet.

Etter det vi kjenner til er det ikke etablert et system for brukermedvirkning på organisasjonsnivået i prosjektet, men de ulike organisasjonene kan ha etablert egne kanaler for ungdommenes medvirkning. Til tross for at samarbeidsrelasjonene har vært vanskelig å etablere, vurderer vi at prosjektet samlet sett delvis når sine målsettinger.

For alle Haugesund

Prosjekteier: Røde Kors (fase 1 og 2)

Når: Fase 1: 2021–2023. Fase 2: 2024–pågående

Prosjektmidler fra SR-Bank: Fase 1: 4,16 mill. Fase 2: 3 mill.

Definert målgruppe: Barn og unge generelt, prioriterer noen i utsatte familier spesielt

Antall: Vanskelig å anslå

Viktigste samarbeid: Forandringshuset, Skattekontoret, Fellesverket, Ungdommens kulturhus, lokale idrettslag og lokale kulturaktiviteter

For alle Haugesund er det tredje av koordineringsprosjektene i evalueringen. Prosjektet har hatt to faser med økonomisk støtte fra Sparebankstiftelsen. I den første perioden (2021–2023), var Rød Kors Haugesund formell søker og hadde ansatt en prosjektleder. I denne fasen ble prosjektet i stor grad rettet mot å arrangere ferieaktiviteter i skolens ferier. Etter at prosjektperioden gikk ut, søkte de samme aktørene (Røde Kors Haugesund, Kirkens Bymisjon Haugesund og KFUM-KFUK) om et For alle-prosjekt, fase 2. Røde Kors er også i den andre perioden formell prosjekteier.

Organisering og samarbeid: I den første prosjektperioden hadde prosjektet en styringsgruppe bestående av representanter for Røde Kors Haugesund, Skattekontoret (Kirkens Bymisjon Haugesund) og Forandringshuset (KFUK-KFUM). Prosjektleder var ansatt i hos Røde Kors Haugesund. I tre år har man samarbeidet om å drive en sommerfestival i juli måned, med delvis ulikt innhold fra år til år. Det har variert mellom festivaler på Vibrandsøy, aktivitetsuker i Haugesund sentrum, «Sommersprell» med aktiviteter for hele familien, og «Bølgesus» med friluftaktiviteter og konserter rettet til ungdom. «Seilas» har hatt med dagsturer og overnattingsturer med egen skute, rettet til familier og ungdommer.

Invitasjoner gikk ut til alle barn og unge i kommunen, og man har vært spesielt opptatt av å nå ut til de som har få eller ingen andre tilbud i ferietiden. I tillegg arrangerte prosjektet aktiviteter i høstferie og andre ferier. Også her var tilbudene rettet spesielt mot de barn og unge som hadde få andre tilbud. Lokale ungdommer fikk også sommerjobb hos Røde Kors i disse ukene for å hjelpe til under disse arrangementene. Ambisjonen i første fase var å utvikle et tettere samarbeid mellom frivillige organisasjoner og kommunen om et samlet ferietilbud og andre aktiviteter. Selv om Røde Kors har et godt samarbeid med flere av de andre frivillige organisasjonene i byen, og fikk til en koordinering

av ferietilbudene, klarte man ikke å etablere det tette samarbeidet med Haugesund kommune, slik planen opprinnelig var.

Etter at prosjektperioden gikk ut, søkte de samme aktørene (Røde Kors Haugesund, Kirkens Bymisjon Haugesund og KFUM-KFUK) om en ny prosjektperiode med forlengelse av For alle-prosjekt. Røde Kors Haugesund har det formelle prosjektansvaret også i denne runden. I praksis drives prosjektet av en styringsgruppe bestående av representanter fra de nevnte organisasjonene. En viktig forskjell fra den første prosjektperioden er likevel at Haugesund kommune har meldt seg tydelig på og er aktivt inne i det arbeidet som drives i regi av For alle Haugesund og deltar i styringsgruppemøter.

Søknaden om prosjektets videreføring ble utviklet i dialog med Sparebankstiftelsens sekretariat. Det var enighet om å ikke søke midler til en prosjektlederstilling, og heller legge mer vekt på tettere koordinering av tilbud til alle barn og unge på tvers av organisasjonene. Nettopp det at det ikke var en egen ekstern prosjektleder var av betydning for å få en representant fra Haugesund kommune med i styringsgruppen og det konkrete arbeidet i prosjektet. Her var hensynet til ikke å etablere en organisasjon utenfor kommunens egen virksomhet avgjørende for hvilken rolle man ønsket å innta.

Utvikling i prosjektperioden: Innledningsvis i den andre prosjektperioden inviterte man alle frivillige lag og organisasjoner fra fritid, idrett og kultur rettet mot barn og unge til et felles informasjonsmøte. Alle arrangørene meldte aktiviteter og arrangementer inn i en kalender som Haugesund kommune opprettet. Dette var man i bedre posisjon til å få til, ettersom Haugesund kommune hadde et tydeligere eierskap til prosjektet. På denne måten hadde styringsgruppen bedre oversikt og totalbilde, og hvor det eventuelt er «hull» som prosjektet kan bidra til å dekke.

Eksempler som brukes er at man fra For alle-prosjektet ser at det er få frivillige tilbud i en eller to uker av sommerferien. Prosjektet går da inn og tilbyr støtte til enkelte organisasjoner som kan samarbeide for å arrangere noe, og skyter inn midler, mannskap eller annet der hvor det måtte trenge. Prosjektleder understreker at de ellers har vært forsiktige med å gi ut midler til drift av ordinære arrangementer, men har brukt midler for å få det til å gå rundt der hvor de mener det er behov.

Rekruttering av deltakere: Prosjektet ivaretar hensynet til å treffe barn og unge fra lavinntektsfamilier ved at man lar NAV, flykningtjenesten, barnevernet og andre få mulighet til å melde på «sine» barn først til åpne arrangementer i volleyball- eller klatreklubben, slik at man er sikre på at de som trenger tilbudene mest prioriteres – men så det ikke er synlig for andre enn de som registrere dem inn. Dette er nettopp et eksempel på et samarbeid der offentlige tjenester som har kontakt med målgruppen bidrar til å øke sannsynligheten for å nå ut til de av brukerne som har størst behov for tilbudet. En av aktørene i For alle Haugesund forklarer hvordan påmelding til arrangementer kan organiseres:

Vi kan ikke ha 200 stykker inne i idrettshallene våre, vi har bare så og så mange plasser. Men da sa vi at klubben legger ut halvparten av plassene til åpen påmelding, og så holder de av halvparten til oss [For alle Haugesund]. Eller til Nav og våre bekjente, for

å si det sånn. Og det fungerte veldig bra, for da fikk vi fylt opp listene med de navnene vi hadde før alle de andre kom. Så det er mer inkludering i det. Vi ønsker jo ikke at «Okei, der fikk de fattige en klatredag», liksom.

Samarbeidet mellom offentlig og frivillig bidrar til en bred rekruttering på måter som ikke bidrar til stigmatisering av deltakerne. Samarbeidet hjelper til med å skaffe en bedre oversikt, for de frivillige aktørene til å koordinere tilbudene i større grad, samtidig som det blir lettere for ungdom og foreldre å orientere seg i hvilke muligheter som finnes.

Oppsummering til læringspunkter: Etter vår mening kommer det viktigste læringspunktet fra For alle Haugesund til synet i overgangen fra prosjektperiode en til prosjektperiode to. Etter at Haugesund kommune tydelig har meldt seg på i prosjektsamarbeidet, er mulighetene for å nå spesifikke målgrupper langt bedre og mer effektivt enn tidligere. Det skaper en tydeligere prioritering og systematikk i arbeidet med å nå ut til de deltakerne man særlig ønsker å gi tilbudet til. Haugesund kommune er tydeligere inne i prosjektets andre periode, men det er en lavere prioritet på selve prosjektlederrollen. Om prosjektet lar seg gjennomføre uten en dedikert stillingsressurs gjenstår å se. I løpet av den andre prosjektperioden kan det vokse fram nye mønstre eller arbeidsdelinger som ikke i utgangspunktet var påtenkt.

I både den første og andre perioden har prosjektet nådd ut til mange barn og unge, og har i begge perioder henvendt seg særlig til målgruppen familier i lavinntekt. Slik prosjektet fungerer i dag er det et bredt samarbeid mellom offentlig og frivillig sektor. Som i flere av de andre prosjektene finner vi i liten grad noe utviklet system for brukemedvirkning på organisasjonsnivå. Samlet sett anser vi at prosjektet delvis når sine målsettinger.

For alle Kristiansand

Prosjekteier: Fase 1: Kristiansand kommune. Fase 2: Blå Kors Kristiansand.

Når: 2020–2023. 2024–pågående.

Prosjektmidler fra SR Bank: Fase 1: 2,8 mill. kr. Fase 2: 3,7 mill. kr.

Definert målgruppe: Pt. ikke definert.

Antall: Vanskelig å anslå.

Viktigste samarbeid: Fase 1: BUA, andre kommunale tjenester. Fase 2: Røde Kors, KUP, CVidere.

For alle Kristiansand er det fjerde koordineringsprosjektet vi har fulgt. Prosjektet ble i 2024 igjen tildelt midler. I den første prosjektperioden har Kristiansand kommune vært prosjekteier. I den andre perioden overtar Blå Kors Kristiansand. Innberetningen av prosjektet har i noen grad endret form. I begge periodene har en viktig ambisjon vært tett samarbeid mellom kommunale og frivillige sektor.

Organisering og samarbeid: I den første fasen (2020–2023) var hovedaktiviteten i prosjektet knyttet til fordeling av kommunale fritidsfondsmidler og videreutvikling av BUA-ordningen lokalt. Prosjektleder har vært ansatt i fritidsenheten i Kristiansand kommune. Fritidsfond er kommunale midler som gir familier i lavinntekt et økonomisk tilskudd så alle barn og unge kan delta i minst en organisert fritidsaktivitet, uavhengig av foreldrenes økonomi. Midlene innvilges skjønnsmessig etter en enkel søknad til kommunens

prosjektleder, og søknadene behandles fortløpende. Kriteriet for tildeling er at husstandens samlede nettoinntekt etter skatt er innenfor lavinntektsgrensen (EU-skala, 60 prosent). Beløpene har vært begrenset til 10 000 kroner, og har gått til å dekke kontingenter, treningsavgifter, utstyr, deltakelse på turneringer eller tilsvarende. Prosjektet har dessuten samarbeidet med BUA om å utvikle tilbudet i Kristiansand. BUA er en nasjonal ideell organisasjon som tilbyr gratis utlån av utstyr til sport og friluftsliv, slik at det er enkelt for barn og unge å prøve forskjellige fritidsaktiviteter. Utstyrsboder fra BUA finnes en rekke steder over hele landet, og er også etablert i Kristiansand.

Prosjektperioden løp ut i 2023. Det nye prosjektet ble innledet våren 2024, etter initiativ fra Sparebankstiftelsen og med et kartleggingsarbeid med bistand fra Prosperastiftelsen. Prosjektideen i denne perioden var en videreutvikling med større vekt på samarbeid og koordinering mellom frivillige aktører, og mellom frivillige og offentlige aktører. Målgruppen er fortsatt barn og unge i levekårsutsatte familier. Prosjektdriften kom i gang fra høsten 2024. I den andre prosjektperioden er det i skrivende stund tre større frivillige aktører som samarbeider. Det er Røde Kors med Fellesverket, Kirkens ungdomsprosjekt (KUP) og Blå Kors Kristiansand. I Kristiansand er disse tre organisasjonene store frivillige aktører når det gjelder fritidstilbud og tiltak rettet mot barn og ungdom generelt, og til barn og unge i sårbare og utsatte posisjoner spesielt. Bare det å koordinere åpningstidene på væresteder i byen, slik at disse tilbudene supplerer hverandre og ikke konkurrerer, er en tydelig gevinst.

Utvikling i prosjektperioden: Etter det vi vet, er Kristiansand kommune ikke representert i prosjektgruppen. Det er tett dialog mellom prosjektet og relevante enheter som ungdomstjenesten, fritidsenheten og oppvekstavdelingen. Andre prosjektperiode er fortsatt under oppstart⁵, og det planlegges for et større samarbeid om åpne møteplasser, aktiviteter rettet mot særlig utsatte grupper og nye arbeidstilbud til unge. Ifølge prosjektleder er målet at de deltakende organisasjonene klarer å finne fram til nye utviklingsområder rettet mot målgruppen, og som ikke dekkes tilstrekkelig per i dag. Grunnideen er at organisasjonene forener krefter om de samme målene, og at det kan gi nye muligheter for å nå ut til de grupper av ungdom.

Et til synelatende enkelt, men vesentlig metodisk grep er det som prosjektleder refererer til som «hverdagssamarbeid». Det innebærer at man har etablert ukentlige «standup-møter», der ledere for de tre organisasjonene møtes for et kvarters prat på Teams til avtalt tidspunkt. Prosjektleder peker på dette som et enkelt og virkningsfullt grep for å holde hverandre orientert om hva man står i, hva som er på planen og eventuelt kunne avklare ting løpende. Det oppleves som en enkel og effektiv måte å drive koordinering mellom organisasjonene i hverdagen.

Oppsummering til læringspunkter: Forvaltningen av fritidsfondsmidlene var en viktig del av i prosjektets første fase, og har siden gått over i ordinær kommunal drift. I den nye fasen av prosjektet bygger det på et samarbeid mellom tre større aktører som kan skape bedre muligheter til å koordinere egne tilbud til målgruppen, og skape nye tiltak

⁵ Pr. januar 2025.

eller ordninger – alt etter hvordan samarbeidet utvikler seg. Her er det fortsatt usikkert hvordan de kommunale aktørene velger å gå inn i arbeidet.

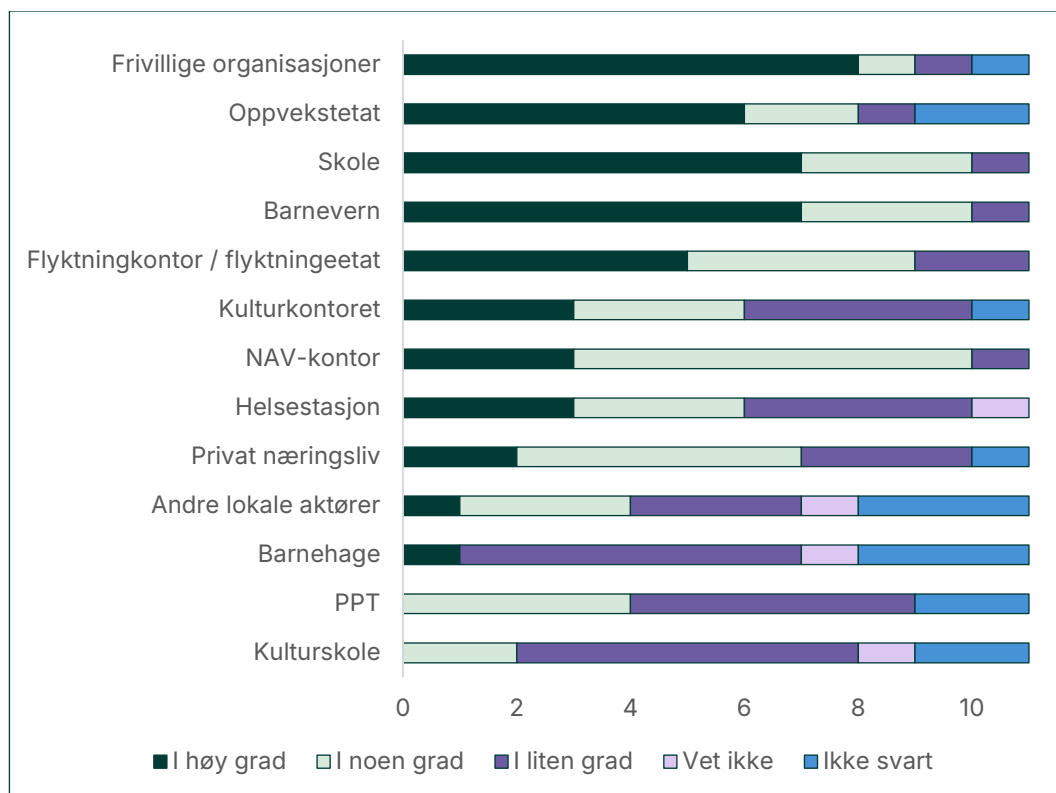
3.2 Kort oppsummering: Noen hovedtrekk ved prosjektene

Som vi ser i omtalene av prosjektene, er det betydelige variasjoner internt mellom dem. Noen av prosjektene treffer bredt blant barn og unge i en by eller et lokalsamfunn, der den enkelte kommer og går, uten noen form for registrering eller avgrensning i antall. I andre prosjekter har det derimot vært en avgrenset gruppe barn eller unge som deltar i prosjektet over tid, i noen tilfeller over flere år. Det er også stor variasjon i måten prosjektene er organisert og drevet, hvor omfattende de er, hvilke tematiske områder de dekker, hvilke metoder de anvender og hvordan de definerer sine respektive målgrupper. Hoveddelen av prosjektene er rettet mot barn og unge, men tre av prosjektene – Fedrenettverket, Prosjekt Aksept og Alle med i Hå, tidlig innsats – er rettet mot foreldrene. Metodene i prosjektet varierer, fra arbeidstrening og -kvalifisering og deltidsarbeid til deltakelse i idrett og tilgang til turutstyr – for bare å nevne noe. Noen av prosjektene er tildelt midler til en ny fase, etter ny søknad. Rundt halvparten av prosjektene har økonomisk støtte også fra annet hold. De fire koordineringsprosjektene, For alle i Bergen, Haugesund, Stavanger og Kristiansand, er også drevet på ganske ulike måter, i alt fra åpne fritidstilbud, via kulturaktiviteter til økonomisk aktivitetsstøtte. Om vi spisser det til, kan vi si at det prosjektene først og fremst har til felles, er at de på en eller annen måte knytter an til temaet om å vokse opp i familier i vedvarende lavinntekt og at de har fått flerårige prosjektstøtte fra stiftelsen.

Lokale samarbeidsparter: Til tross for alle forskjellene er det likevel interessant å se etter fellestrekk og erfaringer på noen sentrale områder. Et slikt fellestrekk er betydningen av samarbeidet lokalt mellom aktører, både internt mellom frivillige organisasjoner og mellom disse og kommunene. Tidligere studier av prosjekter rettet mot utsatte barn og unge har også pekt på betydningen av å få til samordnede og koordinerte samarbeid mellom de ulike kommunale instansene og frivillige innsatser rettet mot målgruppen, og i evalueringen av den nasjonale tilskuddsordningen mot fattigdom viser Fløtten og Hansen (2018) til at det foregår et betydelig samarbeid mellom kommunene og frivillige organisasjoner mange steder. En tydelig erfaring fra disse samarbeidene er de fordelene kommunene og organisasjonene har av å kjenne til hverandres arbeid og virksomhet, av hensyn til muligheter for koordinering og samarbeid, og rekruttering inn til tiltakene.

I de spørreundersøkelsene vi årlig har sendt ut til prosjektlederne, stilte vi blant annet spørsmål knyttet til erfaringer med samarbeid lokalt og mulighetene til å nå ut til målgruppen for sitt prosjekt. De svarene vi viser her, er hentet fra den siste runden med spørsmål til kommunene som vi gjennomførte i november 2024. På dette tidspunktet var alle prosjektene godt etablert, og noen var allerede inne i en ny flerårig runde med tilskudd fra stiftelsen.

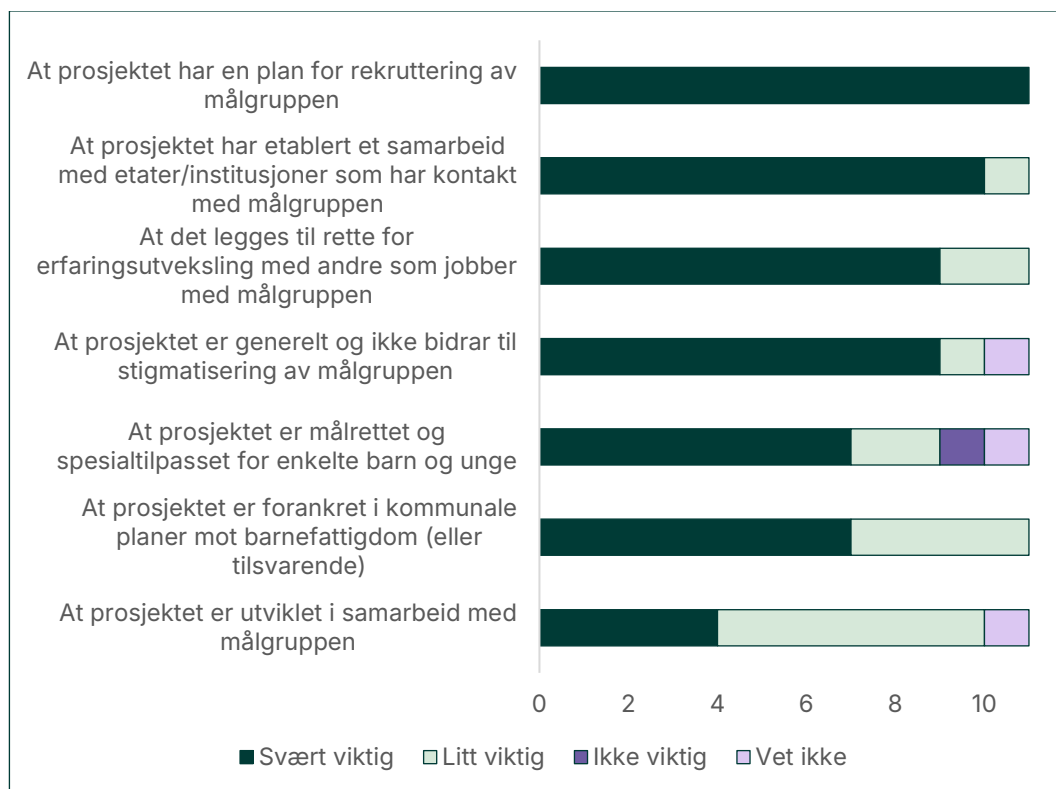
Figur 3.1. Pr. i dag: Hvem er viktige samarbeidsparter for prosjektet i kommunen og lokalsamfunnet? N = 11.

Som figuren viser, oppgir prosjektlederne at det er frivillige organisasjoner som utgjør de viktigste samarbeidspartnerne. Det er ikke nødvendigvis overraskende, siden mange prosjekter er knyttet til fritidsaktiviteter, idrett, friluftsliv og kulturelle tiltak. Åtte av respondentene vurderer frivillige organisasjoner som viktige «i høy grad», og to oppgir «i noen grad» (her er det også verdt å ha i mente at tre av prosjektlederne som har besvart, driver prosjekter hvor kommunen driver prosjektet). Ellers ser vi at det er skole, barnevernstjenestene og oppvekstetaten som skårer høyt. Ti av respondentene oppgir i høy eller noen grad samarbeid med NAV, og syv oppgir i høy eller noen grad samarbeid med privat næringsliv. Av de som krysser av på «annet», forklarer respondenter i det åpne svarfeltet at de samarbeider med førstelinjetjenestene i kommunen og med spesialisthelsetjenesten, lokalt museum og aktivitetspark blir også nevnt. Det vises også til at prosjektet samarbeider med ideelle stiftelser og næringslivet for å skaffe ungdommer deltidsjobber eller andre aktivitetstilbud.

Målgrupper som er vanskelig å nå: Som vi tidligere har beskrevet, vet vi at noen målgrupper kan være vanskelig å rekruttere, vanskelig å nå ut til med informasjon, eller vanskelig å rekruttere fordi det av ulike grunner kan oppleves som stigmatiserende å delta i prosjektet. I flere av prosjektene har man utviklet ulike strategier for nettopp å finne fram til måter å rekruttere deltakere på måter som unngår mulige stigmatiserende effekter. Vi har spurt prosjektlederne om hvordan prosjektene rigges for å nå fram til rett målgruppe.

Figur 3.2: Etter din vurdering: Hvor viktig er følgende forhold for at prosjektet skal gjøre det lettere for barn og unge fra lavinntektsfamilier å delta på sosiale arenaer? N = 11.

Som vi ser av figuren, har alle prosjektene en plan for å nå ut til målgruppen. Ni av prosjektlederne sier at deres prosjekter er så generelle at de ikke bidrar til stigmatisering, men likevel ligger det en forutsetning at samtlige vektlegger noen bestemte grupper av barn og unge. Et spesielt interessant trekk er at bare fire av prosjektlederne oppgir at prosjektet er utviklet i samarbeid med målgruppen. Dette kan forstås på minst to måter. En mulighet er at prosjektene er initiert som en type veldedighet, nettopp for å svare på den utlysningen og de prioriteringene som stiftelsen stiller opp. En annen forklaring kan være at målgruppene det er snakk om i liten grad er organiserte, eller var det på det tidspunktet prosjektet ble etablert. Mønsteret vi ser, føyer seg inn i oppfatningen vi fikk i de kvalitative intervjuene med prosjektledere, hvor det kommer fram at brukermedvirkning på organisasjonsnivået (formell representasjon, faste medvirkningsmøter eller lignende) er mindre utbredt enn vi kunne forventet.

Koordineringsprosjektene: I de utvalgte prosjektene vi har fulgt, er det først og fremst de fire koordineringsprosjektene («For alle-prosjektene») som har strevd med å finne arbeidsform og utvikle samarbeidsrelasjoner. Vi har observert at disse fire prosjektet har fungert ganske ulikt. Riktignok er de ganske forskjellig i sin innretning: For alle Bergen driver åpent fritidstiltak, For alle Haugesund ble ganske løst koblet til andre aktiviteter lokalt, For alle Kristiansand fikk en litt snever rolle som utdeler av fritidsfondsmidler og Kultur for alle Stavanger har delt ut støtte til lokale kulturaktiviteter. Det at de er innbyrdes forskjellige trenger likevel ikke være noe problem, men det problematiske ligger snarere i forventningene om å være lokale brohoder for å fremme samarbeid mellom offentlig og frivillig sektor. Erfaringene fra disse prosjektene er at det har tatt tid å komme i gang, de har fått problemer med å utvikle samarbeid lokalt, og prosjektledere har blitt

litt ensomme i sin rolle. En mulig forklaring er at disse prosjektideene, i større grad enn de øvrige prosjektene, er utviklet av Prosperastiftelsen eller andre, uten at de har den nødvendige tilknytningen og forståelsen for «forholdene på bakken», i hvert enkelt prosjekt. Ulempen er at disse prosjektene ser ut til å ha blitt stående litt løsere koblet, og i noe mindre grad enn de øvrige prosjektene knyttet inn i lokale organisasjonskontekster.

Ambisjonene i de fire koordineringsprosjektene ser ellers ut til å ha en parallell i det som ligger i knutepunktfunksjonen som Bufdir legger opp til. I kommuner som mottar midler fra Nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom stilles det også krav om å etablere en såkalt knutepunktfunksjon. En av hensiktene med knutepunktfunksjonen er at kommunene skal prioritere oppsøkende arbeid rettet mot familier som er vanskelige å nå med tiltak, og sørge for at kommunene har god oversikt over alle relevante tiltak for målgruppen i kommunal og frivillig regi (Fløtten & Hansen, 2018). I vårt intervjumateriale er det likevel få koblinger mellom det som skjer i koordineringsprosjektene og denne ordningen.

Prosjektlederrollen: Et felles trekk ved flere av prosjektene vi har fulgt, er den store betydningen prosjektlederne har hatt for prosjektets gjennomføringsevne og legitimitet lokalt. Et eksempel her kan være Fedrenettverket, der prosjektlederens rolle som organisator og lokalt knutepunkt for det som har skjedd i prosjektets regi har vært avgjørende for rekruttering, aktivitet og oppslutning over tid. Fedrenettverkets legitimitet blant fedre med innvandrerbakgrunn ser i stor grad ut til å være knyttet til prosjektleders rolle med å ta kontakt, etablere tillit og bygge opp samarbeid mellom fedre med ulike landbakgrunn, fartstid i Norge og varierende norskkompetanse. Uten denne type personlig engasjement er det lite trolig at prosjektet kunne nådd ut så bredt som det har. På lignende måter registrere vi at prosjekter som Stiftelsen Kortanes, CVidere og KUP er drevet av prosjektmakere som kombinerer stor faglig interesse og engasjement for prosjektets gjennomføring. Dette er en form for «ildsjelsarbeid», som ser ut til å være avgjørende både for å få lokale prosjekter opp og gå, men også for å kunne vare over tid.

Vi skal nå gå over til å se nærmere på resultater fra de fire prosjektene hvor vi har kunnet rette spørreundersøkelser direkte til deltakerne.

3.3 Resultater fra spørreundersøkelser til deltakere i KUP

Kirkens Ungdomsprosjekt (KUP) driver forebyggende og relasjonelt arbeid for barn og unge i utsatte livssituasjoner. I KUP settes det søkelys på å gi barn og unge gode opplevelser, mestring og et sosialt fellesskap gjennom deltakelse i faste grupper og individuell oppfølging. Ungdommene i KUP skal oppleve tilhørighet til et positivt miljø, trygg voksenkontakt og varige relasjoner som skal hjelpe dem med å ta gode valg og gjøre dem i stand til å møte livet som voksen.

I Kristiansand kommune er det ti grupper med til sammen 100 ungdommer som deltar, midler fra For alle-satsningen har gått til å starte opp to grupper i Lillesand kommune basert på samme modell. På tidspunkt for spørreundersøkelsen var det imidlertid ikke mulig å hente inn spørreskjemadata fra deltakere i Lillesand.

Om deltakerne: Det var 49 deltakere som svarte på undersøkelsen. Gjennomsnittsalderen på deltakerne var 17,3 (SD = 1,2) og det var 59 % jenter og 39 % gutter som deltok.

Blant deltakerne var det også 2 % som ikke ønsket å svare på spørsmål om kjønn. De fleste deltakerne rapporterte å være født i Norge og å ha bodd i Norge i mer enn ti år. De fleste deltakerne rapporterte mors og fars fødeland til å være Norge. Majoriteten av deltakerne bodde med en forelder og gjennomsnittlig antall barn i hjemmet var 2 (SD = 1).

Sosioøkonomisk status: På spørsmål om hvordan deltakerne ville beskrive sin families økonomiske situasjon, svarte majoriteten at familiens økonomi var omtrent som andre (47 %). Samtidig var det mer enn en tredjedel av utvalget (35 %) som beskrev familiens økonomi som dårligere eller mye dårligere enn andre. På en stige som var inndelt i trinn fra 1 (de med lavest sosial posisjon) til 10 (de med høyest sosial posisjon) plasserte majoriteten av deltakerne seg på midten (modalverdi = 5, median verdi = 5.5⁶). Også her, plasserte cirka en tredjedel seg under midtpunktet på stigen.

Erfaringer med deltakelse i KUP: De fleste deltakerne hadde vært med i KUP i to–tre år. Deltakerne fikk også spørsmål om hva deltakelsen i KUP hadde medført, se deltakernes svar i tabell 3.1. Over halvparten av deltakerne svarte at det stemte helt at de hadde fått nye venner, kjente seg inkludert i et fellesskap og at de hadde fått voksne som brydde seg. Videre svarte halvparten eller flere at det stemte helt at de hadde fått være med på ting de ikke hadde gjort før og var blitt tryggere på seg selv.

Tabell 3.1. Erfaringer med deltakelse i KUP

	N = 49
Jeg har fått nye venner	
Stemmer ikke	3 (6 %)
Stemmer delvis	15 (31 %)
Stemmer helt	30 (63 %)
Jeg synes det er lettere å ordne opp i konflikter med venner	
Stemmer ikke	7 (14 %)
Stemmer delvis	22 (46 %)
Stemmer helt	19 (40 %)
Jeg kjenner meg inkludert i et fellesskap	
Stemmer ikke	2 (4,2 %)
Stemmer delvis	11 (23 %)
Stemmer helt	35 (73 %)
Jeg har fått være med på ting som jeg ikke har gjort før	
Stemmer ikke	1 (2 %)

⁶ **Modalverdi:** Den verdien som forekommer oftest i datasettet. For eksempel i datasettet 3, 4, 5, 5, 6, er modalverdien 5, fordi den gjentas flest ganger.

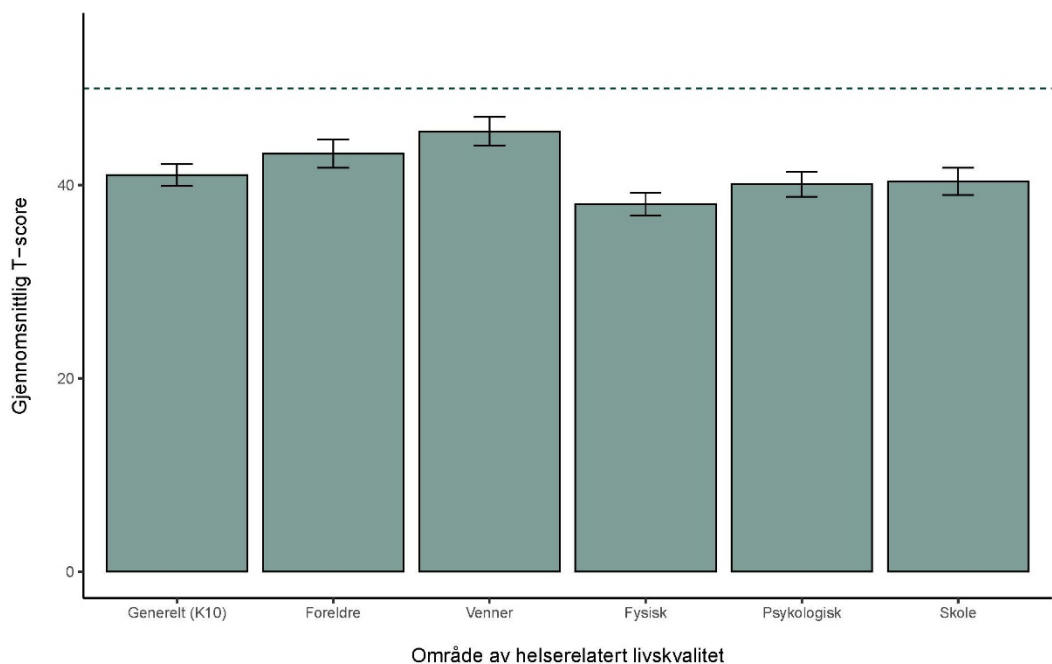
Medianverdi: Den midterste verdien når alle tallene er sortert i stigende rekkefølge. For eksempel i datasettet 2, 4, 5, 6, 7, er medianen 5, fordi den ligger i midten.

	N = 49
Stemmer delvis	10 (21 %)
Stemmer helt	37 (77 %)
Jeg er blitt tryggere på meg selv	
Stemmer ikke	7 (15 %)
Stemmer delvis	17 (35 %)
Stemmer helt	24 (50 %)
Jeg er mindre ensom	
Stemmer ikke	5 (10 %)
Stemmer delvis	23 (48 %)
Stemmer helt	20 (42 %)
Jeg stoler mer på voksne	
Stemmer ikke	3 (6 %)
Stemmer delvis	22 (46 %)
Stemmer helt	23 (48 %)
Jeg har fått flere voksne som bryr seg om meg	
Stemmer ikke	1 (2 %)
Stemmer delvis	13 (27 %)
Stemmer helt	34 (71 %)
Jeg snakker oftere med voksne når jeg trenger råd	
Stemmer ikke	7 (14 %)
Stemmer delvis	18 (38 %)
Stemmer helt	23 (48 %)
Jeg håndterer bedre de vanskelige tingene i livet mitt	
Stemmer ikke	9 (18 %)
Stemmer delvis	21 (44 %)
Stemmer helt	18 (38 %)
Jeg har fått større tro på at jeg kan få et godt liv	
Stemmer ikke	6 (12 %)
Stemmer delvis	22 (46 %)
Stemmer helt	20 (42 %)

Helserelatert livskvalitet

Deltakerne fikk en rekke spørsmål om hvordan de hadde det og hvordan de følte seg. Disse spørsmålene ble brukt for å måle helserelatert livskvalitet, og til sammen utgjør de spørreskjemaet KIDSCREEN-27 (Andersen et al., 2016). Spørreskjemaet er laget slik at det er standardisert med en gjennomsnittsskåre på 50 med et standardavvik på ti for ungdom fra normalutvalg (Andersen et al., 2016). Skårer over 50 betyr at livskvaliteten er bedre enn for gjennomsnitts ungdom, og skårer under 50 betyr at livskvaliteten er dårligere enn hos gjennomsnitts ungdom. Deltakerne fra KUP rapporterer i snitt noe lavere helserelatert livskvalitet enn gjennomsnitts ungdom på alle områdene av helserelatert livskvalitet, se figur 3.3. Skalaen der ungdommene skårer i gjennomsnittet best er på «Venner» mens skalaene «Fysisk velvære» og «Psykologisk velvære» og «Skole» er der de skårer dårligst. KIDSCREEN gir også en generell skåre («K10»; som baserer seg på ti spørsmål). Her får KUP-ungdommene en gjennomsnittsskåre på like over 40, altså betydelig lavere enn gjennomsnitts ungdom.

Figur 3.3. Helserelatert livskvalitet blant deltakerne fra KUP. Den grønnstiplede linjen representerer en T-skåre på 50 som er gjennomsnittsskåren fra normutvalget.

Den blå stiplede linjen representerer T-scoren på 50 for referanseutvalget

Oppsummerte resultater fra undersøkelsen i KUP

Deltakerne i KUP har hovedsakelig etnisk norsk bakgrunn, majoriteten beskriver familiens økonomiske situasjon som andres, og en tredjedel som dårligere enn andre. Deltakerne forteller at de har hatt godt utbytte av å være i KUP både personlige og relasjonelt, og beskriver at det er områder i livet som har blitt lettere å håndtere. Ungdommenes svar på KIDSCREEN viser at deltakerne er en sårbar gruppe sammenlignet med normal ungdom. Fra resultatene våre vet vi ikke hvilke skårer ungdommene hadde da de startet opp i KUP, og om deltakelse har ført til en endring i skårene på ulike domene. I lys av KUPs målsetting om å gi ungdommene en opplevelse av tilhørighet, er det likevel interessant å se at det er på området «Venner» i KIDSCREEN ungdommene skårer best.

3.4 Resultater fra spørreundersøkelser til deltakere i CVidere

CVidere er et jobbprosjekt for ungdom drevet av Blå Kors Kristiansand. Formålet er å gi et reelt arbeidstilbud med lønn for ungdom på ettermiddag og kveld, og sommerjobb i ferietiden. Oppdragene varierer fra pakkearbeid, vedproduksjon, butikkarbeid og andre mindre oppdrag. Prosjektet har arbeidsledere som er rekruttert inn og følger oppdragene og veileder ungdommene i arbeidet. Blå Kors tar på seg oppdrag hos ulike bedrifter i lokalområdet, og det er Blå Kors selv som er arbeidsgiver og betaler ut lønn til den enkelte ungdom. Ungdommene er ansatt på timebasis. Timelønnen er satt likt med den lønnen som Kristiansand kommune gir i sine sommerjobber til ungdom i samme aldersgrupper.

Om deltakerne: Det var 56 deltakere som svarte på undersøkelsen. Gjennomsnittsalderen var 17,5 (SD = 1,2), og det var 36 % kvinner og 62 % menn som deltok. Blant deltakerne var det også 2 % som ikke ønsket å svare på spørsmål om kjønn. De fleste deltakerne rapporterte å være født utenfor Norge og å ha bodd i Norge i fem–ti år. De fleste deltakerne rapporterte mors fødeland til å være Norge, og at fars fødeland var Syria. Majoriteten av deltakerne bodde med begge foreldre og gjennomsnittlig antall barn i hjemmet til deltakeren var 3 (SD = 2).

Sosioøkonomisk status: På spørsmål om hvordan deltakerne ville beskrive sin families økonomiske situasjon, svarte majoriteten at familiens økonomi var omtrent som andre. Cirka en fjerdedel av utvalget svarte at familiens økonomi var mye dårligere eller dårligere enn andre. På en stige som var inndelt i trinn fra 1 (de med lavest sosial posisjon) til 10 (de høyest sosial posisjon) plasserte majoriteten av deltakerne seg på midten (modalverdi = 5, median verdi = 6,7). Det var omtrent 15 % av deltakerne som plasserte seg under den nederste halvdel av stigen (svar fra 0–4).

Erfaringer med deltakelse i CVidere: De fleste deltakerne hadde vært med i CVidere i ett–to år. Deltakerne fikk også spørsmål om hva deltakelsen i CVidere hadde medført, se svarene i tabell 3.2. Over halvparten svarer at de har fått nye venner, og rundt halvparten svarer at de har fått bedre økonomi, har lært noe om hvordan man er en god kollega, klarer seg bedre selv og fått bedre forståelse for hva det innebærer å være i jobb. Samtidig er det få som svarer at deltakelsen har ført til at de har fortsatt med videre utdanning eller har fått seg en egen jobb utenom CVidere. Det er også få som svarer at de er blitt tryggere på seg selv eller aksepterer seg selv for den de er, og at de oftere snakker med voksne når de trenger råd eller tenker at voksne vil dem vel.

Tabell 3.2. Erfaringer med deltakelse i CVidere

Har din deltakelse i CVidere ført til ...	Antall (N)	Prosent
Nye venner	36	64 %
Bedre økonomi	27	48 %
Lært mer om hvordan man kan være en god kollega	27	48 %
Klarer deg bedre selv	25	45 %
Fått mer forståelse for hva det innebærer å være i jobb	24	43 %
Fått penger til å gjøre ting du ikke kunne før	21	38 %
Større nettverk	13	23 %
Er tryggere på deg selv	12	21 %
Oftere snakker med voksne når du trenger råd	11	20 %
Tenker at voksne vil deg vel	10	18 %
Aksepterer deg selv for den du er	9	16 %
En egen jobb utenfor CVidere	8	14 %
At du har fortsatt med utdanning	6	11 %

Helserelatert livskvalitet

Avslutningsvis fikk deltakerne en rekke spørsmål om hvordan de hadde det og hvordan de følte seg. Disse spørsmålene ble brukt for å måle helserelatert livskvalitet, og til sammen utgjør de spørreskjemaet KIDSCREEN-10 (Andersen et al., 2016). Spørreskjemaet er laget slik at det er standardisert med en gjennomsnittsskåre på 50 med et standardavvik på ti for ungdom fra normalutvalg (Andersen et al., 2016). Skårer over 50 betyr at livskvaliteten er bedre enn for gjennomsnittsungdom, og under 50 betyr at livskvaliteten er dårligere enn hos gjennomsnittsungdom.

Deltakerne fra CVidere rapporterer i gjennomsnitt helserelatert livskvalitet på 47,7 (SD = 10,6) som er omtrent som referanseutvalget.

Oppsummerte resultater fra undersøkelsen i CVidere

Over halvparten av deltakerne har et annet fødeland enn Norge og bare 20 % har foreldre som er født i Norge. Majoriteten forteller om en økonomisk situasjon omtrent som andre, men en fjerdedel har en opplevd økonomisk situasjon som er dårligere/mye dårligere enn andre. Ungdommene forteller at deltakelse i CVidere har ført til at de har fått nye venner, men i liten grad til at de har fått seg egen jobb og/eller fortsatt med utdanning. Disse spørsmålene gir et situasjonsbilde her og nå og vi kan ikke si noe om langtidsvirkningene av tiltaket. I lys av CVideres noe bredere inkluderingsstrategi, er det interessant å se at deltakerne forteller om en helserelatert livskvalitet omtrent på nivå med gjennomsnittsungdommer.

3.5 Resultater fra spørreundersøkelser til deltakere i Alle med i Hå, tidlig innsats

Alle med i Hå er en tjeneste i Hå kommune som jobber for at alle barn, uavhengig av bakgrunn og familieøkonomi, kan delta i fritidsaktiviteter i kommunen. Det uttalte formålet for satsningen i Hå har vært at alle barn og voksne skal være en del av fellesskapet i Hå kommune, og at alle barn og unge skal kunne delta i minst en organisert fritidsaktivitet uavhengig av foreldrenes inntekt. Viktige elementer i arbeidet er relasjons- og tillitsbygging til barna og familiene, hjelp til det praktiske, som påmelding på aktiviteter og å stille opp, skaffe utstyr og å søke støtte fra relevante innsatser for påmeldingsavgifter og lignende.

Med midler fra For alle-satsningen ble prosjektet utvidet i 2020 fra aldersgruppen 6-18 år til å inkludere familier med barn i barnehagealder (0-6 år). I denne delen av prosjektet, Alle med i Hå, tidlig innsats, står situasjonen til hele familien sentralt. Alle med i Hå, tidlig innsats har bygd opp et omfattende utstyrlager for klær og utstyr som barn og barnefamilier trenger til ulike årstider. Familier kan også få rådgiving, veiledning og praktisk hjelp til for eksempel søknadsskriving, forstå et brev fra Nav, praktiske oppgaver eller hjelp til å forstå «hvordan systemet er i Norge».

Om deltakerne: Fra Alle med i Hå, tidlig innsats har vi svar fra 52 deltakere, av disse er 73 % kvinner, og den gjennomsnittlige alderen er 37 (SD=9,6) år. Deltakerne rapporterer å ha i snitt to barn med et spenn fra ett til seks barn. Flesteparten av deltakerne (75 %) er fra Ukraina, har vært i Norge i mindre enn ett år og går på introduksjonskurs. Mer enn halvparten av deltakerne har utdanning med fire år eller mer på universitet eller høyskole, det samme gjelder partners utdanning (tabell 3.3).

Tabell 3.3. Demografisk informasjon om 52 respondenter i Alle med i Hå

Alder, gjennomsnitt (SD), spredning		37 (9,6)	22-59
Kvinner		38 (73 %)	
Antall barn under 18 år i hjemmet, gjennomsnitt (SD), spredning		1,9 (1,1)	1-6
Gift/Samboer		33 (63 %)	
Fødeland	Norge	5 (10 %)	
	Ukraina	38 (75 %)	
	Annet*	8 (15 %)	
Tid i Norge	<1/2 år	20 (43 %)	
	1/2-1 år	21 (46 %)	
	>5 år	5 (11 %)	
Utdanning	9 år eller mindre	5 (10 %)	
	14 år	14 (27 %)	
	4 år universitet/høyskole	8 (15 %)	
	Mer enn 4 år universitet/høyskole	25 (48 %)	

Arbeid	Trygd	5 (10 %)	
	Student	4 (8 %)	
	Introduksjonskurs	37 (71 %)	
	Annet (heltid, deltid, hjemmевærende)	6 (11 %)	
Partners utdanning	14 år	7 (22 %)	
	4 år universitet/høyskole	10 (30 %)	
	Mer enn 4 år universitet/høyskole	12 (36 %)	
	Annet	4 (12 %)	
Partners arbeid	Heltid	8 (24 %)	
	Introduksjonskurs	8 (24 %)	
	Annet (trygda, hjemme, søker jobb)	18 (52 %)	
Opplevd økonomi	Mye dårligere enn andre	7 (13 %)	
	Dårligere enn andre	18 (35 %)	
	Som andre	18 (35 %)	
	Bedre enn/mye bedre enn andre	5 (10 %)	
	Vil ikke svare	4 (7 %)	

Tall er antall (%) om ikke noe annet er spesifisert,

* Sverige, Etiopia, Eritrea, Kongo, Afghanistan.

Opplevd sosioøkonomisk status: Omtrent 50 % forteller at de har en opplevd økonomi mye dårligere/dårligere enn andre og rundt 35 % har en opplevd økonomi som andre (se tabell 3.3).

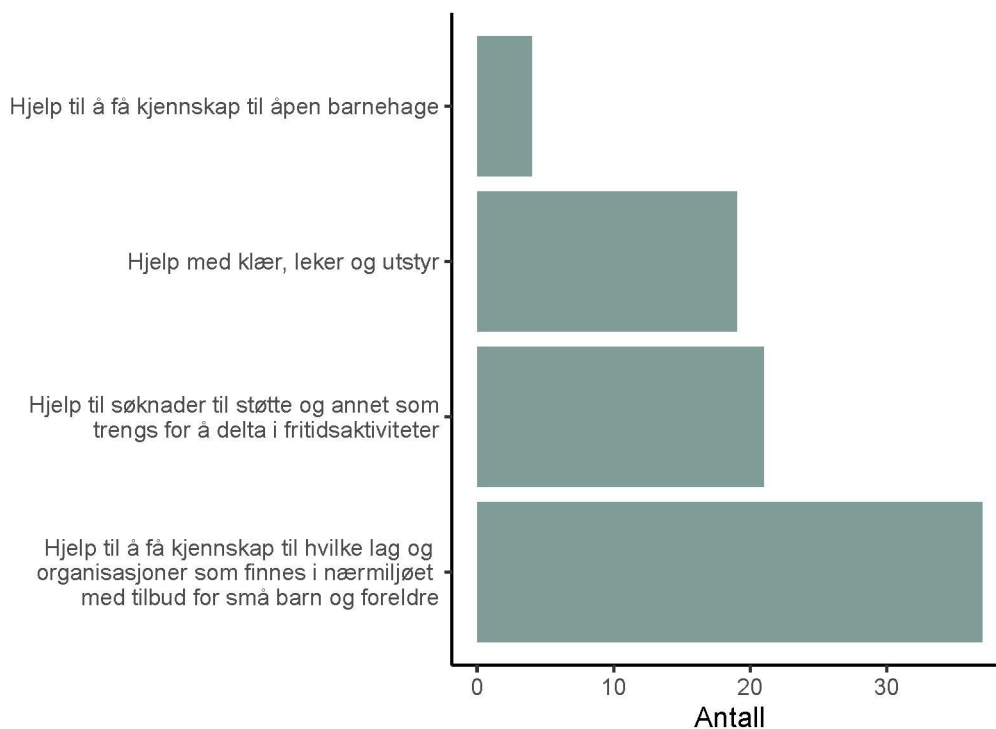
Om kontakten med Alle med i Hå, tidlig innsats: Flesteparten av deltakerne har fått kontakt med Alle med i Hå, tidlig innsats gjennom Flyktningetjenesten (60 %), men også gjennom lag/organisasjoner (21 %), venner/bekjente (19 %) og barnehagen (14 %). Mer enn 85 % opprettet kontakt med Alle med i Hå, tidlig innsats i løpet av de seks første månedene i kommunen (47 % i løpet av første måned). Flesteparten har hatt kontakt mellom en til fire ganger, og lengden på kontakten begrenset seg til seks måneder (bare åtte prosent hadde kontakt lenger enn seks måneder) (se tabell 3.4).

Tabell 3.4. Om hjelpen fra Alle med i Hå, tidlig innsats

Hvordan fikk du høre om Alle med i Hå, tidlig innsats? (flere svar mulig)	Barnehagen	7 (14 %)
	PPT, barnevernet	0 (0 %)
	Flyktninghjelpen	31 (60 %)
	Venner/bekjente	10 (19 %)
	Lag/organisasjoner	11 (21 %)
	Andre (f.eks. NAV og helsestasjon)	4 (8 %)
Tid til hjelp etter ankomst Hå kommune	I løpet av første måned	21 (5 %)
	2–6 md.	18 (39 %)
	>6 md.	7 (15 %)
Lengde på kontakt	1 md.	19 (37 %)
	2–6 md.	29 (56 %)
	>6	4 (8 %)
Hvor ofte kontakt	1 gang	22 (43 %)
	2–4 ganger	23 (45 %)
	> 4 ganger	6 (1 %)

Figur 3.4 viser hvilken type hjelp deltakerne har fått fra Alle med i Hå, tidlig innsats. Flesteparten forteller at de hadde fått kjennskap til hvilke lag og organisasjoner som finnes i nærmiljøet, men også fått hjelp til søknader om støtte og hjelp med klær, leker og utstyr.

Figur 3.4. Deltakernes beskrivelse av hvilken hjelp de har mottatt gjennom Alle med i Hå-prosjektet.

Om å føle seg som en aktiv medborger i samfunnet

Deltakerne fikk spørsmål omkring det å oppleve seg som en aktiv medborger i samfunnet gjennom spørreskjemaet *Citizenship measure* (Rowe et al., 2012) (se tabell 3.5 for deltakernes svar). Også i dette spørreskjemaet bruker deltakerne mest de høye kategoriene og 50 % svarer eksempelvis at deres personlige avgjørelser og valg blir respektert i stor grad, at de veldig ofte eller alltid kjenner seg trygge i lokalmiljøet og har trosfrihet. På spørsmålene om kjennskap til lokalmiljøet, om å være utsatt for diskriminering og å ha/kan få jobb, er det litt flere som bruker kategoriene «av og til», «i liten grad» og «ikke i det hele tatt/aldri».

Deltakerne fikk også spørsmål om i hvor stor grad hjelpen de har fått fra Alle med i Hå, tidlig innsats ført til at de i større grad opplevde å være en medborger i det norske samfunn. Rundt 80 % svarte «veldig ofte/alltid» på dette spørsmålet, mens rundt 18 % svarte «i liten grad» eller «av og til».⁷

⁷ Ikke i tabell.

Tabell 3.5. Om å føle seg som en aktiv medborger i samfunnet (N = 52)

Spørsmål	N (%)
Dine personlige avgjørelser og valg blir respektert	
Ikke i det hele tatt / aldri	0 (0 %)
I liten grad	0 (0 %)
Av og til	10 (19 %)
I stor grad	27 (52 %)
Veldig ofte / alltid	15 (29 %)
Du har blitt gitt, eller kan få, nye sjanser	
Ikke i det hele tatt / aldri	1 (2 %)
I liten grad	0 (0 %)
Av og til	11 (22 %)
I stor grad	23 (45 %)
Veldig ofte / alltid	16 (31 %)
Du tar vare på familie, venner, barn eller kjæledyr	
Ikke i det hele tatt / aldri	1 (2 %)
I liten grad	0 (0 %)
Av og til	5 (10 %)
I stor grad	17 (32 %)
Veldig ofte / alltid	29 (56 %)
Du har forpliktelser til andre i lokalsamfunnet	
Ikke i det hele tatt/aldri	0 (0 %)
I liten grad	2 (4 %)
Av og til	16 (32 %)
I stor grad	20 (39 %)
Veldig ofte / alltid	13 (25 %)
Du har kjennskap til lokalmiljøet (f.eks. aktuelle arrangementer, tjenestetilbud, regler og normer)	
Ikke i det hele tatt / aldri	0 (0 %)
I liten grad	8 (16 %)
Av og til	14 (28 %)
I stor grad	17 (34 %)
Veldig ofte / alltid	11 (22 %)
Du er trygg i ditt lokalmiljø	
Ikke i det hele tatt / aldri	0 (0 %)
I liten grad	0 (0 %)
Av og til	7 (13 %)
I stor grad	17 (33 %)
Veldig ofte / alltid	28 (54 %)

Du er ikke utsatt for diskriminering	
Ikke i det hele tatt/aldri	9 (19 %)
I liten grad	5 (10 %)
Av og til	3 (6 %)
I stor grad	5 (10 %)
Veldig ofte / alltid	27 (55 %)
Du er knyttet til andre mennesker	
Ikke i det hele tatt / aldri	0 (0 %)
I liten grad	0 (0 %)
Av og til	11 (22 %)
I stor grad	18 (35 %)
Veldig ofte / alltid	22 (43 %)
Du har rett til å beskytte deg selv og andre	
Ikke i det hele tatt / aldri	0 (0 %)
I liten grad	2 (4,0 %)
Av og til	4 (8,0 %)
I stor grad	23 (46 %)
Veldig ofte / alltid	21 (42 %)
Du har trosfrihet	
Ikke i det hele tatt / aldri	0 (0 %)
I liten grad	0 (0 %)
Av og til	1 (2 %)
I stor grad	22 (43 %)
Veldig ofte / alltid	28 (55 %)
Du er en del av noe som er større enn deg selv	
Ikke i det hele tatt / aldri	0 (0)
I liten grad	1 (2 %)
Av og til	10 (20 %)
I stor grad	21 (42 %)
Veldig ofte / alltid	18 (36 %)
Du har, eller kan få, en jobb	
Ikke i det hele tatt / aldri	5 (10 %)
I liten grad	3 (6 %)
Av og til	8 (16 %)
I stor grad	21 (41 %)
Veldig ofte / alltid	14 (27 %)

Oppsummering av resultatene fra Alle med i Hå, tidlig innsats

Majoriteten av de som har besvart undersøkelsen fra Alle med i Hå, tidlig innsats har kort botid i Norge og tre fjerdedeler oppgir sitt opprinnelsesland som Ukraina. Deltakerne forteller om et i utgangspunktet høyt utdanningsnivå, og litt ulik opplevd økonomisk situasjon. I all hovedsak har de brukt Alle med i Hå, tidlig innsats i henhold til deres målsetting om å få mer kjennskap til tilbud i nærmiljøet for barna sine. Deltagernes svar på opplevde medborgerskap og noe dårligere skårer på kjennskap til lokalmiljøet og jobbmulighet kan kanskje tolkes i lys av at deltagerne i all hovedsak var nyankomne flyktninger.

3.6 Resultater fra spørreundersøkelser til deltakere i Prosjekt Aksept

Prosjekt Aksept har vært drevet av organisasjonen Hjerter for Sandnes som har som sitt overordnede mål å bekjempe fattigdom og utenforskap. Støtten fra For alle-satsningen har gått til å utvikle et eget program, Prosjekt Aksept, som er en helhetlig modell for oppfølging av familier som lever med konsekvensene av lavinntektsutfordringer. Prosjektet har lagt opp til samarbeid mellom flere ulike instanser i Sandnes kommune for å skape positive endringer hos lavinntektsfamilier og bidra til en bedre hverdag og livsmestring for barna i disse familiene. Arbeidet har vært rettet mot fem livsområder: økonomi, fritidsaktiviteter, arbeid, politisk deltakelse og frivillig innsats. I praksis har prosjektet rettet seg mot barnefamilier med minoritetsbakgrunn, som har strevd med å finne seg til rette i det norske samfunnet. Erfaringsvis oppsøker disse familiene offentlige tjenester i varierende grad og får da heller ikke tilgang til hjelpen disse kan bidra med.

Om deltakerne: Fra Prosjekt Aksept har vi svar fra 26 deltakere (se tabell 3.6 for demografisk informasjon om disse deltakerne). Av deltakerne er 73 % kvinner, og den gjennomsnittlige alderen er 41 (SD=12,1) år. Deltakerne rapporterer å ha i snitt to barn med et spenn fra en til fem stykker. 35 % av deltakerne er født i Norge, resten rapporterer ulike fødeland fra Europa, Asia, Sør-Amerika og Afrika (26 %), og over 50 % av deltakerne svarer at de har vært i Norge i mer enn ti år. Rundt 65 % har gjennomført videregående skole eller mindre, 35 % har høyskoleutdanning/universitet i fire år eller lenger.

Om sosioøkonomisk status: Rundt 60 % av deltakerne forteller om en opplevd økonomi som er dårligere enn andre, de resterende har en opplevd økonomi som er omtrent som andre eller bedre enn andre (tabell 3.6). På en stige som var inndelt i trinn fra en (de med lavest sosial posisjon) til ti (de med høyest sosial posisjon) plasserte majoriteten av deltakerne seg på midten (modalverdi = 4, median verdi = 5). Det var 46 % av deltakerne som plasserte seg under stigens midtpunkt.

Tabell 3.6. Demografisk informasjon om 26 respondenter i Prosjekt Aksept.

Alder, gjennomsnitt (SD), spredning		41 (12,1)	18–66
Kvinner		19 (73 %)	
Antall barn under 18 år i hjemmet, gjennomsnitt (SD), spredning		2,3 (1,1)	1–5
Gift/Samboer		10 (39 %)	
Fødeland	Norge	8 (35 %)	
	Afrikanske land ^a	6 (26 %)	
	Annet ^b	9 (39 %)	
Tid i Norge	2–5 år	4 (24 %)	
	5–10 år	4 (24 %)	
	> 10 år	9 (52 %)	
Utdanning	9-årig eller mindre	5 (19 %)	
	14-årig	12 (46 %)	
	4 år universitet/høyskole	5 (19 %)	
	Mer enn 4 år universitet/høyskole	4 (16 %)	
Arbeid	Ufør	6 (23 %)	
	Skole/utdanning	7 (27 %)	
	Deltid	4 (15 %)	
	Arbeidsledig	4 (15 %)	
	Annet (intro, hjemmeværende, arbeidsavklaring)	5 (20 %)	
Partners utdanning	9-årig eller mindre	6 (60 %)	
	Annet (14-årig, universitet/høyskole)	4 (40 %)	
Partners arbeid	I arbeid (heltid/deltid)	6 (60 %)	
	Annet (arbeidsledig, student, vil ikke svare)	4 (40 %)	
Opplevd økonomi	Dårligere enn andre	10 (59 %)	
	Omtrent som andre	4 (23 %)	
	Bedre enn andre	3 (18 %)	

Tall er antall (%) om ikke noe annet er spesifisert, ^aSomalia, Sudan, Marokko, ^bItalia, Polen, Storbritannia, Syria, Irak, Sri Lanka, Dominikanske republikk.

Om kontakt med organisasjonen

Deltakerne fikk i stor grad høre om Prosjekt Aksept gjennom venner og familie (45 %) og kommunale tjenester/Nav (27 %). De tok kontakt gjennom å stille opp på tilbud i regi av Prosjekt Aksept (over 50 %), de fleste av dem på tilbud om mat- eller klesutdeling. Av deltakerne syns 65 % at det var lettest å motta hjelp en-til-en med personer i organisasjonen, 34 % syns det var lettest i gruppe (se tabell 3.7).

Tabell 3.7. Om hjelpen fra Prosjekt Aksept

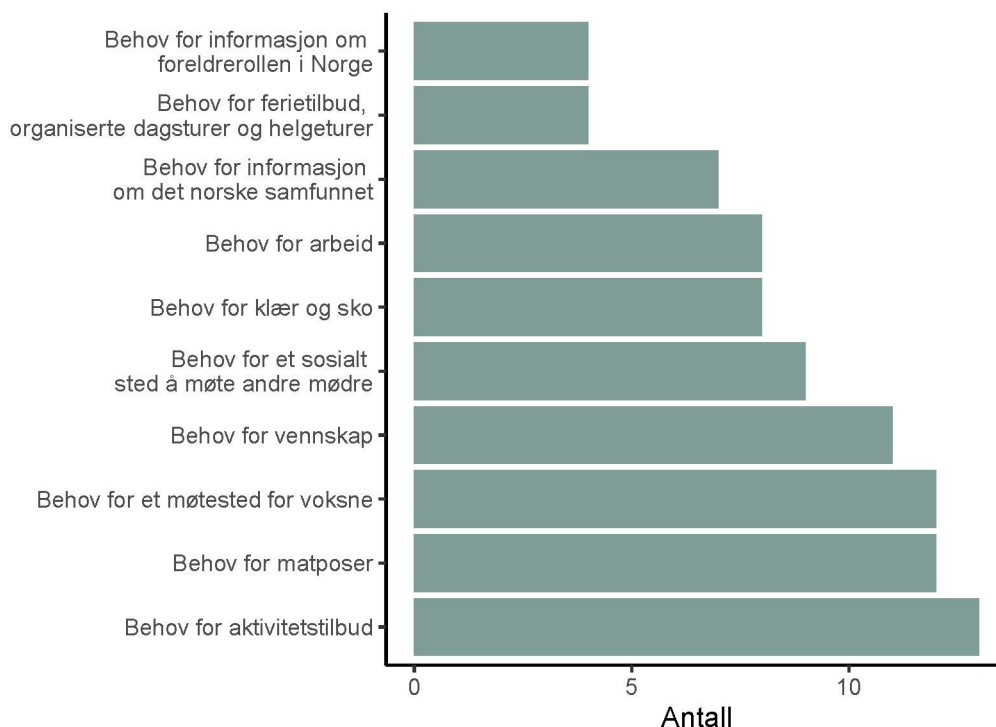
Hvordan fikk du høre om Prosjekt Aksept?	Sosiale medier	3 (14 %)
	Venner/familie	10 (45 %)
	Kommunale tjenester/Nav	6 (27 %)
	Annet ^a	3 (14 %)
Hvordan tok du kontakt?	E-post, nettsider, Facebook	3 (12 %)
	Kom på mat/klesutdeling	8 (32 %)
	Kom på kafetilbud	3 (12 %)
	Kom på aktivitetstilbud	2 (8 %)
	Ble med på tur/ferietilbud	1 (4 %)
	Annet ^b	8 (32 %)
Lengde på kontakt?	0–2 år	12 (46 %)
	2–3 år	6 (23 %)
	Mer enn 3 år	8 (30 %)
Hvordan er det lettest å motta hjelp?	En-til-en	17 (65 %)
	I gruppe	9 (34 %)

^a Frivillig hos Hjerte for Sandnes, kirken, jobb og skole.

^b Møtte opp, via venner, telefon.

Figur 3.5 viser behovene deltakerne hadde da de møtte Prosjekt Aksept. Flesteparten svarte at de hadde behov for aktivitetstilbud, matposer, møtested og vennskap.

Figur 3.5. Deltakernes rapporterte behov for hjelp da de møtte Hjerte for Sandnes, Prosjekt Aksept.

Deltakerne ble også spurt om hva deltakelsen i organisasjonen hadde ført til for dem. Svarene er listet opp i tabell 3.8. Det er viktig å understreke at det er stor risiko for feilkilder i disse spørsmålene, da mange av deltakerne vil være interessert i å snakke fint om organisasjonen og vise at arbeidet deres er viktig for dem. Over halvparten av deltakerne svarer at de har fått nye venner, er inkludert i et fellesskap, får bety noe for andre. Videre svarer over halvparten at de har fått sterkere tro på at de kan få et godt liv, har fått gjøre ting de ellers ikke vil få gjort og har blitt tryggere på seg selv. Samtidig svarer deltakerne i mindre grad at deltakelse har medført positive endringer for barna i familien, og at deltakelsen i prosjektet har bidratt til å bygge en framtid med jobbmuligheter eller skolegang.

Tabell 3.8. Å delta i Prosjekt Aksept har ført til at ... (Flere svar mulig.)

Jeg har fått nye venner	23 (89 %)
Jeg er inkludert i et fellesskap	22 (85 %)
Jeg får bety noe for andre	17 (65 %)
Jeg har fått sterkere tro på at jeg kan få et godt liv	14 (54 %)
Jeg har gjort ting som jeg ellers ikke ville gjort	14 (54 %)
Jeg er blitt tryggere på meg selv	14 (54 %)
Jeg håndterer bedre de vanskelige tingene i livet mitt	11 (42 %)
Jeg kan i større grad enn før gi barna mine det de trenger	8 (31 %)

Jeg og barna mine har fått mange gode opplevelser sammen	8 (31 %)
Mine barn har gjort ting som de ellers ikke ville fått mulighet til å gjøre	8 (31 %)
Jeg bygger en framtid med jobb/skole/muligheter for jobb	7 (27 %)
Jeg har fått bedre økonomi	7 (27 %)
Mine barn har fått nye venner	6 (23 %)
Mine barn er mer glade	5 (19 %)
Mine barn har fått flere voksne rundt seg som er glad i dem	5 (19 %)
Mine barn er inkludert i et fellesskap	4 (15 %)
Mine barn er blitt tryggere på seg selv	2 (8 %)

Oppsummering av resultatene fra Prosjekt Aksept

Rundt 65 % av deltakerne som besvarte undersøkelsen hadde et annet fødeland enn Norge, men samtidig hadde over halvparten bodd i Norge i mer enn ti år. Få forteller at de er i jobb (15 % i deltidsarbeid) og rundt 60 % forteller om en opplevd økonomisk situasjon som er dårligere enn andre. Prosjekt Aksept ble i utgangspunktet opprettet for å skape langsiktige endringer i familier som levde med konsekvenser av lavinntekt. Fra svarene til deltakerne ser vi imidlertid at de trekker fram den mer akutte og praktiske hjelpen, men også å bli inkludert i et fellesskap og vennskap.

3.7 Oppsummering av svar på spørsmål om å føle seg verdsatt fra spørreundersøkelsene

I alle de fire prosjektene fikk deltakerne også spørsmål om de opplevde å føle seg verdsatt og om de bidro til et godt liv for seg selv og andre. Spørsmålene bli stilt ved bruk av spørreskjemaet Mattering (Scarpa et al., 2022). Svarene fra deltakerne i de fire prosjektene er presentert i tabell 3.9.

Overordnet svarer deltakerne fra KUP at de føler seg verdsatt og bidrar til at andre føler seg betydningsfulle på de ulike arenaene fra «i noen grad» opp til «I svært stor grad». Det kan imidlertid se ut som om det er en tendens til at en føler seg mer verdsatt blant de nærmeste, og i noe mindre grad kjenner seg verdsatt av seg selv og på arenaer som skole/jobb/fritid og i lokalsamfunnet.

Majoriteten av ungdommene fra CVidere svarte at de opplevde seg verdsatt og selv bidro til at andre følte seg betydningsfulle på de ulike arenaene fra «I noen grad» opp til «I svært stor grad». På alle spørsmålene var det flest som svarte «I stor grad», med unntak av spørsmålene «I hvor stor grad bidrar du selv til at du lever et godt liv?» og «I hvor stor grad føler du at dine nærmeste (familie, venner) verdsetter deg?» der flesteparten svarte: «I svært stor grad».

Tabell 3.9. Å føle seg verdsatt og betydningsfull

	KUP	CVidere	Hå	Aksept
I hvor stor grad verdsetter du deg selv?				
Ikke i det hele tatt	2 (4 %)	1 (2 %)	1 (2 %)	1 (4 %)
I liten grad	7 (14 %)	4 (7 %)	1 (2 %)	3 (12 %)
I noen grad	19 (40 %)	13 (23 %)	13 (25 %)	6 (23 %)
I stor grad	11 (23 %)	20 (36 %)	27 (52 %)	12 (46 %)
I svært stor grad	9 (19 %)	18 (32 %)	10 (19 %)	4 (15 %)
I hvor stor grad føler du at dine nærmeste (familie, venner) verdsetter deg?				
Ikke i det hele tatt	0 (0 %)	0 (0 %)	2 (4 %)	1 (4 %)
I liten grad	2 (4 %)	2 (4 %)	0 (0 %)	1 (4 %)
I noen grad	9 (19 %)	10 (18 %)	8 (15 %)	4 (15 %)
I stor grad	23 (48 %)	18 (32 %)	22 (42 %)	12 (46 %)
I svært stor grad	14 (29 %)	26 (46 %)	20 (39 %)	8 (31 %)
I hvor stor grad føler du deg verdsatt på skolen/jobben/fritid og frivillighet/arbeid i hjemmet?				
Ikke i det hele tatt	1 (2 %)	1 (2 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
I liten grad	3 (6 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
I noen grad	24 (50 %)	12 (22 %)	18 (36 %)	6 (23 %)
I stor grad	17 (35 %)	23 (42 %)	19 (38 %)	8 (31 %)
I svært stor grad	3 (7 %)	19 (34 %)	13 (26 %)	12 (46 %)
I hvor stor grad føler du deg verdsatt i lokalsamfunnet (nabolaget, byen/bygda)?				
Ikke i det hele tatt	3 (6 %)	2 (4 %)	1 (2 %)	4 (15 %)
I liten grad	13 (27 %)	6 (11 %)	2 (4 %)	4 (15 %)
I noen grad	18 (38 %)	14 (26 %)	28 (56 %)	4 (15 %)
I stor grad	11 (23 %)	17 (31 %)	12 (24 %)	8 (31 %)
I svært stor grad	3 (6 %)	15 (28 %)	7 (14 %)	6 (24 %)
I hvor stor grad bidrar du selv til at du lever et godt liv?				
Ikke i det hele tatt	1 (2 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
I liten grad	5 (10 %)	7 (12 %)	1 (2 %)	2 (8 %)
I noen grad	18 (38 %)	18 (31 %)	20 (39 %)	6 (24 %)
I stor grad	16 (33 %)	12 (21 %)	19 (37 %)	11 (44 %)
I svært stor grad	8 (17 %)	21 (36 %)	11 (22 %)	6 (24 %)

	KUP	CVidere	Hå	Aksept
I hvor stor grad bidrar du selv med at dine nærmeste (familie, venner) har det bra?				
Ikke i det hele tatt	0 (0 %)	1 (2 %)	0 (0 %)	3 (12 %)
I liten grad	0 (0 %)	1 (2 %)	3 (6 %)	4 (15 %)
I noen grad	5 (10 %)	8 (14 %)	25 (49 %)	7 (27 %)
I stor grad	26 (54 %)	23 (42 %)	16 (31 %)	8 (31 %)
I svært stor grad	17 (36 %)	22 (40 %)	7 (14 %)	4 (15 %)
I hvor stor grad bidrar du selv med noe verdifullt på skolen/jobben/fritid og frivillig/arbeid i hjemmet?				
Ikke i det hele tatt	1 (2 %)	0 (0 %)	0 (0 %)	1 (4 %)
I liten grad	1 (2 %)	1 (2 %)	0 (0 %)	2 (8 %)
I noen grad	11 (23 %)	12 (22 %)	12 (29 %)	7 (27 %)
I stor grad	29 (62 %)	25 (45 %)	16 (39 %)	7 (27 %)
I svært stor grad	5 (11 %)	17 (40 %)	13 (32 %)	9 (34 %)
I hvor stor grad bidrar du selv med noe verdifullt i lokalsamfunnet (nabolaget, byen/bygda)?				
Ikke i det hele tatt	4 (9 %)	2 (4 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
I liten grad	15 (31 %)	5 (9 %)	0 (0 %)	0 (0 %)
I noen grad	15 (31 %)	16 (30 %)	11 (21 %)	5 (19 %)
I stor grad	11 (23 %)	18 (33 %)	15 (29 %)	14 (54 %)
I svært stor grad	3 (6 %)	13 (24 %)	26 (50 %)	7 (27 %)
Alt i alt: I hvor stor grad føler du deg betydningsfull (som menneske)?				
Ikke i det hele tatt	3 (6 %)	1 (2 %)	1 (2 %)	1 (4 %)
I liten grad	3 (6 %)	3 (5 %)	2 (4 %)	1 (4 %)
I noen grad	17 (35 %)	6 (11 %)	12 (23 %)	7 (27 %)
I stor grad	17 (35 %)	27 (48 %)	26 (51 %)	9 (34 %)
I svært stor grad	8 (18 %)	19 (34 %)	10 (20 %)	8 (31 %)

På spørsmålene om deltakerne føler seg verdsatt i familien, på skolen/jobben/fritid og frivillighet/arbeid, eller i lokalsamfunnet svarer deltakerne fra Alle med i Hå overordnet fra «i noen grad» til «i svært stor grad». Vi kan se en tendens til at de kjenner seg mest verdsatt innad i familien. Tilsvarende på om de bidrar til at andre føler seg betydningsfulle, svarer deltakerne også her fra «i noen grad» til «i svært stor grad». I kontrast til å kjenne seg selv verdsatt, svarer deltakerne i høyere grad at de bidrar til at andre føler seg betydningsfulle i lokalsamfunnet enn i familien. Rundt 50 % forteller at de i «I stor grad» føler seg betydningsfull som menneske – få (1 og 2 %) bruker kategoriene «Ikke i det hele tatt» og «I liten grad».

Flesteparten av deltakerne i Prosjekt Aksept svarte «I noen grad», «I stor grad» og «I svært stor grad» på at de verdsetter seg selv, føler seg verdsatt i familien, skolen/jobben/fritid og frivillighet/arbeid og i lokalsamfunnet. Det samme gjelder i hvilken grad en får andre til å føle seg betydningsfull, men det er en tendens til lavere skårer på i hvilken grad en bidrar til at de nærmeste (familie og venner) føler seg betydningsfull.

Felles for alle deltakerne er beskrivelsen av å i stor grad oppleve seg som verdsatt, verdifull og betydningsfulle, men det var variasjon i områdene hvor de følte dette mest. Verdsettelse av nærmeste var gjennomgående høy, men opplevelsen av verdsettelse i lokalsamfunnet og på skole/jobb/fritid var mer variabel. Spørsmål knyttet til å bidra til at andre hadde det bra viste også større sprik, spesielt i nærmeste relasjoner, der noen rapporterte høye skårer, mens andre opplevde det i liten grad.

Deltakerne ble også spurt om i hvor stor grad hjelpen fra prosjektene hadde fått dem til å føle seg mer betydningsfull, verdig og anerkjent. I alle prosjektene svarte majoriteten i stor grad eller i svært stor grad på dette spørsmålet. I Prosjekt Aksept svarte 15 % i liten grad eller i noen grad.

4 Diskusjon

Hva er det som karakteriserer de prosjektene vi har fulgt? Hvilke lærdommer kan vi trekke av å se på resultater og erfaringer på tvers av prosjektene? Som vi ser i omtalen av prosjektene, representerer de samlet sett en stor og variert vifte av tiltak og innretninger. For forskningsprosjektets del, har det vært viktig å sette oss inn og forstå prosjektene på deres egne premisser, i måten de jobber og i målsettingene de forfølger.

Arbeidsmåter og -metoder: Som det fremgår av resultatdelen, er det en betydelig bredde i prosjektene når det gjelder arbeidsmåter og arbeidermetoder. De retter seg mot ulike sektorer (idrett, kultur, arbeid, friluftsliv, yrkeskvalifisering og fritidsklubb) og mot ulike alderssegmenter.

Målgrupper: Noen av prosjektene retter seg mot barn, slik som for eksempel Aktivitetsguide i idretten, der målgruppen er barn langt ned i barneskolealder. I andre prosjekter, som CVidere, KUP og Stiftelsen Kortanes, er det ungdom på vei over i voksentilværelsen som er målgruppen. Fedrenettverket retter seg mot foreldre med minoritetsbakgrunn, Prosjekt Aksept og Alle med i Hå, tidlig innsats retter seg mot familier i sårbare livssituasjoner generelt og Frilager retter seg mot befolkningen generelt. Dette gjør at de ikke umiddelbart kan sammenlignes etter samme skala. Derimot er det de erfaringene som gjøres i disse prosjektene som er av spesiell interesse for oss. Treffer prosjektene målgruppene de ønsker å nå? Er det fellestrekk mellom prosjektene når det gjelder grupper som er vanskelig å nå, og hvordan håndterer de slike utfordringer?

Samarbeid: Det er også variasjoner i måtene prosjektene har utviklet samarbeid mellom offentlig og frivillig/ideell sektor. Som det kommer fram i forrige kapittel, er de fleste av prosjektene drevet av en organisasjon eller stiftelse, og noen av prosjektene er drevet av kommuner. I alle prosjektene er det etablerte samarbeid mellom offentlig og frivillig sektor, men erfaringene er ulike og situasjonsavhengige. I de fleste av prosjektene vi har fulgt ser vi også at det er et utbredt samarbeid mellom frivillige aktører. Det er derfor interessant å se nærmere på slikt samarbeid. Bidrar økt samarbeid mellom frivillige organisasjoner til å nå flere barn/unge eller nye målgrupper? Har samarbeidet på tvers av frivillig og offentlig sektorer de resultatene som man hadde sett for seg, eller er det erfaringer å ta med seg her?

Prosjektdeltakelse: I mangfoldet av prosjekter ser vi også at det er betydelig variasjon med hensyn til hvor lenge deltakerne er inne i, eller med i aktivitetene som prosjektet driver. I noen av prosjektene, slik som KUP eller CVidere, deltar den enkelte over lengre perioder, gjerne over flere år. I andre prosjekter innebærer arbeidsmåten at det er kortere besøk eller «drop in»-aktivitet, slik som sommerfestival i regi av For alle Hauge-sund. Det innebærer at prosjektene har ulike forutsetninger i måten de treffer de barn og unge som de ønsker å nå. Prosjektene med lang deltakelse kan gi oppfølging med en annen dose intensitet til sine deltakere mens de åpne tiltakene kan nå bredt.

Prosjektøkonomi: Vi ser også at det er en betydelig variasjon i størrelsen av prosjektene med hensyn til økonomien. Enkelte av prosjektene har et budsjett på noen hundre

tusen kroner, mens andre har mange ansatte og flere, større finansieringskilder. Som det fremgår av forrige kapittel, drives flere av prosjektene av store organisasjoner med stor administrativ kapasitet. Andre av prosjektene bærer preg av å være «enkeltpersonforetak» basert på begrensede midler, men med stor entusiasme. Kanskje gjør dette noen prosjekter mer avhengige av en bestemt finansieringskilde mens andre er mer fleksible og kan lettere tilpasse en søknad om finansiering til kriteriene som stilles. De lokale prosjektlederne er ofte dyktige prosjektmakere, som finner finansieringskilder og tilpasser innretning, formål og arbeidsformer som passer utlysninger og finansieringsformer. Det betyr likevel ikke at de kan tilpasse prosjektene til hva som helst uten å stå i fare for å minste legitimitet og troverdighet.

Brukermedvirkning: Når vi ser prosjektene under ett, er det et overraskende trekk at kun et fåtall av prosjektene har etablert noen form for systematisk brukermedvirkning. Aktiv medvirkning fra de det gjelder dreier seg om prosjektets treffsikkerhet (når det er som man ønsker), effektivitet (brukes ressursene på riktig måte), legitimitet (oppfattes prosjektet som gyldig og relevant) og bedre resultater (treffer prosjektet som forventet) (Olsson & Vågan, 2016; Olsen et al., 2019; Hart, 1992). I de fleste prosjektene er det riktignok aktiv medvirkning på individnivået, altså at deltakere har innflytelse på det som skjer i hverdagen på det enkelte tiltaket. Når det gjelder medvirkning på organisasjonsnivå, altså brukerrepresentasjon inn i prosjekters styringsgruppe eller referansegruppe, er det først og fremst hos Fedrenettverket, For alle Bergen og Stiftelsen Kortanes vi finner eksempler på dette. Fedrenettverket bruker referansegruppen og medlemmene aktivt som ressurser for å planlegge aktiviteter, og medlemmene tar ansvaret for medlemskvelder og ulike arrangementer i regi av nettverket. Slik er brukermedvirkning også en kilde både til empowerment for medlemmene i referansegruppen og en kilde til organisasjonslæring, ettersom dette er kompetanse som kommer nettverket til gode. En mulig forklaring på svakt utbygd brukermedvirkning på organisasjonsnivå kan være at det er få organiserte interesser på brukersiden. En mulighet til å overkomme dette, kan være å legge inn i prosjektplanen at det rekrutteres inn brukerrepresentasjon fra brukere inn i styringsgruppen, referansegruppen eller tilsvarende fra starten av prosjektet.

4.1 I hvilken grad treffer de prosjektene barn og unge som lever med konsekvenser av lavinntektsutfordringer?

Som det fremgår av casebeskrivelsene, utgjør prosjektene en bred vifte av arbeidsmåter og metoder for å treffe målgruppen. Som vi har sett, er målgruppen også delvis ulikt avgrenset og definert. En viktig dimensjon i hvordan prosjektene treffer målgruppen er likevel skillet mellom universelt orienterte tiltak versus de selektive tiltakene. Universelt orienterte tiltak og prosjekter har det ved seg at de skal treffe bredt, for eksempel ved at de retter rekrutteringen til hele barne- og ungdomsgruppen, for på denne måten å nå også de barn og unge som spesifikt utgjør en smalere målgruppe – eksempelvis barn fra lavinntektsfamilier. Frilager vil være et eksempel på et universelt orientert tiltak i studien. Selektive tiltak har tydelige kriterier for hvem de velger ut til å delta, og kan derfor konsentrere innsatsen tydeligere mot disse barna og ungdommene. I vår studie er KUP et godt eksempel på et slikt selektivt tiltak.

Vi ser også at flere av prosjektene praktiserer kombinasjoner av universelle og selektive ordninger i rekrutteringen. Et eksempel på en slik miks av universelle og selektive

rekrutteringer er jobbprosjektet CVIDERE i Kristiansand. CVIDERE er et populært arbeids-tilbud for mange ungdommer i Kristiansand-området og har et godt «rykte på byen». Den primære målgruppen er ungdom fra familier med en sammensatt problematikk, eller som selv har sammensatte utfordringer. En del av ungdommene som rekrutteres inn er i den målgruppen, ifølge prosjektleder. Parallelt rekrutteres det også inn en hel del andre ungdommer utenfor den primære målgruppen. Det er kanskje ikke ungdommer som står i umiddelbar fare for å droppe ut av utdanning eller arbeid, og uten noen spesiell kjent problematikk selv eller hjemmefra. En slik blanding av ungdommer bidrar til å unngå at det får et «fattigdomsstempel». Samtidig reflekterer prosjektleder over at en hele tiden må passe på, i perioder har en kanskje gått for bredt ut og i mindre grad rekruttert ungdommer i målgruppen og da må en hente seg inn igjen og rekruttere mer selektivt.

Som vi ser i For alle Haugesund, følger man en tilsvarende rekrutteringslogikk. Når de hjelper klatreklubben med å holde åpen hall en helg, er tilbudet i utgangspunktet åpen for alle barn og unge i den aldersgruppen klatreklubben definerer. En felles erfaring i flere av prosjektene se ut til å være behovet for å balansere hensynet om å treffe en spisset målgruppe opp mot hensynet om å gjøre tiltaket relevant og interessant for mange barn og unge. Prosjektene vil treffe målgruppen, men samtidig unngå å gjøre tiltaket stigmatiserende eller flaut å delta på for dem som man primært vil nå. Det finnes flere måter å gjøre dette på. Om vi ser på universelle og selektive tiltak som et kontinuum, fordeler de fleste av prosjektene seg rundt midten, med en miks av universelle og selektive rekrutteringskriterier. Dette virker rimelig, da en gjennom en slik strategi både treffer målgruppen og samtidig bidrar til legitimitet for tiltaket og unngår stigma.

Av de prosjektene vi har fulgt, er det Frilager som er rettet aller bredest. Her er det ikke definert noen spesifikk målgruppe knyttet til lavinntekt eller barn/unge, men det retter seg til hele befolkningen i sitt område og gir barn og unge fra lavinntektsfamilier tilgang til å låne friluftsutstyr til en svært rimelig pris. I den andre enden av skalaen har vi prosjekter som retter seg spesifikt mot målgruppen, som eksempelvis KUP, Prosjekt Aksept og Alle med i Hå.

Vi ser at prosjektene treffer ulikt på målgruppen. Det gjør de nettopp fordi prosjektene er ulikt innrettet, har forskjellige arbeidsmetoder og virkemidler for å nå sine målsettinger. Med bakgrunn i vårt datamateriale er det vanskelig å peke på enkeltfaktorer som gjør at noen sider ved prosjektene er avgjørende for hvordan prosjektene når ut til målgruppen til For alle-satsningen. Et fellestrekk ser likevel ut til å være organisasjonens evne til å ha en systematikk og evne til å jobbe sammenhengende med de problemstillinger de har satt seg fore å løse.

Oppsummert: Det vi har av tilgjengelig informasjon om prosjektene peker i retning av at de når fram til de ulike målgruppene som er definert i prosjektene. En felles lærdom ser ut til å være at prosjektene i praksis må finne en balanse mellom å treffe målgruppen og å unngå å være stigmatiserende. Og da befinner prosjektene seg ofte et sted på et kontinuum mellom å være selektive og universelle.

4.2 Hva kjennetegner de prosjektene som lykkes godt med å treffe barn og unge i målgruppen?

Den andre problemstillingen vi har satt opp, er å beskrive hva som kjennetegner prosjektene som lykkes godt med å treffe barn og unge i målgruppen. I utgangspunktet kan det være mange trekk ved prosjektet: organisering, metoder og arbeidsmåter, eller samarbeidsrelasjoner offentlig-frivillig, for å nevne noe. Med utgangspunkt i Urie Bronfenbrenners sosioøkologiske teori, kan det å lykkes med å treffe unge i målgruppen forstås som evnen til å nå ut og positivt påvirke barn og familier på ulike nivåer i deres sosiale og miljømessige omgivelser (Bronfenbrenner, 1979). Teorien beskriver hvordan individets utvikling formes i samspillet med de sosiale og kulturelle omgivelsene, slik de erfarer i hverdagen. Omgivelsen består i sin tur av systemer på ulike nivåer – mikrosystemet, mesosystemet, eksosystemet og makrosystemet – som alle virker inn på individet. Offentlige tjenester og frivillige organisasjoners suksess i å nå unge og familier kan derfor vurderes gjennom hvordan deres tiltak virker innenfor disse systemene. I lys av Bronfenbrenners teori handler det å «lykkes med å treffe unge i målgruppen» om mer enn bare å tilby aktiviteter. Det innebærer å forstå og tilpasse tilbudene til barnets hele økologiske kontekst og tilrettelegge for deltakelse på tvers av systemene som former barnas dagligliv. En slik tilnærming kan bidra til at tiltakene når ut og oppleves som relevante og meningsfulle for både barn og familier.

Mikrosystemet består av familien, venner, skole, nabolaget og arbeidsplassen. Flertallet av prosjektene i utvalget vårt retter seg nettopp inn mot å gjøre endringer på dette nivået. Eksempler på prosjekter som retter seg mot mikrosystemet finner vi i CVidere, Stiftelsen Kortanes og KUP-prosjektet. Å «treffe» barn og unge kan i denne sammenhengen beskrives som å først få barn og unge til å møte opp på arrangementer i regi av prosjektene, og videre å få barn og unge til å fortsette å delta. KUP har gjennom mange år utviklet et tett samarbeid med velferdstjenestene i Kristiansand kommunen om oppfølging av sårbare ungdommer. KUP rekrutterer ungdommer selv, og får henvendelser fra et bredt nettverk av samarbeidende tjenester i kommunen. Blant ungdommene oppleves det ikke som flaut eller stigmatiserende å delta på KUP, og det er etterspørsel etter å komme med.

Det sosiale nettverket som drives av Stiftelsen Kortanes, innebærer et møtepunkt og fellesskap for unge mennesker som har små sosiale nettverk. Det er et sted å treffe venner og et sted å få anerkjennelse eller selvbekreftelse. Nåværende og tidligere tiltaksdeltakere inviteres til sosiale arrangementer sammen med de ansatte i Haugesjøen. Det synes å være bred oppslutning om disse kveldene, og noen av de tidligere tiltaksdeltakere deltar i nettverket i flere år etter at de har sluttet og er over i jobb eller andre aktiviteter. I bybildet er Haugesjøen og Kortanes tydelig assosiert med sjøfartskultur og seiling, slik at det er en viss status å ha en tilhørighet til miljøet her. Det inviteres til månedlige pizzakvelder, båtturer eller andre aktiviteter.

I tre av casene, Alle med i Hå, Prosjekt Aksept og Fedrenettverket, retter innsatsen seg mot familiene og foreldrenes rolle. De konkrete aktivitetene i regi av prosjektene dreier seg om praktiske ting som mat, utstyr, eller grunnleggende forståelse av det norske samfunnet. Likevel er vedvarende lavinntekt en helt sentral bakgrunn for det arbeidet som drives. Prosjektene retter seg mot det som Bronfenbrenner omtaler som

mesonivået. Det omfatter barnets nære omgivelser, som hjem, skole, familie eller frivillige aktiviteter – og forholdet mellom disse. I hvilken grad prosjektene lykkes med å treffe målgruppene, kan ses i lys av hvordan prosjektene samarbeide med andre aktører som skoler, helsevesenet eller lokale myndigheter for å tilstrebe at det de tilbyr samsvarer med andre deler av barnets liv. Eksempelvis kan samarbeid mellom skolen og fritids-tilbud, der skolene informerer om aktiviteter og skaper en sammenheng i hverdagen, skolen og fritidsaktiviteter. Et særtrekk ved de tre casene, er at de har tette samarbeid med familier, lokale nettverk og frivillige organisasjoner i sine lokalsamfunn. To av prosjektene, Fedrenettverket og Alle med i Hå, er også drevet av kommunen. Nettverket av samarbeidsrelasjoner synes også å være aller tydeligst i de to prosjektene. Skottene til andre kommunale tjenester synes å være noe tettere, i tillegg til at prosjektlederne over tid har etablert omfattende nettverk og samarbeid med frivillige lag og organisasjoner.

Blant prosjektene er det ett som skiller seg vesentlig ut med å jobbe på en helt annen måte enn de øvrige. Frilager-modellen har først og fremst et systemiske siktemål, og har organisasjoner, kommune, skoler og friluftsråd som sine brukere. I Bronfenbrenners modell arbeider Frilager på det som refereres til som eksonivået. Her er det samarbeidsstrukturene mellom de nevnte aktørene som har oppmerksomhet. Dette ligger på et annet nivå enn det direkte, operative inkluderingsarbeidet i de øvrige casene, og gjør det derfor vanskelig å sammenligne direkte med de andre. I den grad prosjektet treffer målgruppen, er det først og fremst gjennom å påvirke de strukturelle rammene for å gjøre friluftsliv lettere tilgjengelig for alle, og redusere den økonomiske og praktiske terskelen for å bestille og bruke utstyret. Dette er i liten grad synlig for de barn og unge som deltar i turgrupper, men har potensielt stor betydning for muligheten til å bruke utstyret. Vi har ikke hatt mulighet for å måle hvorvidt erfaringene med mulighetene til å bruke utstyret treffer målgruppene i For alle-satsningen. Vi ser imidlertid at Fedrenettverket er et av de casene der man har etablert turbolag og arrangerer hytteturer i samarbeid med turistforeningen lokalt. Dette er uttrykk for at Frilager treffer også denne målgruppen.

Det å lykkes med å nå målgruppen kan i praksis innebære mye forskjellig. Dette er målgrupper som i utgangspunktet kan være vanskelig å nå med informasjon eller fange opp. I mangfoldet av de prosjektene vi har fulgt, er det noen eksempler som kan trekkes fram som prototyper. Fedrenettverket lykkes i å drive et nettverk som når ut helt spesielt til fedre med etnisk minoritetsbakgrunn. Kontinuerlig nettverksarbeid, relasjonsbygging ansikt-til-ansikt synes å være vesentlig for å skape den nødvendige tillit og legitimitet mellom et kommunalt drevet prosjekt og personer som i utgangspunktet kan oppleve å stå langt fra det norske velferdssamfunnet. Deltakelse i nettverket bidrar til å utvide den enkeltes relasjoner i form av venner, bekjente og venner-av-venner. Det er relasjoner som kan være aktive ressurser – altså en form for sosial kapital (Bourdieu, 1990) – som kan bidra til å komme inn i det norske samfunnet, søke råd og forstå hva som forventes og hva man kan forvente. Nettverket består delvis av godt integrerte familiefedre med lang fartstid og bred kontaktflate i lokalsamfunnet i Stavanger, men også av familiefedre med sammensatt bakgrunn, begrenset nettverk og stort behov for å få hjelp til å forstå, få venner og komme inn i et lokalsamfunn.

Oppsummert: Prosjektene har ulike utgangspunkt og forutsetninger for å lykkes med å nå ut til målgruppen barn og unge. Det er vanskelig å vite om det er enkelte

brukergrupper som prosjektene ikke klarer å nå fram til fordi verken barnehage, skole, skole/utdanning, andre kommunale tjenester eller frivillige organisasjoner har oversikt over dem. I mangfoldet av prosjekter er det likevel et bestemt trekk som er felles, nemlig tett samarbeid mellom offentlig og frivillig sektor. Som vi ser av beskrivelsene, ligger trolig også mye av styrken i disse prosjektene nettopp her. Når dette samarbeidet fungerer godt, er tersklene lave for å nå fram, og man kan utnytte hverandres styrker. Vi ser uttrykk for dette for eksempel i For alle Haugesund, CVidere og Fedrenettverket. I alle disse eksemplene har man funnet ulike måter å bygge ned tersklene, slik at man samarbeider for å finne fram til de barn og unge som er i den definerte målgruppen.

4.3 Hvilke bidrag gir samarbeidet mellom offentlig og frivillig sektor?

Et element i stiftelses gavepolitikk har vært å støtte opp under og oppmuntre til prosjektsamarbeid mellom aktører fra frivillig og offentlig sektor, slik at de kan unytte det beste fra hverandre. I dette «på tvers»-samarbeidet ligger det både klare fordeler, men også noen mulige fallgruver som det ikke nødvendigvis er lett å planlegge seg ut av.

For barn og unge som vokser opp med sammensatte problemer eller i familier i vedvarende lavinntekt, kan behovene være annerledes enn for andre barn og unge som de kommunale tjenestene møter. Det er barn, unge og familiene som kan trenge hjelp på andre måter enn «standardkundene». Som vi ser i flere av prosjektene, utgjør nettopp samarbeidet mellom frivillige «spesialiserte» aktører og de kommunale en mulighet til å nå ut. Fedrenettverket og KUP kan tjene som eksempler på dette.

I flere sammenhenger stilles det etter hvert spørsmål om hvorvidt samarbeid og samordning i seg selv er mulig som en rasjonell løsning på interne samhandlingsproblemer for stadig mer komplekse offentlige oppgaver. Vike og kollegaer peker på at kommunene som velferdstjenester opplever en overveldende og uforutsigbar overføring av oppgaver fra statlige myndigheter, samtidig som forventninger til hvilke oppgaver velferdsstaten skal løse, øker (Vike et al., 2020). Samarbeid og intern koordinering pekes her på som oppgaver som tar tid og krefter, og kanskje ikke nødvendigvis fører noen vei (Pedersen, 2021; Breimo & Anvik, 2022). Nettopp av disse grunnene kan det være relevant å se etter nye og andre måter å bidra til måter å drive utvikling og fornyelse av velferdstjenestene. En slik måte kan være å se nærmere på potensialet som ligger i å videreutvikle samarbeidsrelasjoner mellom frivillige organisasjonen og offentlig sektor. Slikt samarbeid har vi en lang tradisjon for i Norge, eksempelvis gjennom offentlig idrettspolitikk eller friluftsliv. Innenfor velferdsområdet er organisasjoner som Frelsesarmeen og Kirkens Bymisjon av stor betydning for å ivareta behov for noen av de mest sårbare, som bostedsløse, fattige og personer med sammensatte rus og psykiske helseproblemer. Der offentlig sektor nødvendigvis skal følge lovverk om forvaltning, byråkratiske grenser og forutsigbarhet, kan frivillig sektor på kort varsel finne konkrete løsninger på utfordringer man opplever i en kommune eller et lokalsamfunn.

Prosjektene som inngår i studien vi presenterer her, bygger alle på et tett samarbeid i grenseflatene mellom frivillig sektor og kommunale velferdstjenester. I noen av casene bygger dette på mangeårige samarbeidsrelasjoner, slik som KUP og Frilager. I disse tilfellene er midlene fra stiftelsen knyttet til å utvikle noe nytt, eller utvide samarbeidet. I andre tilfeller er det samarbeid som har oppstått på grunn av midler som stiftelsen har

bevilget for å utvikle noe helt nytt, slik er tilfelle for Kultur for alle i Stavanger eller Stiftelsen Kortanes.

I Kristiansand har KUP gjennom flere år bygd opp et tett samarbeid med kommunen, og langt på vei overtatt ansvaret for de ungdommene som har særlig sammensatte problemer. Erfaringene er at frivillig sektor har bedre muligheter til å drive langsiktig, tettere oppfølging og bygge opp de sosiale relasjonene med ungdommene, som man mener de mangler og har behov for videre i voksentilværelsen. KUP opererer med fireårs løp for grupper på tolv ungdommer, og forventer at både ansatte og frivillige står ut periodene sammen med ungdommene. KUP sier selv de har opparbeidet seg nære og tette samarbeidsrelasjoner med alle de relevante kommunale tjenestene. De kjenner hverandre og har nødvendig tillit på tvers av sektorgrenser. Rekrutteringen av ungdommer skjer i en dialog med kommunale aktører. Selv om organisasjonen har en driftsstøtte fra Kristiansand kommune, forklarer de at det er de selv som avgjør hvilke ungdommer de rekrutterer inn. De kan rekruttere ungdommer som de selv vurderer har et behov, og de kan avvise ungdommer som kommunen foreslår.

De fire For alle-prosjektene i vår portefølje er alle koordineringsprosjekter som nettopp har satt seg mål om å koordinere kommunale og frivillig sektors tilbud rettet mot barn og unge, og bygge tettere samarbeid på tvers av sektorgrenser. Som eksempel kan vi bruke erfaringene fra For alle Bergen. Her har Forandringshuset bygget opp et åpent fritidstilbud til ungdom i sentrum som holder åpent syv dager i uken. Målet har vært å bygge opp et tett samarbeid mellom Forandringshuset og Bergen kommune. Dette har imidlertid bydd på flere problemer enn man hadde forutsett da prosjektet ble etablert. Bergen kommune har en til to kvelder i uken, som for eksempel klubbkvelden, men dette synes å være lite tilkoblet de øvrige aktivitetene på huset ut over at det foregår på samme arena. Delvis viste samarbeidet med andre organisasjoner seg å være tyngre enn det som var forventet. Noen av de større organisasjonene hadde mindre egeninteresse i å inngå samarbeid, noen av de mindre organisasjonene smuldret opp i løpet av den første tiden i prosjektperioden. Dette gjorde prosjektet tyngre å drive enn hva som var planlagt. Det har vært et godt samarbeid med lokalt politi, SLT-koordinator og utekontakt samt enkelte av de frivillige organisasjonene som driver ungdomsarbeid lokalt. Det brede samarbeidet med kommunale tjenester har vært problematisk. Det kan være flere årsaker, men den nødvendige tilliten og relasjonen mellom aktørene ser ut til å ha vært vanskelig å etablere. I den andre fasen av prosjektet synes dette å ha blitt enda tydeligere. I denne fasen forsøkte prosjektet å etablere tjenesten Nyby, som er en digital tjeneste som kobler frivillige aktører og offentlige velferdstjenester. Samarbeidet om dette ser ut til å ha strandet underveis, også dette på grunn av manglende tillit og dialog mellom aktørene.

4.4 I hvilken grad medfører de støttede prosjektene endringer i deltakernes levekår og livskvalitet?

Et av spørsmålene vi stilte da vi initierte denne evalueringen var i hvilken grad prosjektene vi skulle følge medfører endringer i deltakernes levekår og livskvalitet. Det er godt kjent at det er vanskelig å måle denne type effekter. Gullstandard effektevalueringer fordrer design med sammenligningsgrupper, en viss størrelse på antall deltakere og

oppfølging over lang tid. Et slikt design var ikke mulig å gjennomføre innenfor rammene av denne studien.

Alternativt kunne vi også gjort en såkalt pre-post studie, der vi stilte deltakerne spørsmål før og etter de hadde mottatt tilbud fra prosjektene og slik kunne si noe om endringer som tiltaket kan ha medført. Vi så imidlertid raskt at en slik type design ville bli vanskelig å gjennomføre da det både praktisk og tidsmessig var utfordrende å få deltakerne til å svare på spørreskjema mer enn en gang.

I fire prosjekter der vi nådde målgruppen direkte, gjennomførte vi spørreundersøkelser. Dette gjaldt CVIDere og KUP rettet mot ungdommer, og Aksept-prosjektet i Hjerte for Sandnes og Alle med i Hå, tidlig innsats rettet mot familier. For å nærme oss spørsmålet om i hvilken grad prosjektene har medført endring i deltakernes livskvalitet, la vi inn spørsmål om opplevd endring i spørreskjemaene. Det er viktig å understreke at svarene på slike spørsmål kan være en feilkilde, da det kan være at deltakerne på grunn av opplevde bindinger til prosjektet ikke svarer ærlig, men gir svar som for eksempel får prosjektet til å framstå i et godt lys.

Med slike feilkilder i mente, ser vi at det er noen funn som går igjen på tvers av prosjektene. Felles for flere av prosjektene er at deltakerne rapporterer bedre sosial inkludering, personlig mestring og opplevelse av trygghet. Prosjektene ser ut til å styrke relasjoner ved å gi deltakerne mulighet til å bygge nye vennskap, føle seg inkludert i fellesskap og utvikle større trygghet og selvstendighet. Deltakelsen i prosjektene fremmer også kjennskap til lokale ressurser og støtteordninger.

Det kan være interessant å se på forskjeller mellom prosjektene. Eksempelvis ser vi at deltakerne fra Alle med i Hå, tidlig innsats i stor grad forteller om endringer som har betydning for barna deres, slik som informasjon om lag og organisasjoner i nærmiljøet med tilbud til små barn og foreldre, hjelp til søknader om støtte for å delta i fritidsaktiviteter og hjelp til leker, klær og utstyr. Deltakerne i Aksept-prosjektet forteller i større grad om støtte til de voksne, slik som å ha fått nye venner, å ha blitt inkludert i et fellesskap, og oppleve å få bety noe for andre og også at de har blitt tryggere på seg selv. Disse forskjellene i deltakernes opplevelser ser i stor grad ut til å dreie seg om prosjektenes innretning og målsettinger. Der Hå-prosjektet har som uttalt mål at alle barn og voksne i kommunen skal være en del av fellesskapet i Hå kommune, fokuserer Aksept-prosjektet i større grad på å lage en bedre hverdag og livsmestring for sine deltakere.

I ungdomsprosjektene ser vi også forskjeller på deltakernes svar. Ungdommene i CVIDere svarer at i tillegg til å ha fått nye venner har de lært noe om å være en god kollega og hva det innebærer å være i jobb, noe som gjenspeiler CVIDeres fokus på å gi et reelt arbeidstilbud til ungdommene. Deltakerne i KUPs svar gjenspeiler i større grad organisasjonens relasjonelle arbeid ved at ungdommene har fått nye venner, kjenner seg inkludert i fellesskapet og har møtt voksne som bryr seg.

En viktig poengtering er selvsagt at organisasjonene selv har bidratt med å foreslå spørsmålene vi stilte til deltakerne, og siden spørreskjemaene og enkelte av de konkrete spørsmålene er laget spesielt til hvert prosjekt vil de være farget av prosjektenes arbeid og ikke egne seg å sammenlignes mellom prosjekter.

Oppsummert: Til tross for at vi i evalueringen ikke har design som kan besvare i hvilken grad de ulike prosjektene har påviselige effekter på deltakernes levekår og livskvalitet, ser vi av deltakernes svar en opplevd mulighet til å bygge vennskap og kjenne seg inkludert i et fellesskap. Deltakerne forteller også om økt forståelse for arbeidsliv, lokale ressurser og støtteordninger og en opplevelse av økt verdighet, framtidstro og tilhørighet til samfunnet.

4.5 Hva kjennetegner de prosjektene som ser ut til å medføre en positiv endring i deltakernes levekår og/eller livskvalitet?

Som nevnt over er det ikke mulig å si noe sikkert om positive endringer i deltakernes levekår og livskvalitet. Samtidig viser vi at deltakerne gir positive beskrivelser av tiltakets betydning – med de feilkildene som svarene kan ha.

Generelt har frivillige organisasjoner potensial til å bidra til å forbedre levekår og livskvalitet for deltakerne, særlig for lav SES-familier. Prosjektene i denne evalueringen ser ut til å imøtekomme konkrete behov som sosiale møteplasser, aktiviteter og praktisk støtte. For eksempel har KUP bidratt til sosial inkludering og nye opplevelser mens CVidere har gitt en større forståelse for arbeidslivet til tross for at ungdommene ikke forteller at de har fått jobb utenfor prosjektet og/eller har gått videre i utdanning. I Prosjekt Aksept har deltakerne fått framtidstro, nye vennskap og opplevelsen av å være en del av et fellesskap. Alle med i Hå, tidlig innsats har styrket deltakernes følelse av verdighet og inkludering, og gitt praktisk støtte i form av klær og leker, og hjelp til å navigere lokale støtteordninger. Dette kan ha gjort det lettere for familier å delta i fritidsaktiviteter og ført til økt opplevelse av medborgerskap.

Gjennom rammeverk som familiestressmodellen, familieinvesteringshypotesen og foreldre-egenskapsmodellen kan vi forstå hvordan slike prosjekter virker på flere aspekter av deltakernes liv. Til sammen viser disse rammeverkene hvordan frivillige prosjekter kan påvirke deltakeres levekår og livskvalitet ved å redusere stress, tilføre ressurser og styrke kunnskap og holdninger.

Familiestressmodellen (Conger et al., 2010) belyser hvordan økonomiske vanskeligheter kan skape stress, som igjen påvirker familierelasjoner og barns utvikling negativt. Stresset som oppstår fra økonomiske utfordringer kan føre til konflikter i familien, emosjonell ustabilitet og negative effekter på barnas trivsel og skoleprestasjoner. Når praktisk hjelp og støtte bidrar til at stressnivået reduseres, kan familier oppleve bedre samhandling og stabilitet, som igjen påvirker barnas sosioemosjonelle oppvekstmiljø positivt.

Frivillige prosjekter, som Alle med i Hå, tidlig innsats og Prosjekt Aksept i Sandnes, gir mulighet for både sosial støtte og praktisk hjelp (Plesko et al., 2021). I henhold til familiestressmodellen kan sosial støtte fra prosjektene redusere foreldrenes opplevelse av ensomhet og belastning, og slik skape et tryggere og mer støttende miljø for barnas utvikling. Prosjektene bidrar også med praktisk hjelp som kan bidra til å senke stress i utsatte familier. For eksempel tilbyr Alle med i Hå praktiske hjelpemidler som klær og utstyr mens Aksept-prosjektet bidrar for eksempel med matposer. Begge gjør den

praktiske hverdagen lettere for familiene og gjør at foreldrene i større grad kan fokusere på barnas sosioemosjonelle behov.

Indirekte kan en også tenke seg at ungdomstiltakene KUP og CVidere kan bidra til å redusere stress i sårbare familier. Gjennom å få nye relasjoner og møte trygge voksne som kan gi omsorg og være gode rollemodeller kan disse prosjektene bidra til at ungdommene opplever mestring, får gode opplevelser og i CVidere spesielt, arbeidstrening og bedret økonomi. At ungdommene er godt ivaretatt, vil mest sannsynlig også redusere belastningene for foreldre og bidra til bedre samhandling innad i familien.

Familieinvesteringshypotesen (Becker & Tomes, 1979) vektlegger at familier med høy sosioøkonomisk status har flere ressurser til å investere i barnas utvikling, for eksempel gjennom utdanning, helse og fritidsaktiviteter (Duncan et al., 2014). Frivillige prosjekter som tilbyr materiell støtte, leksehjelp og fritidsaktiviteter, kan bidra til å redusere økonomiske belastninger og gi barna i lavinntektsfamilier tilgang til læringsmuligheter de ellers ikke ville hatt. For eksempel viser studier at gratis leksehjelp og tilbud etter skoletid som tilbys av frivillige organisasjoner kan styrke barnas læringsutbytte og øke skoleengasjementet (Cooper et al., 1999). Slike prosjekter gir investeringer i barnas utvikling som kan gå utover de mulighetene familiene selv har. Prosjekt Aksept og Alle med i Hå, tidlig innsats er eksempler på prosjekter som bidrar med slike investeringer. Det tilsvarende er også tilfelle for koordineringsprosjekter som Kultur for alle og For alle Haugesund, som gir muligheter og tilgang til deltakelse i kultur- og idrettsaktiviteter på fritiden. I CVidere tjener ungdom egne penger, og får samtidig arbeidstrening og karriereveiledning. Denne typen støtte kan gi en umiddelbar forbedring av ungdom (og familiers) økonomiske situasjon, men kan også forebygge utenforskap fra arbeidsliv på lengre sikt og være en viktig investering i en bedre framtid.

Foreldre-egenskapsmodellen legger vekt på foreldres holdninger, preferanser og normer som en betydningsfull faktor i barns utvikling (Belsky, 1984). Frivillige prosjekter kan påvirke foreldrenes holdninger til utdanning, helse og samfunnsengasjement ved å tilby kunnskap og støtte til å ta positive valg (Kagıtcıbası, 2017). Eksempelvis viser studier at deltakelse i prosjekter som fremmer sunne livsstilsvalg kan bidra til bedre helsebevissthet hos foreldre (Mistry et al., 2002), noe som igjen påvirker hele familien positivt. Videre kan frivillige opplæringsprogrammer styrke foreldre i å støtte barns læring og utvikling mer effektivt, noe som bidrar til bedre skoleprestasjoner og emosjonell trivsel (Brody et al., 2006). Aksept-prosjektet i Hjerte for Sandnes var i utgangspunktet tenkt som et slikt opplæringsprogram gjennom utvikling av et digitalt verktøy på fem livsområder (økonomi, fritidsaktivitet, arbeid, politisk deltakelse og frivillig innsats). Opplæringsprogrammet skulle stimulere til økt samfunnsdeltakelse hos sårbare familier, men også skape positive endringer hos familiene og bidra til en bedre hverdag og livsmestring for barna i overensstemmelse med foreldre-egenskapsmodellen.

Bonding og bridging; om å bygge bro i tillegg til å gi opplevelse av samhørighet. Teorien om *bonding* og *bridging* (Putman, 2000) kan være nyttig i å forstå kjennetegn ved prosjekter som bidrar med positive endringer hos deltakerne.

Frivillige organisasjoner spiller en viktig rolle i å skape arenaer der både *bonding* (samhørighet) og *bridging* (brobygging) kan oppstå, som beskrevet av Robert Putnam i hans

teorier om sosial kapital. Bonding refererer til relasjoner og sosiale bånd mellom personer med lignende bakgrunn eller interesser, som ofte styrker den interne sammenhengen i en gruppe (Putnam, 2000). Dette skjer i frivillige organisasjoner når mennesker med fellestrekk eller felles interesser kommer sammen i for eksempel idrettslag, lokale kulturföreninger eller hjelpeorganisasjoner, slik vi ser i mange av prosjektene i evalueringen eksempelvis i KUP, Fedrenettverket og Aktivitetsguide i idretten. Disse relasjonene bygger på tillit og delte erfaringer som kan skape en trygghet for deltakerne. Slike relasjoner fungerer som en sosial støttemekanisme som gir individer en følelse av tilhørighet og som i mange tilfeller også bidrar til bedre psykisk helse (Furseth, 2021).

I kontrast til bonding fungerer bridging som en brobygger mellom ulike sosiale grupper og skaper relasjoner på tvers av dem. Bridging oppstår når personer som ikke nødvendigvis deler samme bakgrunn, erfaringer eller interesser møtes. Her spiller ofte ressurspersoner – enten i form av organisasjonsledere, frivillige med spesialkompetanse eller mer etablerte medlemmer – en avgjørende rolle. Deres kunnskap, erfaring og nettverk kan bidra til å styrke organisasjonens arbeid ved å tilføre noe nytt til gruppen som helhet. Dette kan for eksempel være gjennom kompetanseoverføring, veiledning eller ved å formidle kontakter til andre relevante aktører i samfunnet. Bridging bidrar dermed til å øke gruppens tilgang til ressurser og informasjon utenfor deres eget nettverk, og skaper ofte en bredere forståelse og tillit på tvers av sosiale skiller (Szreter & Woolcock, 2004).

I praksis samvirker bonding og bridging, og frivillige organisasjoner kan derfor være viktige møteplasser som både støtter og styrker de relasjonene som oppstår innad hos deltakerne, men samtidig bidrar kompetente ansatte til å «bygge broer» utover prosjektet som kan gi tilgang til viktige ressurser.

I CVidere har arbeidsfellesskapet som etableres og de sosiale relasjonene som spontant oppstår mellom ungdommene blitt et sentralt element for arbeidet i prosjektet (bonding, samhörighet). Ungdommene i tiltaket begynte å møtes, ble venner og skapte relasjoner ut over selve arbeidsrelasjon, som var utgangspunktet. Også i KUP ser vi at det relasjonelle arbeidet står sentralt og ungdommene følges opp i grupper med de samme ungdommene og voksne over tid. Som det fremgår av resultatene fra spørreundersøkelsene til deltakerne i disse prosjektene, er det å få venner gjennom deltakelse i tiltaket sentralt, at de opplever at noen bryr seg om dem og at de føler seg inkludert. I KUP kan det kanskje være vanskeligere å se brobyggingen, men det er nærliggende å tenke seg at gjennom å etablere nære relasjoner til kompetente og omsorgsfulle voksne tilføres også ungdommene erfaringer og lærdom om faktorer utenfor KUP som kan gi økt tilgang til ressurser og informasjon som de kan nyttiggjøre seg av på veien inn i voksenlivet.

Tilsvarende har også det sosiale nettverksarbeidet som drives av Stiftelsen Kortanes en brobyggende funksjon for de litt eldre ungdommene. Det er unge mennesker som i lengre tid har strevd med å finne sin plass og rolle i jobb og sosial sammenheng. Utenforskap til jobb og utdanning er én ting, men de opplever også utenforskap i form av å ha begrensende sosiale nettverk, få venner og lite jevnaldrendekontakt. Nettverket som tilbys i tilknytning til arbeidsmarkedstiltaket – og som også er der når den enkelte ungdom etter hvert går over i en jobb – ser ut til å være av stor verdi for flere av dem. Kontakten opprettholdes, vennskapet med ansatte og andre tiltaksdeltakere vedlikeholdes. I

noen tilfeller er de litt eldre ungdommene, som har gått ut av tiltaket og over i jobb, som i noen grad også fungerer som forbilder for de yngre som nylig er rekruttert inn i tiltaket.

Prosjektledernes rolle: Gjennom intervjuene ser vi at prosjektledere bygger opp en betydelig form for erfaringskapital gjennom å drifte prosjektene over tid, delta i prosjektledersamlinger og andre typer samlinger, orientere seg i jungelen av tilskuddsordninger og prosjektstønader, rapporteringer og annen prosjektaktivitet. En mulig fare er at prosjektene over tid kan bli lokale «enkeltpersonforetak», dersom prosjektleder ikke evner å åpne opp eller trekke med andre i tilstrekkelig grad. Dermed åpnes også muligheten for at prosjektet dør ut når prosjektlederen trer ut av rollen. En annen mulig slagside ved prosjektledernes store betydning for utfallet, er de tilfellene der vedkommende ikke evner å skape nødvendig tillit og samarbeid lokalt. I slike tilfeller kan trekk som personlige egenskaper eller kommunikasjonsstil blir stående i veien for å bygge opp prosjektet på hensiktsmessig vis, slik at det blir vanskelig å etablere lokale kontakter og samarbeid. En mulig læringseffekt kan være at prosjektene bør tilstrebe å gi tilstrekkelig rom for den enkelte til å ta lederskap og styring for prosjektene, men likevel ikke slippe ansvaret helt. Aktiviteten kan eksempelvis forankres i en lokal styringsgruppe, et prosjektforum eller tilsvarende. Da er det en større gruppe som kan ta ansvar, backe opp og være nødvendig diskusjonspartner og støtte for forprosjektleder i de perioder der det er behov for det.

Oppsummert: Viktige kjennetegn ved prosjekter for å bidra til positive endringer for deltakernes livskvalitet og levekår kan være at de tilbyr sosial støtte, praktisk hjelp og aktiviteter som fremmer tilhørighet og verdighet. Slike tiltak bidrar til å redusere stress, bygge relasjoner, og økt kompetanse og tilgang til ressurser og nettverk. Gjennom å styrke både individuelle ferdigheter og sosiale bånd kan prosjektene bedre deltakernes livskvalitet og muligheter for samfunnsdeltakelse.

4.6 Et spørsmål om samfunnsnytte: Hva får man igjen for innsatsen?

Hva får man igjen for den innsatsen, pengene og arbeidskapasiteten som legges ned i prosjektene? Det er relevant å diskutere dette, for å se hva slags verdi prosjektene eventuelt har for dem som deltar, og for lokalsamfunnet som prosjektene inngår i. Er dette innsatser som kan forventes å gi mer resultater over tid, for eksempel ved at det kan ha en positiv effekt på barns sosiale deltakelse også ut over deltakelsen i prosjektet? I hvilken grad utgjør prosjektene et supplement til offentlige innsatser? Resultater koordinering av innsatser fra lag og foreninger i at organisasjonene totalt sett når ut til flere barn, unge og familier? Skapes det merverdi av at flere organisasjoner samarbeider? Eller motsatt, kan det tenkes at koordineringsprosjekter skaper gnisninger mellom organisasjoner med til dels overlappende målgrupper, og demper entusiasme og lokalt engasjement blant frivillige aktører? En kan også tenke seg muligheten for at direkterettede prosjektene kan fortrenge andre tilbud snarere enn å være et supplement. Langt fra alt av dette er mulig å måle eller etterprøve, men det har vært relevant å ha disse spørsmålene med som et mulig kritiske korrektiv til det vi observerer.

Spørsmål om verdi, nytte og alternativ nytteverdi, vil i mange tilfeller være abstrakte størrelser som er vanskelig å måle direkte. Også i dette tilfellet. Å stille spørsmål ved prosjektenes samfunnsverdi, åpner for drøftinger hvor det er relevant å trekke inn en

samlet evaluering av prosjektporteføljen. For å ivareta denne dimensjonen i vår evaluering, innarbeidet vi tidlig et sett med enkle indikatorer som har gitt oss noe litt mer standardisert informasjon om utviklingen i prosjektene. Vi skal komme tilbake til disse indikatorene, men først skal vi kort redegjøre for vår definisjon av samfunnsnytte.

Utgangspunktet er at det ikke finnes en enhetlig eller omforent definisjon av hva samfunnsnytte er. Flere har like fullt forsøkt å gi sine bidrag til en slik definisjon, og gjennom de siste tiårene har det vokst fram en større diskusjon om samfunnsnytte – det som på engelsk kalles «public value». I noen grad knyttes begrepet til en vurdering av hvordan organisasjonen i offentlig sektor produserer verdi for fellesskapet, som en parallell til hvordan selskaper i privat sektor produserer verdi for private eiere (Moore, 1997). Samtidig er det åpenbart at også andre enn offentlig sektor kan skape viktige samfunnsnyttige resultater, til det beste for lokalsamfunn og innbyggere.

Innen forskningslitteraturen har det vært en diskusjon knyttet til operasjonaliseringen av begrepet samfunnsnytte. Det henger blant annet sammen med uklarheter knyttet til begrepsbruken som både gjør det vanskelig å måle hvorvidt noe faktisk skaper samfunnsnytte, og empirisk teste teoretisk nytte. Faulkner og Kaufman (2018) har gjort en systematisk review av nyere forskningslitteratur om samfunnsnytte (public value) med sikte på å utvikle noen nøkkeldimensjoner i hva begrepet rommer, og hva som kan være konkrete og empirisk operasjonaliserbare mål. Forfatterne beskriver «public value» som verdier produsert for fellesskapet, og trekker en parallell til hvordan verdi produseres i privat sektor. Men også her erkjenner forfatterne at samfunnsnytte er vanskelig å måle og tallfeste – og det er vanskelig å etablere en felles verdistandard.

Basert på faglitteraturen de har gjennomgått, setter Faulkner og Kaufman (2018) opp fire hoveddimensjoner for vurdering av samfunnsnytte. 1) Oppnådde resultater (for eksempel sosiale, økonomiske eller kulturelle forhold), 2) tillit og legitimitet (for eksempel tillit til en organisasjon, opplevelse av rettferdig prosess, samarbeid), 3) tjenestekvalitet (for eksempel opplevd innflytelse og tilgjengelighet) og 4) effektivitet (for eksempel hvor mye man får ut av de midlene som er lagt inn). Med utgangspunkt i disse fire dimensjonene har vi lagt opp en vurdering av alle prosjektene, brutt ned til et mindre antall variabler som utdyper hver av disse. Basert på dataen vi har tilgjengelig om hvert prosjekt, har vi laget en skåre med en skala fra en til tre på hver variabel.

Oppnådde resultater: Med utgangspunkt i de fire dimensjonene vurderer vi at oppnådde resultater kan knyttes til hvorvidt prosjektene faktisk når det de selv definerer som målgruppe og omfanget – altså hvor mange de faktisk når. Allerede her ligger det imidlertid en avveining av hva det vil si å «nå ut». Noen prosjekter har tett kontakt med noen få ungdommer over tid, mens andre prosjekter treffer mange ungdommer relativt sporadisk. Vi har også lagt en variabel knyttet til om prosjektet spesifikt treffer barn/unge/familier i lavinntekt, som er stiftelsens målgruppe i For alle-satsningen som helhet.

Tillit og legitimitet: Faulkner og Kaufman (2018) knytter denne dimensjonen til hvorvidt en organisatorisk enhet oppfattes å ha legitimitet fra sentrale aktører i feltet («key stakeholders»). Vi mener det er mulig å vurdere slik legitimitet opp mot hvilke aktører

som prosjektet faktisk samarbeider med, enten det er kommunale tjenester, frivillige organisasjoner eller lokalt næringsliv.

System for brukermedvirkning: Variasjonene i innholdet i prosjektene er store, og det er vanskelig å lage et felles mål for kvaliteten på innholdet i prosjektene. Vi har derfor tatt utgangspunkt i om prosjektet har etablerte måter å drive systematisk brukermedvirkning fra deltakerne. Her er det rimelig å skille mellom medvirkning på individnivået (at deltakere medvirker i egen sak) og på organisasjonsnivå (at det er etablert en eller annen form for systematisk representasjon eller innflytelse på utformingen av tjenesten).

Effektivitet: I omtalene av alle de tolv prosjektene som inngår i studien, er det i oversikten lagt inn noen beskrivelser av hvor mye midler hvert av prosjektene har mottatt fra stiftelsen, og hva som har blitt gjennomført av aktiviteter, samarbeid med andre og antall deltakere og typer av innhold. Dette er informasjon som knytter an til dimensjonene en og fire. Det skal her nevnes at flere av prosjektene mottar finansiering også fra andre kilder, og de prosjektene som drives av en kommune legger inn egne lønnsmidler.

Vurderinger/skåring: Med utgangspunkt i de nevnte variablene har vi utarbeidet en oversikt med våre vurderinger av hvert prosjekt. Skårene er inndelt på en skala fra 1 (i liten grad), 2 (i noen grad), 3 (i stor grad). Skårene er basert på forskernes vurderinger av prosjektet etter en systematisk gjennomgang av datamaterialet. Vi har tilstrebet å bruke hele skalaen. Det innebærer at vurderingene ikke nødvendigvis vil være helt i tråd med hva lokale prosjektledere kanskje vil mene. Vi bygger vurderingene på vår data innhentet over prosjektperiodens tre år. I tillegg til intervjudata og spørreundersøkelser til deltakere i fire av prosjektene, er det også systematiske gjennomganger av prosjektledernes egenrapporterte vurderinger på tre tidspunkt underveis.⁸ I noen av prosjektene har vært perioder med stillstand, enten på grunn av restriksjoner knyttet til koronapandemien eller at prosjektet har stått på vent av andre grunner.

Oversikten er satt opp for å illustrere spredningen i prosjektene. Det betyr at dersom vi hadde valgt å operasjonalisere begrepet samfunnsnytte etter andre kriterier, kunne variablene og resultatene av indekseringen sett annerledes ut. Skårene baserer seg altså på vår samlede vurdering av hvordan prosjektene plasserer seg i forhold til hverandre, vurdert innenfor noen sentrale dimensjoner ved prosjektene. Tallene er ikke uttrykk for vurdering på en objektivt gitt skala.

I løpet av den perioden vi har fulgt prosjektene, har vi hvert år sendt ut en kort spørreundersøkelse til dem, med spørsmål som til en viss grad kan hjelpe oss med å vurdere flere aspekter ved prosjektenes samfunnsnytte (bygger videre på spørsmål i Fløtten & Hansen, 2018). Dette er selvrapporterte opplysninger fra prosjektlederne, og det må derfor tas et forbehold om at det kan være en viss overrapportering av positive vurderer og erfaringer. Like fullt ser vi at dataene fungerer som en «temperaturmåler» på

⁸ I enkelte tilfeller er det noen egenrapporteringer som er «missing value». Vi kunne valgt å lage en indeks for å vurdere utviklingen i hvert prosjekt etter de samme variablene. For de fleste av prosjektene er likevel endringene såpass små at det er hensiktsmessig å presentere en samleskåre for hvert av prosjektene. I de tilfeller hvor det er store endringer i løpet av prosjektperioden, har vi lagt inn en kommentar for å forklare hvilke vurderinger vi har vektlagt.

hvordan prosjektene har utviklet seg over tid og hvilken verdi de kan ha for deltakerne, kommunale tjenester, frivillige organisasjoner og lokalsamfunnet.

Figur 4.1: Oversikt over hvordan prosjektene treffer på sentrale mål.

	Aktivitetsguide i idretten	Alle med i Hå, tidlig innsats	CVidere	Fedrenettverket	Frilager	Kirkens Ungdomsprosjekt	Prosjekt Aksept	Stiftelsen Kortanes	Kultur For alle Stavanger	For alle Bergen	For alle Haugesund	For alle Kristiansand
Prosjektet når ut til sine definerte målgrupper	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	2	3
Prosjektet treffer spesifikt barn/unge/familier i lavinntekt	3	3	2	3	1	2	3	2	1	2	2	3
Prosjektet har et visst omfang av antall barn/unge/familier som deltar	1	3	3	3	3	2	2	2	2	3	3	3
Prosjektet samarbeider med kommunale aktører	2	3	3	3	3	3	3	3	3	1	3	3
Prosjektet samarbeider med frivillige organisasjoner lokalt	3	3	3	3	3	3	3	1	3	3	3	2
Prosjektet samarbeider med lokalt næringsliv	1	1	3	1	2	1	2	3	1	1	1	1
Det er reell brukermedvirkning fra deltakere i prosjektet	2	1	2	3	2	2	2	3	1	3	1	1
Prosjektet når sine målsettinger	1	3	3	3	3	3	2	3	2	2	2	2

For alle Kristiansand: Vurderingen bygger på data fra fase 1.

For alle Bergen: Vurderingen bygger på data fra fase 2.

For alle Haugesund bygger på data fra fase 2.

Slik det fremgår av figur 4.1 vurderer vi at de fleste av prosjektene når ut til sine definerte målgrupper. Når vi ser på hvorvidt prosjektene treffer det som er stiftelsens definerte målgruppe i For alle-satsningen, er det mer variert. Her er det imidlertid viktig å være klar over at noen av prosjektene har klare rekrutteringsstrategier for nettopp å blande unge fra forskjellige grupper. Figuren viser at prosjektene har utbredte samarbeid med kommunale tjenester og frivillig organisasjoner, men mindre samarbeid med lokalt næringsliv. (I det siste tilfellet tenker vi vel å merke på samarbeid som aktiv medvirkning i prosjektene, og ikke som «kunde» eller «business partner».)

Samlet sett ser vi at prosjektene har jobbet systematisk over tid med å utvikle lokale samarbeid på tvers av offentlig og frivillig sektor. Vi så at det var løsninger som ikke nådde fram enkelte steder, og prosjekter har justert kursen underveis for nettopp å utvikle samarbeid. Eksempelvis kan de endringene som ble innført i styringen av For alle Haugesund være et uttrykk for dette, der man gikk fra en fast prosjektleder til et ledelsesforum bestående av tre organisasjoner og kommunen. Prosjektene har etablert seg på ulike måter med hensyn til å samarbeide på tvers. Vi ser at omfanget av prosjektene, målt i hvor mange i sine målgrupper de faktisk treffer, kan variere betydelig. Noen av prosjektene treffer flere hundre brukere, mens andre treffer noen titalls brukere. Prosjektene som har færrest brukere, har imidlertid også de lengste forløpene og de tetteste relasjonene til sine deltakere. Det er også disse prosjektene som treffer ungdom med de største utfordringene.

5 Læringspunkter

I dette siste kapitlet trekker vi sammen et knippe læringspunkter fra datamateriale som vi har innhentet gjennom evalueringsarbeidet. Læringspunktene er formulert som råd med korte begrunnelser. Hvert læringspunkt er forankret i det som er beskrevet tidligere i rapporten under resultater og diskusjon.

Bygg opp under samarbeidet

I de tolv prosjektene vi har fulgt, spiller samarbeidet mellom frivillige aktører en sentral rolle. I den store floraen av ulike frivillige aktører, retter de seg mot forskjellige målgrupper med ulike tilbud. Erfaringene fra prosjektene viser betydningen av å kunne forene krefter. Der de større organisasjonene har mannskap og organisering som sin styrke, kan små organisasjoner ha spesiell kunnskap og gi innpass til målgrupper som ellers er vanskelig å nå. Erfaringene viser også at samarbeidet kan være vanskelig, og spesielt i tilfeller der det medfører at organisasjoner må endre måten de driver på. I de lokale prosjektene som likevel lykkes med dette, ser vi at samarbeidet bygger på relasjoner mellom enkeltpersoner, og grupper, som skaper det nødvendige tillits- og handlingsrommet for å skape nye muligheter.

Bygg ut samarbeidet på tvers

Erfaringene fra prosjektene viser at tette og langvarige samarbeidsrelasjoner mellom kommunale og frivillige aktører kan gi desto større resultater for begge parter. Der hvor frivillige aktører kan snu seg raskt, opprette tilbud og finne konkrete løsninger, kan kommunale aktører bidra med systematikk, informasjon ut til målgruppen og rekruttering. Et læringspunkt er derfor å fortsette å bygge opp under samarbeidet mellom frivillige og kommunale aktører. I noen tilfeller kan det kreve mot og vilje hos kommunale ledere til å prøve ut utradisjonelle samarbeid. I frivillige organisasjoner kan det også oppleves utfordrende. Erfaringene fra prosjektene viser at samarbeidsflatene på tvers av sektorer også er personavhengig, i den forstand at tillit og samarbeidsrelasjoner mellom enkeltpersoner er en viktig forutsetning for i det hele tatt å komme i gang.

Ta vare på ildsjeler

Erfaringene fra prosjektene viser betydningen av den innsatsen enkeltpersoner gjør, som initiativtakere og prosjektledere. Det arbeidet som legges ned i form av frivillig innsats, engasjement og stå-på-vilje er nødvendig for å få lokale prosjekter opp og i gang. I flere av prosjektene vi har fulgt, er prosjektlederne ansiktet utad og deres person er viktig for tilliten og legitimiteten prosjektet har i lokalsamfunnet. Det er viktig både for rekruttering, ivaretagelse av nettverk og lokale samarbeidsrelasjoner. Organisasjonen som eier prosjektet, bør passe på å gi ildsjeler nødvendig myndighet og rom til å skinne. Ildsjeler trenger også støtte. Sørg for å bygge opp en styringsgruppe eller referansegruppe som har et overordnet ansvar, og som ildsjeler kan rådføre seg med, eller som kan ta over i vanskelige saker. Ildsjeler trenger også varme for ikke å slukne.

Prosjektbeskrivelse på selvstendig grunnlag

Prosjekter i frivillig sektor er nærmest hvileløst på jakt etter finansiører. Noen prosjekter i offentlig sektor også. En lærdom er betydningen av å ha en gjennomarbeidet og

omforent prosjektbeskrivelse til grunn for det man vil utrette. En prosjektbeskrivelse som står stødig på egne ben. Med en viss fleksibilitet kan søknader om midler tilpasses, slik at prosjektet treffer kriteriene – eller det blir raskt tydelig at søkekriteriene ikke passer for den prosjektbeskrivelsen man selv har.

Å treffe målgruppen uten å stigmatisere

I flere prosjekter er det en balanse mellom grad av universell deltakelse for alle barn og unge, holdt opp mot selektive ordninger rettet spesifikt til målgruppen. Erfaringene fra prosjektene er at målgruppene noen ganger kan være vanskelig å nå, uten samtidig å stigmatisere eller gjøre det flaut å delta. Prosjektene vi har fulgt har funnet kreative løsninger på dette, i et kontinuum fra helt åpne til helt selektive tiltak. Her har nettopp dette samarbeid mellom frivillige og offentlige tjenester en fordel ved å kunne prioritere barn og unge fra målgruppene inn uten at det er synlig eller flaut for de som går tilbudet.

Rydd plass for aktiv medvirkning

Barn, unge og familier som deltar i prosjektene har mulighet til å ha innflytelse å medvirke på de aktiviteter og tilbudene de tar del i. Likevel er det overraskende få av prosjektene som har etablert en form for aktiv medvirkning på organisasjonsnivå. Vi antar at det er et uttrykk for at målgruppene har svakt utbygde brukerorganisasjoner, slik at det er vanskelig å rekruttere representanter til styrer eller utvalg. Imidlertid er brukermedvirkning særlig viktig for treffsikkerhet, legitimitet og resultater når det gjelder å treffe målgrupper som ellers er vanskelig å nå ut til. Vi vil foreslå at et punkt om brukerrepresentasjon og -medvirkning innarbeides i prosjektplaner og styringsdokumenter. I noen tilfeller kan det oppleves som tidkrevende eller vanskelig å etterleve i praksis. Men dette er også en form for investering av tid og krefter som kan lønne seg med hensyn til kontinuitet, oppslutning i lokalsamfunnet og muligheten til å treffe de målgruppene man ønsker å nå ut til.

«Mere penger» eller «bedre penger»?

Sparebankstiftelsen SR-Bank deler årlig ut betydelige midler til lokale prosjekter. Erfaringene fra prosjektene er at stiftelsens gavepolitikk og oppfølging av prosjektene ikke bare gir midler, men løfter prosjektene inn i en større sammenheng med årlige konferanser, prosjektopplæring og oppfølging. Lokale prosjektledere kan skille mellom mere eller bedre penger, der «bedre penger» er finansører som har romslighet og fleksibilitet for å ta vare på prosjektene. Som med alle prosjekter, er det også her en fare for å mislykkes. I de tilfeller prosjektmakere ikke lykkes, bør det være prosjektgruppens ansvar å revidere planene og forsøke andre måter å arbeide på. Stiftelsen bør vise nødvendig forståelse og tålmodighet for at ting ikke går som planlagt.

En erfaring fra prosjektene er betydningen av å unngå unødvendig detaljert rapporteringsarbeid. Noen av prosjektene har flere samarbeidspartnere og finansører, med ulike og varierende rapporteringer. På vårt spørsmål om stiftelsens rapporteringsrutiner, svarer en av prosjektlederne «*Rapporteringen er en drøm!*», på vårt spørsmål om hvordan hun erfarer de kravene som Sparebankstiftelsen setter. Det at søknader og rapporteringer oppleves som enkle og ubyråkratiske, er en side ved tildelingene som er av stor verdi for lokale prosjektmakere.

Samarbeidsrelasjoner er personlige

Tettere samarbeid mellom frivillige organisasjoner og offentlige aktører er et sentralt element i stiftelsen tildelingspolitikk. Erfaringen fra prosjektene er at dette i noen tilfeller er en vesentlig utfordring, enten prosjektet er lokalisert i en organisasjon eller en kommunal avdeling. I de tilfeller der slikt samarbeid lykkes, ser prosjektlederens relasjoner, nettverk og kompetanse ut til å være viktige aktiva for å få ting til å skje. Erfaringen fra prosjektene sett under ett, tyder på at det tette samarbeidet er lettere å få til i de tilfeller der det allerede er relasjoner å bygge opp under eller bygge videre på. De fire For alle-prosjektene (koordineringsprosjektene), er etablert for å favne bredden av organisasjoner lokalt, og har vært mer krevende å sette i gang nettopp fordi tilknytning og samarbeidsrelasjoner i mindre grad finnes fra før.

Ta vare på visjonen

Praktisk talt alle prosjektene vi har fulgt jobber ut fra langsiktige målsettinger og visjoner for sitt arbeid med å nå ut til barn, unge og foreldre fra familier i lavinntekt. Deres virksomhet er arbeid som er langsiktig og dynamisk, og som strekker seg langt ut over den tiden vi har fulgt prosjektene. For noen av prosjektene har midlene fra For alle-satsningen et startpunkt, for andre er midlene en etappe underveis. Noen av prosjektene har søkt og fått forlengelser, men ingen kan forvente å være en sikker post. De skal kanskje ta litt andre former, og søke midler andre steder om ett, to eller tre år. Nettopp av den grunn er av betydning å minne både for prosjektmakere og finansierer om å ta vare på det særegne i prosjektet, slik at visjonene videreføres.

Skap sammenhenger og bygg broer

Erfaringene fra prosjektene vi har fulgt viser at frivillige organisasjoner spiller en sentral rolle i å skape lavterskel arenaer som gir barn, unge eller foreldre fra lavinntektsfamilier mulighet til å komme inn i fritidsaktiviteter, nettverk og sosiale sammenhenger – sammenhenger som skaper tilhørighet, vennskap og kan bidra til bedre psykisk helse. I noen tilfeller er kompetente ansatte og ressurspersoner medhjelper til å bygge bro over i mer generell samfunnsdeltakelse, læring og tilegning av sosial kapital for den enkelte og for grupper av deltakere. Noen ganger er dette møysommelig og langsiktig arbeid. Samarbeidet mellom aktører i frivillig og offentlig sektor er til fordel for begge parter.

Referanser

- Adler, N. E., Epel, E. S., Castellazzo, G., & Ickovics, J. R. (2000). Relationship of subjective and objective social status with psychological and physiological functioning: Preliminary data in healthy, White women. *Health Psychology, 19*(6), 586–592.
- Andersen, P. L. & Bakken, A. (2018). Social class differences in youths' participation in organized sports: What are the mechanisms? *International Review for the Sociology of Sport, 54*(8), 921–937. <https://doi.org/10.1177/1012690218764626>
- Andersen, S. (2013). Casestudier. Forskningsstrategi, generalisering og forklaring. Fagbokforlaget.
- Andersen, J. R., Natvig, G. K., Haraldstad, K., Skrede, T., Aadland, E., & Resaland, G. K. (2016). Psychometric properties of the Norwegian version of the Kidscreen-27 questionnaire. *Health and Quality of Life Outcomes, 14*, 1–6.
- Arnesen D., & Hansen V. W. (2024). *Kunnskapsoppsummering om barn og unges deltakelse i fritidsaktiviteter*. Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor.
- Bakken, A., Frøyland, L. R., & Sletten, M. A. (2016). *Sosiale forskjeller i unges liv. Hva sier Ungdata-undersøkelsene?* (NOVA-rapport 3/16.) NOVA.
- Bakken, A. & Strandbu, Å. (2023). *Idrettsdeltakelse blant ungdom – før, under og etter koronapandemien* (NOVA-rapport 4/23). NOVA.
- Bakllien, B. (2018). *Veileder i egevaluering*. (KS-rapport.) KS.
- Becker, G. S., & Tomes, N. (1979). An equilibrium theory of the distribution of income and intergenerational mobility. *Journal of Political Economy, 87*(6), 1153–1189. <http://www.jstor.org/stable/1833328>
- Belsky, J. (1984). The Determinants of Parenting: A Process Model. *Child Development, 55*(1), 83–96. <https://doi.org/10.2307/1129836>.
- Bourdieu, P. (1990). *The Logic of Practice*. Polity Press.
- Breimo, J. P., & Anvik, C. H. (2022). Kunnskap om samarbeid i velferdstjenestene. Status og utfordringer. I J.P. Breimo, C.H. Anvik, C. Lo, & E. Olesen (red.), *Mot bedre samarbeid? Betraktninger fra studier av norske velferdstjenester. Betraktninger fra studier av norske velferdstjenester* (s. 9–21). Universitetsforlaget.
- Brody, G. H., Chen, Y.-F., Murry, V. M., Ge, X., Simons, R. L., Gibbons, F. X., Gerrard, M., & Cutrona, C. E. (2006). Perceived discrimination and the adjustment of African American youths: A five-year longitudinal analysis with contextual moderation effects. *Child Development, 77*(5), 1170–1189. <https://doi.org/10.1111/j.1467-8624.2006.00927.x>.
- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development: Experiments by Nature and Design*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Bøe, T., Petrie, K. J., Sivertsen, B., & Hysing, M. (2019). Interplay of subjective and objective economic well-being on the mental health of Norwegian adolescents. *SSM – population health, 9*, 100471. <https://doi.org/10.1016/j.ssmph.2019.100471>.
- Conger, R. D., Conger, K. J., & Martin, M. J. (2010). Socioeconomic status, family processes, and individual development. *Journal of Marriage and Family, 72*(3), 685–704. <https://doi.org/10.1111/j.1741-3737.2010.00725.x>.
- Cooper, H., Valentine, J. C., Nye, B., & Lindsay, J. J. (1999). Relationships between five after-school activities and academic achievement. *Journal of Educational Psychology, 91*(2), 369–378. <https://doi.org/10.1037/0022-0663.91.2.369>.
- Dearing, E. (2008). Psychological costs of growing up poor. *Annals of the New York Academy of Sciences, 1136*(1), 324–332.
- Departementene (2020). Like muligheter i oppveksten Regjeringens samarbeidsstrategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier (2020–2023). Departementene.

- Duncan, G. J., Brooks-Gunn, J., & Klebanov, P. K. (1994). Economic deprivation and early childhood development. *Child Development*, 65(2), 296–318. <https://doi.org/10.2307/2228949>.
- Duncan, G., Kalil, A., Mogstad, M. & Rege, M. (2023). Investing in early childhood development in preschool and at home. I E. A. Hanushek, S. Machin & L. Woessmann (Red.), *Handbook of the Economics of Education* (Bd. 6, s. 1-97). Elsevier.
- Duncan, G. J., Magnuson, K., & Votruba-Drzal, E. (2014). Boosting family income to promote child development. *The Future of Children*, 24(1), 99–120. <https://doi.org/10.1353/foc.2014.0008>.
- Ekspertgruppen om barn i fattige familier (2023). En barndom for livet: Økt tilhørighet, mestring og læring for barn i fattige familier. Barne- og familiedepartementet.
- Epland, J., & Kirkeberg, M. I. (2010). Går økonomiske levekår i arv? *Ved bruk av stoff fra tidsskriftet, oppgi kilde: Samfunnsspeilet*, 3. Statistisk sentralbyrå.
- Erdvik, I. B., & Ervik, R. (2022). *Frivillige organisasjoners arbeid for inkludering av barn og unge: Barrierer, virkemidler og samspill med kommunene i inkluderingsarbeidet*. (Rapport 2022:02). Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. https://samfunnsforskning.brage.unit.no/samfunnsforskning-xmlui/bitstream/handle/11250/2837166/Sivilsamfunn_Rapport_2_2022.pdf?sequence=1.
- Faulkner, N., & Kaufman, S. (2018). Avoiding theoretical stagnation: A systematic review and framework for measuring public value. *Australian journal of public administration*, 77(1), 69–86.
- Finansdepartementet (2006). *Veileder til gjennomføring av evalueringer*. (R-0604 B.) Finansdepartementet.
- Fløtten, T. & Kavli, H. C. (2009). Barnefattigdom og sosial deltakelse. I T. Fløtten (red.), *Barnefattigdom*. (Kap. 6) Gyldendal Akademisk.
- Fløtten, T. & Pedersen, A. W. (2009). Når kan barn kalles fattige? En opinionsbasert tilnærming. I T. Fløtten (red.), *Barnefattigdom*. Gyldendal Akademisk.
- Fløtten, T. & Hansen, I.L.S. (2018). *Fra deltakelse til mestring. Evaluering av nasjonal tilskuddsordning mot barnefattigdom*. (Fafo-rapport 2018:04). Fafo. <https://www.fafo.no/zoo-publikasjoner/fafo-rapporter/fra-deltakelse-til-mestring-2>.
- Fløtten, T. & Nielsen, R.A. (2020). Barnefattigdom – en kunnskapsoppsummering. Vedlegg til *Like muligheter i oppveksten. Regjeringens samarbeidsstrategi for barn og ungdom i lavinntektsfamilier (2020–2023)*. Barne- og familiedepartementet.
- Furseth, I. (2021). *Frivillighet og tillit: En studie av norske frivillige organisasjoner*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Fyhn, T., Radlick, R., & Sveinsdottir, V. (2021). *Unge som står utenfor arbeid, opplæring og utdanning (NEET). En analyse av unge i NEET-kategorien*. (Rapport 2-2021). NORCE Helse.
- Gautun H., Drøpping J. A., & Fløtten T. (2005). *Når nøden er størst: En analyse av frivillige organisasjoners hjelp og tilbud til fattige*. (Fafo-rapport 476.) Oslo: Fafo.
- Gjertsen, H. & Olsen, T. (2011). *Mangfold og engasjement i motvind. En studie av åpne fritidstiltak for ungdom*. (Rapport 1/2011.) Nordlandsforskning.
- Hansen, I. L. S., Jensen, R. & Hansen, H. C. (2020). *Mind the Gap. Nordic 0–24 collaboration on improved services to vulnerable children and young people. Final report from the process evaluation*. (Fafo-rapport 2020:21.) Fafo.
- Hansen, I. L. S., Jensen, R. S., & Fløtten, T. (2020). *Trøbbel i grenseflatene. Samordnet innsats for barn og unge*. (Fafo-rapport 2020:02). Fafo.
- Hart, R. A. (1992). Children's Participation: From Tokenism to Citizenship. *Papers Inness*, 92(6).
- Hattrem, A. (2024). *Hvor mange er fattige i Norge?* SSB. Hentet fra: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/hvor-mange-er-fattige-i-norge> (Datert 15. april 2024).
- Hyggen, C., Brattbakk, I. & Borgeraas, E. (2018). *Muligheter og hindringer for barn i lavinntektsfamilier En kunnskapsoppsummering*. (Rapport 11/18.) NOVA.

- Jacobsen, S. E., Andersen, P. L., Nordø, Å. D., Sletten, M. A. & Arnesen, D. (2021). *Sosial ulikhet i barn og unges deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter*. (Rapport 2021:01). Senter for forskning på sivilsamfunn og frivillig sektor. <https://hdl.handle.net/11250/2728534>.
- Kagitcibasi, C. (2017). *Family, self, and human development across cultures: Theory and applications*. Lawrence Erlbaum Associates.
- Kermit, P., Tharaldsteen, A. M., Haugen, G. M. D., & Wendelborg, C. (2014). *En av flokken? Inkludering og ungdom med sansetap – muligheter og begrensninger*. NTNU Samfunnsforskning.
- Krogstrup, H. K. (2011). *Kampen om evidens. Resultatmåling, effektevaluering og evidens*. Hans Reitzels forlag.
- Krogstrup, H. K. (2024). *Evalueringsmodeller*. Hans Reitzels forlag.
- Lo, C., Olsen, T., & Anvik, C. H. (2016). *Mellom linjene? En kunnskapsstatus om ungdom med sammensatte behov for offentlige velferdstjenester*. (Arbeidsnotat). Nordlandsforskning.
- Loga, J. (2018). Sivilsamfunnets roller i velferdsstatens omstilling. *Norsk sosiologisk tidsskrift*, 2, 58–73. doi:10.18261/issn.2535-2512-2018-01-05.
- Lorentzen, T., & Nielsen, R. A. (2009). Går fattigdom i arv? I T. Fløtten (red.). *Barnefattigdom*. Gyldendal Akademisk.
- Mistry, R.S., Vandewater, E.A., Huston, A.C. & McLoyd, V.C. (2002). Economic well-being and children's social adjustment: the role of family process in an ethnically diverse low-income sample. *Child Development*, 73(3): 935–51. doi: 10.1111/1467-8624.00448. PMID: 12038561.
- Moore, M. H. (1997). *Creating public value: Strategic management in government*. Harvard University Press.
- Normann, T. M. (2021). *Barna som vokser opp i lavinntekt*. SSB. Hentet fra: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/barna-som-vokser-opp-i-lavinntekt> (Datert 22. november 2021).
- Normann, T. M. (2024). Færre barn lever i familier med lavinntekt. SSB. Hentet fra: <https://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/inntekt-og-formue/artikler/faerre-barn-lever-i-familier-med-lavinntekt> (Datert 18. januar 2024).
- OECD (2018). *Investing in Youth: Norway*. OECD Publishing.
- Olsen, T., Tesfai, A. & Lorentsson, A. (2019) *Unge og Medvirkning. Maktmisbruk for nybegynnere*. Universitetsforlaget.
- Olsson, A.B.S. & Vågan, A. (2016). Brukermedvirkning. Notat. Nasjonal kompetansetjeneste for læring og mestring innen helse. https://mestring.no/wp-content/uploads/2013/03/Utdypning_BM_juni2016-1.pdf
- Pedersen, L. M. L. (2021). Samarbeid som arbeid: Betydningen av tid. *Tidsskrift for velferdsforskning*, 24(1), 49–61.
- Plesko, C. M., Yu, Z., Tobin, K., & Gross, D. (2021). Social connectedness among parents raising children in low-income communities: An integrative review. *Resurch in Nursing and Health*, 44(6), 957–969. doi: 10.1002/nur.22189.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- R Core Team. (2023). R: A Language and Environment for Statistical Computing. Vienna, Austria: R Foundation for Statistical Computing. URL: <https://www.R-project.org>.
- Rowe, M., Clayton, A., Benedict, P., Bellamy, C., Antunes, K., Miller, R., & O'Connell, M. J. (2012). Going to the Source: Creating a Citizenship Outcome Measure by Community-Based Participatory Research Methods. *Psychiatric Services*, 63(5), 445–450. <https://doi.org/10.1176/appi.ps.201100272>.
- Scarpa, M. P., Zopluoglu, C., & Prilleltensky, I. (2022). Assessing multidimensional mattering: Development and exploratory validation of the Mattering in Domains of Life Scale (MIDLS). *Journal of community psychology*, 50(3), 1430–1453.

- Sletten, M. Å. (2010). Social costs of poverty; leisure time socializing and the subjective experience of social isolation among 13-16-year-old Norwegians. *Journal of Youth Studies*, 13(3), 291–315. <https://doi.org/10.1080/13676260903520894>.
- Sletten, M. Å. (2011). Limited Expectations? How 14–16-Year-Old Norwegians in Poor Families Look at Their Future. *Young*, 19(2), 181–218. <https://doi.org/10.1177/110330881001900204>.
- Sletten, M. A., Fløtten, T., & Bakken, A. (2004). Vennskapets pris. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 4(2), 55–76.
- Sparebankstiftelsen SR-Bank (2024). For Alle – samlet innsats for inkludering. Hentet fra: <https://srstiftelsen.no/for-alle/> (datert 19. desember 2024).
- St.meld. nr. 6 (2002–2003). *Tiltaksplan mot fattigdom*. Sosialdepartementet.
- Strand, A. H., Backer, A., Grønningsæter, R. A. N., & Holte, J. H. (2020). *Tid for aktivering. Evaluering av forsterket ungdomsinnsats i NAV*. (Fafo-rapport 2020:19.) Fafo.
- Szreter, S., & Woolcock, M. (2004). Health by association? Social capital, social theory, and the political economy of public health. *International Journal of Epidemiology*, 33(4), 650–667. <https://doi.org/10.1093/ije/dyh013>.
- Sparebankstiftelsen SR-Bank (2024). *Årsrapport 2023*. Sparebankstiftelsen SR-Bank.
- Stake, R.E. (1994). Case studies. I N.K. Denzin & Y.S. Lincoln (Red.) *Handbook of Qualitative Research*. Sage.
- StataCorp. 2023. Stata Statistical Software: Release 18. College Station, TX: StataCorp LLC.
- Stefansen, K. 2004. Barns opplevelse av familieøkonomien og egne økonomiske ressurser. I: M. Sandbæk (red). *Barns levekår. Hva betyr familiens inntekt?* NOVA-rapport 11/04. Oslo: NOVA.
- Ungdomspanelet rapport (2020). I *Like muligheter i oppveksten*. Departementene.
- Vedung, E. (2017). *Public Policy and Program Evaluation*. Routledge.
- Vike, H., Sandvin, J. T., & Anvik, C. H. (2020). Har den norske velferdsmodellen en framtid? I C.H. Anvik, J.T. Sandvin, J.P. Breimo & Ø. Henriksen (red.), *Velferdstjenestenes vilkår: Nasjonal politikk og lokale erfaringer* (s. 257-274). Universitetsforlaget.
- Wiborg, Ø. N., & Hansen, M. N. (2009). Change over time in the intergenerational transmission of social disadvantage. *European Sociological Review*, 25(3), 379–394.
- Wiiium, N., & Säfvenbom, R. (2019). Participation in organized sports and self-organized physical activity: Associations with developmental factors. *International journal of environmental research and public health*, 16(4), 585.
- With, M., & Thorsen, L. (2018). *Materielle og sosial mangler i den norske befolkningen. Resultater fra Levekårsundersøkelsen EU-SILC* (No. Rapporter 2018/7). Statistisk sentralbyrå.
- Yin, R.K. (2018). *Case Study Research and Applications. Design and Methods*. Sage.

Fafo

Institutt for arbeidslivs- og velferdsforskning

Borggata 2B, Oslo

Postboks 2947 Tøyen, 0608 Oslo

Sentralbord: 22 08 85 00

E-post: fafo@fafo.no

fafo.no

